

SUDUŽUSIŲ ŠIRDŽIŲ NAMAI

Rusiško stiliaus fantazija
anglų temomis

PIRMASIS VEIKSMAS

Gražus rugsėjo pabaigos vakaras. Pro langus matyti nuikus šiaurinio Sasekso* gamtovaizdis. Kambarys rengtas taip, kad primintų senovinį laivą su aukštu askuigaliu, apjuostu galerija. Langai kaip laive: apvaūs, storais mediniais rėmais ir išdėstyti aplink kambarį taip tankiai, kiek tik leidžia sienos patvarumas. Visa eilė spintučių po langais sudaro tarsi neapmuštą valangės suolą, kurį maždaug pusiaukelėje tarp laivagalio ir borto perkerta suveriamos stiklinės durys. Kios durys kiek suardo iliuziją, nes, būdamas lyg ir kairiajame borte, jos vis tik atsidaro ne į atvirą jūrą, bet namo vestibulį. Tarp šių durų ir laivagalio galerijos yra knygų lentynos. Prie durų į vestibulį ir stiklinių lurų įtaisyti elektros jungikliai. Prie dešiniojo borto sienos — staliaus varstotas, kurio spaustuvuose įveržta lenta; ant grindų priversta drožlių, kurios krinta iš pervildyto šiukšlių krepšio. Ant varstoto padėta pora oblių ir gręžtuvas. Toje pačioje sienoje, tarp varstoto ir langų, yra siauras praėjimas su neaukštomis durelėmis, r už jų — sandėliukas, kurio lentynose matyti buteliai ir virtuvės rakandai

Prie dešiniojo borto, arčiau vidurio, stovi paprastas pžuolinis braižomasis stalas, ant jo — braižomoji lenta, eišina, liniuotės, trikampiai, skaičiavimo prietaisai, inleliai su akvareliniais dažais, puodelis su drumzlinu nuo dažų vandeniu, tušas, pieštukai ir teptukai. Braižo-

moji lenta padėta taip, kad dirbant langas būtų iš kairės. Ant grindų, prie dešinio stalo krašto, pastatytas odinis kibiras, kokių laivuose naudoja gaisrui gesinti. Prie kairiojo borto, netoli lentynų, stovi sofa, atlošu į langus. Tai tvirtas raudonmedžio baldas, neįprastai apmuštas stora drobe, iš kurios siuvamos burės; ta pačia medžiaga apmuštas ir galvūgalis; ant atlošo užmesta pora antklodžių. Tarp sofos ir braižomojo stalo nusuktas nuo šviesos stovi didelis pintas krėslas plačiomis atramomis ir neaukštu nuožulniu atlošu; mažas, bet tvirtas apvalus tiko medžio stalelis su atvožiamu viršumi pastatytas prie kairiojo borto sienos tarp durų ir knygų lentynos. Tai vienintelis daiktas, kuris — tegul ir nelabai įtikinamai — rodo, kad, įrengiant kambarį, gal bus prisidėjusi ir moteriška ranka. Grindys plikos, neuždengtos kilimu, iš siaurų dervuotų lentų ir nušveistos smiltainiu kaip laivo denis

Sodas, į kurį išeina stiklinės durys, nusileidžia žemyn į pietus, o toliau vėl matyti kalvos. Už kalvos kyšo observatorijos kupolas. Tarp observatorijos ir namo yra nedidelė aikštelė su vėliavos stiebu; rytinėje aikštelės pusėje kabo hamakas, vakarinėje — pastatytas ilgas suolas. *J a u n a p a n e l ė*, su skrybėle, pirštinėmis ir lengvu kelionės apsiaustu sėdi ant spintelių prie lango, pasisukusi taip, kad galėtų pro jį žiūrėti. Viena ranka parėmusi smakrą, kitoje ji laiko Šekspyro tomelį, pirštu prispaudusi skaitytą puslapį

Laikrodis muša šešias

Panelė pasisuka ir žvilgtelia į savo laikroduką. Paskui atsistoja kaip žmogus, ilgai laukęs ir jau nebetekęs kantrybės. Tai graži mergina, liekna, šviesiaplaukė, protingo veido, apsirengusi gražiai, bet ne prabangiai — aiškiai matyti, kad ji — ne dykinėjanti puošėiva

Ji atsidūsta, matyt, visai netekusi vilties, prieina prie braižomojo stalo, atsisėda į kėdę ir pradeda skaityti Šekspyra. Greitai ranka su knyga nusvyra jai ant kelių, akys užsimerkia, ir mergina užsnūsta

Senyva tarnaitė įeina iš vestibulio, nešdama ant padėklo tris neatkimštus romo butelius. Per visą kambarį ji nužingsniuoja į sandėliuką, taip ir nepastebėjusi merginos. Butelius pastato į lentyną, o ant padėklo deda tuščius ir eina atgal. Tuo metu merginai nukrinta knyga, ji pabunda, o apstulbinta tarnaitė vos nepaleidžia iš rankų padėklo

Tarnaitė. Dieve brangus!

Mergina pakelia knygą ir padeda ant stalo

Dovanokite, kad jus pažadinau, panele, tikrai. Kažkodėl aš jūsų nepažįstu. Ko nors laukiate?

Panelė. Laukiu, kada pagaliau ateis kas nors ir man paaiškės, jog šiuose namuose žinoma, kad aš pakviesta.

Tarnaitė. Ak, jūs pakviesta, taip? Ir niekas dar neatėjo? Dieve, dieve!

Panelė. Buvo atėjęs kažkoks rūškanas senis ir pasižiūrėjo pro langą; girdėjau, kaip jis šaukė: „Aukle! Ten laivagalyje sėdi jauna ir daili moteriškė. Nueikite ir sužinokite, ko jai reikia.“ Tai jūs būsite auklė?

Tarnaitė. Taip, panele, aš esu auklė Ginesė. O ten buvo senasis kapitonas Šotoveris, misis Hašebaj tėvas. Aš girdėjau, kaip jis riaumojo, bet pamaniau, kad jam kito prireikė. Ar ne misis Hašebaj jus pakvietė, vaikelį?

Panelė. Bent aš taip supratau. Bet dabar matau, kad man geriau keliauti namo.

Auklė. Na ką jūs, panele, čia sugalvojot! Jeigu ponias Hašebaj viską ir užmiršo, tai jai bus maloni staigmena jus pamatyti. Ar ne tiesa?

Panelė. Man buvo nelabai maloni staigmena įsitikinti, kad manęs niekas nelaukia.

Auklė. Priprasite, panele: šitie namai pilni staigmenų visiems, kas nežino, kaip mes papratę gyventi.

Kapitonas Šotoveris (*staiga įkiša galvą iš vestibulio; tai senas, bet dar tvirtas vyras su didžiule balta barzda, apsivilkęs plačią jūreivišką striukę, ant kaklo pasikabinęs švilpuką*). Aukle, ten ant laiptų kažkas numetė kelionmaišį ir lagaminą — matyt, tyčia, kad visi kluptų praeidami. Ir dar teniso raketę. Koks velnias ten paliko visus tuos daiktus?

Panelė. Tur būt, tie daiktai mano.

Kapitonas (*prieidamas prie braižomojo stalo*). Aukle, kas yra šita pasiklydusi ir nelaiminga panelė?

Auklė. Ji sako, kad mis Hesi ją pasikvietusi, sere.

Kapitonas. Tai nejaugi ji neturi nei draugų, nei tėvų, kurie ją išpėtų nuo mano dukters kvietimų? Na ir šaunūs mūsų namai, dievaži! Jauna daili panelė pakviečiama į svečius. Jos bagažas ištisas valandas mėtosi ant laiptų; o ją pačią nukiša į laivagalį, ir ji čia sėdi užmiršta, nuvargusi ir išalkusi. Štai kokie mes svetingi! Štai kokie mes mandagūs! Niekas neparuošė kambario. Neužkaitė vonios. Šeimininkė neišėjo pasitikti. Belieka mūsų viešniai nakvoti pašiūrėje tarp visokių gelžgalių, o maudytis su antimis kūdroje.

Auklė. Betgi dabar jau viskas gerai, kapitone. Tuoj atnešiu panelei arbatos; o kol jinai gers, bus paruoštas ir kambarys. (*Panelei*) Nusiimkit skrybėlę, vaikeli, ir jauskitės kaip namie. (*Eina pro duris į vestibulį*)

Kapitonas (*auklei einant pro šalį*). Vaikeli! Gal įsivaizduojate, moteriške, kad jei sykį ši jauna panelė buvo įžeista ir pamiršta, tai jūs turite teisę kreiptis į ją kaip į mano nelemtus vaikus, kuriuos taip išauklėjote, kad jie supratimo neturi apie paprasčiausias viešojo elgesio taisykles?

Auklė. Nekreipkite į jį dėmesio, balandėle. (*Nė kiek nesutrikusi, eina pro vestibulį į virtuvę*)

Kapitonas. Ponia, gal padarysite man garbę ir pasakysite, kuo jūs vardu? (*Atsisėda į didžiąją pintą kėdę*)

Panelė. Mano vardas Eli Dan.

Kapitonas. Dan! Turėjau bocmaną, pavarde Danas. Kažkada jis Kinijoje buvo piratas. Paskui ėmė prekiauti — pardavinėjo visokius jūreivystės reikmenis, kuriuos, aš turiu pagrindo įtarti, jis vogdavo iš manęs. Nėra jokios abejonės, kad jis praturtėjo. Jūs esate jo duktė?

Eli (*pasipiktinusi*). Ne! Tikrai ne! Didžiuojuosi, galėdama pasakyti, kad nors mano tėvui gyvenime ir nesisekė, bet niekuomet niekas negalėjo paminėti jo blogu žodžiu. Manau, kad iš visų žmonių, kuriuos aš pažįstu, tėvas yra geriausias.

Kapitonas. Tur būt, jis gerokai pasikeitė. Ar nepavyko jam pasiekti septintojo koncentracijos laipsnio*?

Eli. Nesuprantu, ką jūs kalbate.

Kapitonas. Bet kaip jis tai galėjo padaryti, turėdamas dukterį? Aš, ponია, turiu dvi dukteris. Viena jų yra Hesionė Hašebaj, kuri jus čionai pasikvietė. Aš stengiuosi, kad šiuose namuose būtų tvarka, o ji viską verčia aukštyn kojom. Aš geidžiu pasiekti septintąjį koncentracijos laipsnį, o ji prikviečia svečių ir verčia mane juos užimti.

Auklė grįžta su arbatos padėklu ir padeda jį ant stalelio

Turiu dar kitą dukterį, kuri, ačiū dievui, gyvena su savo stuobriu vyru mūsų imperijos užkampyje. Maža būdama, ji buvo įsitikinusi, kad gražiausias daiktas pasaulyje — tai mano laivo priešakyje išdrožinėta figūra, kuri vadinosi „Bebaimiu“. Jisai pasirodė jai pana-

šus į tą figūrą. Ta pati veido išraiška: medinė, bet kartu kupina ryžto. Ji ištekėjo ir daugiau į šiuos namus kojos nebeįkels.

Auklė (*perkeldama stalėlį su arbatos servizu arčiau prie Eli*). Bet ir pataikėt kaip pirštu į dangų. Kaip tik šią akimirką ji yra Anglijoje. Tris kartus šią savaitę jums buvo sakyta, kad ji parvažiuoja ir gyvens namuose visus metus, nes sveikatą nori pataisyti. Ir jūs turėtumėt džiaugtis, kad vėl po tiek metų gausit pamatyti dukterį.

Kapitonas. Nė kiek nesidžiaugiu. Natūralus terminas žmogiškiems gyvuliams mylėti savo palikuonis — šešeri metai. Mano duktė Ariadnė gimė, kai aš turėjau keturiasdešimt šešerius metus. Dabar man jau aštuoniasdešimt aštuoneri. Jeigu jinai ateitų, manęs nėra namuose. Jeigu jai ko nors reikia, tegul pasiima. Jeigu ji teirasis manęs, pasakykite, kad esu nukaršęs senis ir jos visiškai nebeatmenu.

Auklė. Nagi radote apie ką šnekėti jaunos panelės akivaizdoje! Štai, paukšte! gerkite arbatą; ir neklausykite, ką jis kalba. (*Įpila puoduką arbatos*)

Kapitonas (*atsistoja iširdęs*). O aukščiausias dangau! Juk jie girdo nekaltą mergaitę indų arbata, tuo klaidiu raugalu, kuriuo mirko savo odinius skrandžius. (*Pagriebęs puodelį ir arbatinuką, išpila arbatą į kibirą*)

Eli (*vos neverkdama*). Ak, prašom, susimildamas! Aš tokia išvargusi. Ir mielai bet ką gerčiau.

Auklė. Ką gi jūs čia išdarinėjate? Vargšėlė ir taip vos ant kojų bepastovi.

Kapitonas. Aš duosiu jums savos arbatos. Nulieskite šito musių nutupėto pyrago, jį čia tik šunys ėda. (*Dingsta sandėliuke*)

Auklė. Na ir žmogus! Ne veltui sakoma, kad, prieš tapdamas kapitonu, jis Zanzibare parsidavęs pa-

čiam velniui. Ir kuo jis eina senyn, tuo labiau aš imu tuo tikėti.

Moteriškas balsas (*vestibiulyje*). Yra kas namuose? Hesione! Aukle! Tėte! Ateikite pagaliau kas nors ir paimkite mano daiktus!

Girdėti dunksint, tarytum kas belstų skėčiu į medinę sieną

Auklė. Dievuliau mano! Tai panelė Adi, ledi Atervord, ponios Hašebaj sesuo; ta pati, apie kurią sakiau kapitonui. (*Šaukia*) Einu, panelyt, einu!

Pastato stalelį į vietą ir skuba pro duris, bet susiduria su ledi Atervord, kuri be galo susijaudinusi išiveržia į kambarį. Ledi Atervord — labai graži, puikiai apsirengusi blondinė; jos greita kalba ir staigūs judesiai iš pradžių padaro klaidingą įspūdį, kad ji juokinga ir kvailoka moteris

Ledi Atervord. A, čia tu, aukle? Kaip gyveni? Nė trupučio nepasena. Namuose nieko nėra? Kur Hesionė? Argi ji manęs nelaukia? Kur tarnai? Kieno ten daiktai ant laiptų? Kur tėtė? Bene visi jau sugulę? (*Pamačiusi Eli*) Ak, prašau atleisti. Tur būt, esate viena iš mano dukterėčių. (*Eina prie jos išskėstomis rankomis*) Eikš, vaikel, pabučiuok tetą.

Eli. Aš čia tik viešnia. Tai mano daiktai ant laiptų.

Auklė. Paukštyt, aš jums atnešiu karštos arbatos. (*Ima padėklą*)

Eli. Betgi senasis džentelmenas sakė pats išvirsiąs man arbatos.

Auklė. Dėl dievo meilės! Jis jau bus užmiršęs, koėjo. Jo mintys taip ir šokinėja nuo vieno daikto prie kito.

Ledi Atervord. Ar ne apie tėtę kalbate?

Auklė. Taip, panele.

Ledi Atervord (*piktai*). Nebūk kvaila, aukle. Nevadink manęs panele.

Auklė (*romiai*). Nevadinsiu, meilute. (*Išeina su padėklų*)

Ledi Atervord (*staigiai ir triukšmingai sėdasi ant sofos*). Įsivaizduoju, kaip jūs jaučiatės. Ak, tie namai, tie namai! Grįžau į juos po dvidešimt trejų metų, o jie tokie patys: daiktai mėtosi ant laiptų; tarnai išpaikinti ir nepakenčiami; visuose namuose nėra kas priima svečius; nesuprasi, kokiomis valandomis čia valgoma; niekas niekuomet ir neišalksta, nes, kur buvę, kur nebuvę, žiūrėk, jie vis kremta kokią riekę duonos su sviestu arba triuškia obuolius; ir kas blogiausia — po senovei tokia pat maišatis mintyse, kalbose, jausmuose. Vaikystėje buvau prie šito pripratusi — niekad nemačiau nieko geresnio; bet laiminga nesijaučiau. Jau tada vis svajodavau — ak, kaip aš svajodavau! — būti tikra, garbinga ledi, gyventi, kaip visi gyvena, kad nereiktų pačiai dėl kiekvieno mažmožio sukti galvą. Devyniolikos metų ištekJau, kad ištrūkčiau iš čia. Mano vyras, seras Heistingsas Atervordas, jau yra buvęs iš eilės visų britų kolonijų gubernatorius. Aš visada šeiminkavau vyriausybėse rezidencijose. Buvau tokia laiminga: net užmiršau, kad žmonės gali šitaip gyventi. Bet panorau vėl pamatyti tėvą, seserį, savo sūnėnus ir dukterėčias — kaipgi kitaip, pati suprantate! Ir aš taip laukiau šio susitikimo. O štai pažvelkite, kokius randu tėvo namus! Kaip mane sutinka! Kaip atsainiai ir išūliai elgiasi šita Ginesė, senoji mūsų auklė! Iš tikro, Hesionė galėjo bent neišeiti iš namų; galėjo bent kiek pasiruošti mano sutikimui. Atleiskite, kad aš kalbu ir kalbu vis tą patį; bet tikrai — esu nepaprastai įskaudinta, suerzinta ir nusivylusi; ir jei būčiau žinojusi, kad taip atsitiks, nebūčiau nė važiavusi. Mane ima noras tučtuojau išvykti, taip ir nepasakius jiems nė žodžio. (*Vos neverkia*)

Eli (taip pat labai nusiminusi). Ir manęs niekas nesutiko. Man irgi atrodo, kad reikia keliauti namo. Bet kaip tai padaryti, ledi Atervord? Mano daiktai ant laiptų, o diližansas jau išvažiavo.

Iš sandėliuko pasirodo kapitonas, nešdamas kiniško lako padėklą su labai gražiu arbatos servizu. Laikiniai jis pastato padėklą ant stalo krašto, ištraukia braižomąją lentą, padeda ją ant grindų, atrėmęs į stalo kojas; paskui pastumia padėklą į stalo vidurį. Eli godžiai prisipila puodelį

Kapitonas. Štai ir jūsų arbata, jaunoji ledi. Kaip? Dar viena ledi? Teks atnešti antrą puodelį. (*Eina į sandėliuką*)

Ledi Atervord (atsistoja, nuo susijaudinimo visa iškaitusi). Tėte! Argi tu manęs nepažinai? Aš tavo duktė.

Kapitonas. Nesąmonės! Mano duktė viršuj miega. (*Dingsta už sandėliuko durų*)

• Ledi Atervord pasitraukia prie lango, kad niekas nematytų jos ašarų

Eli (prieina prie jos su puodeliu). Nereikia taip krimstis. Štai, išgerkite arbatos puodelį. Jis labai senas ir labai keistas; su manim elgėsi nė kiek ne geriau. Aš žinau, kaip tai baisu, man pačiai tėvas už viską pasaulyje brangesnis. Ak, jis tikrai nieko blogo nenorėjo.

Kapitonas grįžta su kitu puodeliu

Kapitonas. Na, dabar visiems užteks. (*Stato puodelį ant padėklo*)

Ledi Atervord (įsteriškai). Tėte, juk tu negalėjai manęs pamiršti! Aš esu Ariadnė. Mažoji Pedi Petkins. Kodėl tu manęs netgi nepabučiuoji? (*Aplėbia rankomis jo kaklą*)

Kapitonas (*laikosi jos glėbyje kaip medinis*).
Kaip jūs galite būti Ariadnė? Jūs, ponija, esate nebe-
jauna moteris, gerai išsilaikiusi, bet jau metuose.

Ledi Atervord. Bet, tėte, pagalvok tiktai,
kiek metų praėjo, kai išvažiavau iš namų. Juk turėjau
aš pasidaryti vyresnė, kaip ir kiti žmonės.

Kapitonas (*išsilaisvindamas*). Tokiame amžiuje
jau turėtumėt atprasti bučiuoti svetimus vyrus. Gal jie
kaip tik stengiasi pasiekti septintą koncentracijos
laipsnį.

Ledi Atervord. Betgi aš tavo duktė. Mes ilgus
metus nesimatėme.

Kapitonas. Juo blogiau! Kai mūsų giminės na-
muose, esame priversti galvoti apie jų dorybes, nes ki-
taip negalėtume jų pakęsti. Bet kai jie ne su mumis,
mes guodžiamės, kad jų nėra, prisimindami jų ydas.
Štai taip ir išėjo, kad pripratau savo nesančią dukterį
Ariadnę laikyti tikru velniu; todėl neįrodinėkite man,
kad jūs — tai jinai, vis tiek neįsiteiksite. (*Ryžtingai
eina į kitą kambario galą*)

Ledi Atervord. Įsiteikti... Ką jūs pasakysite!
(*Oriai*) Puiku, tėte. (*Atsisėda prie braižomojo stalo ir
prisipila arbatos*)

Kapitonas. Užmiršau, kad šeimininkas privalo
užimti svečius. Prisimeni Daną! Bilį Daną?

Ledi Atervord. Negi tu kalbi apie tą nešvan-
kėlį jūrininką, kuris tave apiplėšė?

Kapitonas (*pristatydamas*). Jo duktė. (*Atsisėda
ant sofos*)

Eli (*prieštaraudama*). Bet ne!

Auklė atneša karštos arbatos

Kapitonas. Neškite lauk šitą birzgalą. Ar gir-
dite?

Auklė. Ogi tikrai arbatos atnešė! (*I Eli*) Žiūrėkite, panele, o vis tik jis nepamiršo jūsų! Matyt, padarėte jam išpūdį.

Kapitonas (*niūriai*). Jaunystės! Grožio! Naujumo! Štai ko be galo stinga šiems namams. Aš nežmoniškai senas. Hesionė tik tariamai jauna. O jos vaikai visai nejaunatviški.

Ledi Atervord. Iš kurgi vaikai šiuose namuose gali būti jaunatviški? Dar mes kalbėti nemokėjome, o mums jau brukte brukto visokias idėjas, kurios puikiai būtų tikusios pagonių filosofams, baigiantiems penktą dešimtį, bet visai nedera bet kokio amžiaus garbingiems žmonėms.

Auklė. Jūs visuomet ieškojote garbingumo, panele Adi.

Ledi Atervord. Aukle, gal malonėsi atminti, kad aš esu ledi Atervord, o ne panelė Adi, ne meilutė, ne vaikelis ir ne balandėlė? Ar girdi?

Auklė. Taip, meilute, gerai. Visiems pasakysiu, kad jūs reikia vadinti mileді. (*Su nesutrikdomu ramumu paima padėklą ir išsineša*)

Ledi Atervord. Koks čia patogumas? Kokia prasmė laikyti neišauklėtus tarnus?

Eli (*atsistoja ir priėjusi ant stalo pastato tuščią puoduką*). Ledi Atervord, kaip jūs galvojate, ar ponია Hašebaj tikrai manęs laukia?

Ledi Atervord. Na, manęs neverta klausinėti. Matote, kad pati ką tik atvykau — aš, vienintelė jos sesuo, kurios ji nematė dvidešimt trejus metus,— ir atrodo, kad netgi aš nebuvaу laukiama.

Kapitonas. Laukė jaunosios ledi kas nors ar nelaukė — koks pagaliau skirtumas? Ji buvo maloniai sutikta. Lovų yra. Maisto yra. Kambarį aš jai pats suieškosiu. (*Eina prie durų*)

Eli (*eina iš paskos, norėdama sustabdyti*). Sere, susimildamas. . .

Jis išeina

Ledi Atervord, nežinau, ką daryti. Jūsų tėvas tvirtai įsitikinęs, kad mano tėvas — kažkoks jūrininkas, kuris jį apiplėšęs.

Ledi Atervord. Geriausia nuduoti, kad šito nepastebite. Mano tėvas labai protingas žmogus, bet jis amžinai viską užmiršdavo; o dar blogiau dabar, kai jis suseno. Ir turiu jus perspėti, kad kartais labai sunku susigaudyti, ar jis iš tikrųjų taip jau viską ir užmiršta.

Į kambarį audringai įsiveržia misis Hašebaj ir apsikabina Eli. Ji pora metų vyresnė už ledi Atervord ir netgi dailesnė. Nuostabūs juodi plaukai, akys kaip užburti ežerai ir taurus kaklo išlenkimas, itin grakštus, žvelgiant iš šono. Priešingai seseriai, ji nesusiveržusi gorsetu, o tik laisvai užsimetusi juodo aksomo chalato, kuris išryškina jos baltą odą ir skulptūriškas formas

Misis Hašebaj. Eli, brangute mano, širdele mano! (*Bučiuoja*) Ar seniai jūs laukiate? Aš visą laiką buvau namuose: puošiau gėlėmis jūsų kambarį, dariau ten tvarką. Ir vos tik prisėdau valandžiukei į krėslą pažiūrėti, ar jis patogus,—bematant ir užsnūdau. Tėtė mane pažadino ir pranešė, kad jūs atvykote. Įsivaizduoju, kaip turėjote jaustis, kai neradote nė gyvos dvasios: galėjote pagalvoti, kad apie jus visi užmiršo. (*Vėl ją bučiuoja*) Vargšas mano viščiukas! (*Pasodina Eli ant sofos*)

Tuo metu Ariadnė pasitraukia nuo stalo ir eina artyn,
kad ir į ją būtų atkreiptas dėmesys

Ledi Atervord. Hesione, ar gali būti, kad tu manęs neatpažintum?

1

Misis Hašebaj (*su saloniniu mandagumu*). Žinoma, puikiai prisimenu jūsų veidą. Kur mes buvom susitikusios?

Ledi Atervord. Argi tau tėtė nesakė, kad aš čia? Ne, šito jau per daug. (*Įtūžusi griūva į didįjį krėslą*)

Misis Hašebaj. Tėtė?

Ledi Atervord. Taip, tėtė. Mudviejų tėtė! Beširdis nelemtas sutvėrime! (*Supykusi atsistoja*) Keliauju tiesiai į kokį viešbutį.

Misis Hašebaj (*griebia ją už pečių*). Viešpatie dieve tu man! Nejau čia ta pati Adi?

Misis Atervord. Suprantama, kad ta pati Adi; ir vargu begalėjau taip pasikeisti, kad tu manęs nepažintum, jei bent kiek mane myli. O tėtė net ir nepagalvojo, kad verta tau apie mane užsiminti.

Misis Hašebaj. Ką tu pasakysi! Sėskis. (*Užuot pabučiavusi, ji stumia seserį atgal į kėdę, o pati atsistoja už jos*) Atrodai kuo puikiausiai. Ir dar labiau išgražėjai. Su Eli jau tikriausiai esi pažįstama, taip? Jinai ruošiasi tekėti už milijonieriaus. Jis tikras kiaulė, bet ji traukia iš bėdos tėvą, kuris plikas kaip tilvikas; ir tu privalai kartu su manim ją įtikinti, kad ji šito nedarytų.

Eli. Susimildama, Hesione. . .

Misis Hašebaj. Širdele, tas žmogus šiandien atvyks su tavo tėvu čionai ir ims paskui tave sekioti. Ir nepraeis nė dešimt minučių, kai visi supras, kas čia dedasi. Tad kam dar iš to daryti kažkokias paslaptis?

Eli. Jis ne kiaulė, Hesione. Jūs net ir nenumanote, koks stebuklingai geras jis buvo mano tėvui ir kaip aš jam nuoširdžiai dėkinga.

Misis Hašebaj (*į ledi Atervord*). Jos tėvas — nepaprastas žmogus. Jis vardu Madzinis Danas. Madzinis* buvo kažkokia garsenybė, Eli seneliai jį gerai pažinojo. Jie abu buvo poetai — na, kaip Brauningai*;

ir, kai atėjo į pasaulį jos tėvas, Madzinis tarė: „Štai gimė dar vienas laisvės karys.“ Todėl ir pakrikštijo jį Madziniu; ir nuo to laiko jisai taip vis ir kariauja už laisvę — savaip kariauja, taikiau būdu. Dėl to jis toks neturtingas.

Eli. Aš didžiuojuosi, kad jis neturtingas.

Misis Hašebaj. Žinoma, širdelė. Tai kodėl nepalikus jo tokio neturtingo ir neištekėjus už žmogaus, kurį myli?

Ledi Atervord (*staiga pašoka, netverdamą pykčiu*). Hesione, pabučiuosi tu mane ar ne?

Misis Hašebaj. Kodėl tu nori, kad tave kas bučiuotų?

Ledi Atervord. Aš nenoriu, kad mane bučiuotų; bet aš noriu, kad tu elgtumeis padoriai ir gražiai. Mudvi seserys. Dvidešimt trejus metus nesimatėme. Tu privalai mane pabučiuoti.

Misis Hašebaj. Rytoj rytą, brangioji, kai dar būsi neišsidažiusi. Nepakenčiu pudros kvapo.

Ledi Atervord. Ak, tu nejautri...

Ją nutraukia grįžęs kapitonas

Kapitonas (*į Eli*). Kambarys jums paruoštas.

Eli atsistoja

Paklodės buvo drėgnokos, bet aš jas pakeičiau. (*Eina pro kairiojo borto duris į sodą*)

Ledi Atervord. Hm!... O kaip mano paklodės?

Kapitonas (*stabtelėjęs prie durų*). Galiu jums patarti: išvėdinkite jas — arba meskite šalin ir miegokite įsisupusi į antklodes. Jūs miegosite kambaryje, kur anksčiau gyveno Ariadnė.

Ledi Atervord. Aš ten tai jau nemiegosiu. Ten ir pasisukti nėra kur. Turiu teisę gauti patį geriausią kambarį iš tų, kurį dar neužimti.

Kapitonas (*nebodamas jos, kalba toliau*). Ji ištekdėjo už stuobrio. Ji man sakė, jog tekėtų už bet ko, kad tik ištrūktų iš namų.

Ledi Atervord. Jūs tyčia apsimetate, kad manęs nepažįstate. Aš nebūsiu šiuose namuose.

Iš vestibulio įeina Madzinis Danas. Tai senyvas žmogutis išverstomis, pasitikėjimo kupinomis akimis, orios laikysenos. Apsirengęs mėlyna saržos eilute ir užsimetęs neužsagstytą lietpaltį; rankose — minkšta juoda skrybėlė, panaši į tas, kurias dėvi dvasininkai

- Eli. Pagaliau! Kapitone Šotoveri, štai mano tėvas.

Kapitonas. Šitas? Niekai! Nė per nago juodymą nepanašus. (*Išeina per sodą, triukšmingai užtrenkęs duris*)

Ledi Atervord. Aš neleisiu, kad tėtė mane ignoruotų ir nuduotų, jog laiko kažkuo kitu. Eisiu ir tučtuojau viską su juo išsiaiškinsiu. (*Eina paskui kapitoną, paskubomis linktelėjusi Madziniui, kuris jai taip pat nusilenkia*)

Misis Hašebaj (*svetingai, spausdama Madziniui ranką*). Koks jūs geras, kad atvykote, misteri Danai! Ant tėtės jūs nepykstate, tiesa? Jis, žinote, visai pamišęs, bet nieko pikto nedaro. Ir koks jis protingas! Jūs įsitikinsite, kad pokalbiai su juo — neregėtas malonumas.

Madzinis. Aš tuo neabejoju. (*Į Eli*) Štai ir tu čionai, Eli miela. (*Svelniai paima ją už parankės*) Noriu jums padėkoti, misis Hašebaj, kad esate tokia atidi mano dukrai. Ji, ko gero, visai nebūtų turėjusi atosotų, jeigu ne jūsų kvietimas.

Misis Hašebaj. Ką jūs, ką jūs! Ji labai maloni, kad čia atvyko ir dabar vilios į mūsų namus jaunus žmones.

Madzinis (*šypsodamasis*). Bijau, kad Eli jaunais žmonėmis nesidomi, misis Hašebaj. Jos skonį labiau atitinka rimti ir solidūs.

Misis Hašebaj (*staiga jos tonas pasidaro šaižokas*). Gal nusivilksite apsiaustą, misteriai Danai? Ten vestibulio kampe rasite spintą apsiaustams, skrybėlėms ir visokiems kitiems daiktams.

Madzinis (*paskubomis paleisdamas dukters ranką*). Taip... Ačiū!.. Aišku, reikėjo... (*Išeina*)

Misis Hašebaj (*išraiškingai*). Senas galvijas! Eli. Kas?

Misis Hašebaj. Kas? Jis. Jisai. Nagi šitas. (*Pirštu parodo išeinantį Madzinį*) „Rimti, solidūs geriau patinka...“ Ką jūs pasakysit?

Eli (*siaubo apimta*). Negali būti, kad jūs turėjote galvoje mano tėvą!

Misis Hašebaj. Aš jį turėjau galvoje. Ir jūs tai žinote.

Eli (*išdidžiai*). Tuo pat išeinu iš jūsų namų. (*Pasi-suka į duris*)

Misis Hašebaj. Tik pabandykit išeiti — ir aš pasakysiu jūsų tėvui, dėl ko tai darote.

Eli (*atsigrįžusi*). Kaip jūs galite šitaip elgtis su svečiais, misis Hašebaj?

Misis Hašebaj. Man pasirodė, jūs ketinate mane vadinti Hesione.

Eli. Tik jau ne dabar?

Misis Hašebaj. Labai gerai. Einu ir viską pasakau jūsų tėvui.

Eli (*nusiminusi*). Ak!

Misis Hašebaj. Tik pirštą pajudinkit, tik pamėginkite nors akimirką stoti jo pusėn, eiti prieš mane ir prieš savo pačios širdį,— ir aš tam apsigimusiam laisvės kariui duosiu tiek pylos, kad jis, tas egoistas, visą savaitę netvers savam kailyje.

Eli. Hesione! Mano tėvas — egoistas? Kaip nedaug jūs išmanote...

Ją pertraukia Madzinis, kuris grįžta susijaudinęs ir įkaitęs

Madzinis. Eli! Atvyko Mengenas. Aš maniau, kad tau bus malonu šitą išgirsti. Dovanokite, misis Hašebaj, tas keistas džentelmenas...

Misis Hašebaj. Tėtė? Taip, jis keistas.

Madzinis. Ak, prašyčiau man atleisti... Žinoma, jūsų tėvas. Tik mane kiek apstulbino jo elgesys. Jis pristatė Mengena prie kažkokio darbo sode. Ir nori, kad aš taipogi...

Skardus švilpuko garsas

Kapitono balsas. Bocmane, aukštyn!

Vėl švilpukas

Madzinis (*sunerimęs*). Dieve brangus! Tur būt, mane šaukia. (*Skubiai išbėga laukan*)

Misis Hašebaj. Mano tėvas — štai, jei norite, iš tikro nuostabus žmogus!

Eli. Hesione, išklausykite manęs. Jūs stačiai nesuprantate. Mano tėvas ir misteris Mengenas augo kartu; ir kai jie dar buvo berniukai, misteris Men...

Misis Hašebaj. Man nerūpi, kas jie buvo. Bet mums teks prisėsti, jeigu jūs taip toli nuklydote. (*Paima Eli už juosmens ir priverčia sėsti šalimais, ant sofos*) Na, širdužė, pasakokite man viską apie misterį Mengena. Jį vadina Bosu Mengenu, ar ne tiesa? Jis tikras pramonės Napoleonas ir iki šlykštumo turtingas, taip? O kodėl jūsų tėvas neturtingas?

Eli. Vargšui mano tėvui niekad nevertėjo imtis biznio. Jo tėvas ir motina buvo poetai; ir jie įdiegė jam tauriausias idėjas, bet neturėjo iš ko duoti gerą profesiją.

Misis Hašebaj. Įsivaizduoju, kaip, įkvėpimo pagauti, jūsų seneliai akimis vartydavo... Ir taip vargšui tėveliui teko imtis biznio. Ir jam nekaip sekėsi?

Eli. Jis visad sakydavo, kad jo reikalai klotųsi geriau, jei jis turėtų bent kiek kapitalo. Šiaip taip jis yrėsi pirmyn, kad mes neliktume be pastogės ir gautume gerą išauklėjimą. Bet nuolatos reikėjo grumtis, nuolatos ta pati bėda — kapitalo stoka. Nežinau, kaip čia jums viską ir apsakius.

Misis Hašebaj. Vargšėlė Eli! Aš žinau. Kaps-tėsi kaip musė išrūgose.

Eli (*užsigavusi*). O ne. Ne taip. Bent jis nepraras-davo orumo ir savigarbos.

Misis Hašebaj. Bet dėl to buvo dar sunkiau, ar ne? Aš tai nebūčiau žiūrėjusi savigarbos, jeigu jau būtų tekę kapstyti kaip musei išrūgose. Aš būčiau mėginusi išsiveržti... (*sukandusi dantis*)... žūt būt išsiveržti, žūt būt. Na, gerai. Pasakokite toliau.

Eli. Ir štai, rodės, atėjo galas mūsų vargams. Mis-teris Mengenas vien tik iš tyros draugystės ir pagar-bos mano tėvui padarė neapsakomai kilnų dalyką. Jis paklausė tėvą, kiek jam trūksta kapitalo, ir davė visą reikiamą sumą. Nemanykit, kad jis pinigų jam sko-lino arba investavo į jo biznį. Jis paprasčiausiai jam tuos pinigų dovanojo. Ar jis ne puikus?

Misis Hašebaj. Su ta sąlyga, kad jūs už jo tekėsite?

Eli. Oi, ne, ne, ne! Buvau tuomet dar mažytė. Jis manęs net nebuvo matęs, net mūsų namuose nebuvo lankęsis. Jis nė menkiausio išskaičiavimo neturėjo. Grynai iš dosnumo.

Misis Hašebaj. O! Turiu džentelmeno atsipra-šyti. Na, o kas gi toliau įvyko su pinigais?

Eli. Įsitaisėme visi naujus drabužius ir persikėlėme gyventi į geresnius namus. O aš dvejus metus lankiau kitą mokyklą.

Misis Hašebaj. Tik dvejus metus?

Eli. Taip, po to viskam atėjo galas, praslinkus dvejiems metams, tėvas galutinai nusigyveno.

Misis Hašebaj. Kaipgi taip?

Eli. Nežinau. Aš niekad nepajėgiau suprasti. Bet tai buvo siaubinga. Kol buvome neturtingi, tėvas niekad neturėdavo skolų. Bet kai jis pasišovė daryti didelį biznį, teko užsikrauti milžinišką kredito naštą. Na, ir, likviduojant įmonę, jis jau buvo skolingas daugiau pinigų, negu Mengenas buvo davęs.

Misis Hašebaj. Matyt, apžiojo didesnę kasną, nei galėjo praryti.

Eli. Man rodos, jūs kažkaip šiurkštokai apie tai kalbate.

Misis Hašebaj. Širdele mano, nežiūrėkit, kad aš taip kalbu. Buvau ir aš kitados jautri ir skrupulinga kaip jūs; bet iš vaikų prisigaudžiau tokio klaikaus žargono, kad dabar padorioj draugioj manęs ir klausytis koku. Man regis, ne jūsų tėvo galvai koks nors biznis, užtat ir prisivirė jis košės.

Eli. Ak, štai ir vėl matau, kad jūs visiškai jo nesuprantate. Įmonės reikalai paskui ėmė klostytis kuo puikiausiai. Pelno ji dabar duoda, atmetus mokestį už antpelnį, keturiasdešimt keturis nuošimčius.

Misis Hašebaj. Tai kodėl jūs neaptekę pinigais?

Eli. Nežinau. Man tatau atrodo labai didelė skriauda. Matote, tėvas subankrutavo. Jis tada vos nemirė iš širdgėlos, nes buvo prikalbinęs kai kuriuos savo draugus dėti į biznį. Jis buvo tikras, kad tas verslas jam seksis, ir paskui paaiškėjo, kad jis buvo teisus. Bet jie prarado visus savo įdėjimus. Tai buvo siaubinga. Nežinau, ką būtume darę, jei ne misteris Mengenas.

Misis Hašebaj. Kaip? Tai Bosas ir vėl atskubėjo į pagalbą? Nepaisant to, kad jo duoti pinigai buvo paleisti vėjais?

Eli. Taip, jis atėjo mums į pagalbą. Ir tėvui nepriekaištavo. Iš oficialaus globėjo jis nupirko visa, kas liko po bankroto — pastatus, įrengimus ir kitką — už tokią sumą, kad tėvas galėtų išmokėti po šešis šilingus aštuonis pensus už svarą ir pasitraukti iš biznio. Visi tėtės labai gailėjo ir žinojo, kad jis doras žmogus, todėl sutiko jį išleisti, gaudami vietoj dešimties šilingų tik po šešis šilingus aštuonis pensus. Po to misteris Mengenas įsteigė bendrovę, kuri biznį paėmė į savo rankas. O tėvą priėmė dirbti valdytoju, kad mes nenumirtume badu; nes juk aš dar tuomet nieko neuždirbdavau.

Misis Hašebaj. Tikra romantinė istorija. O kada Boso širdyje įsiliepsnojo meilės aistra?

Eli. O, tai įvyko po daugelio metų — visai neseniai. Kartą jis nusipirko bilietą į mėgėjų koncertą. Aš ten dainavau. Na, žinote, kaip mėgėja — visgi pusė ginėjos smulkioms išlaidoms, o dainuoti tenka tris dainas, ir paskui dar kokį trejetą kartų bisuoti. Jam taip patiko mano dainavimas, kad jis net pasiteiravo, ar negalėtų palydėti manęs namo. Dar, tur būt, nė vienas žmogus pasaulyje nebuvo taip apstulbintas, kaip Mengenas, kai aš jį nusivedžiau į mūsų namus ir supažindinau su tėvu — jo paties valdytoju. Ir būtent tada man tėvas papasakojo, kaip kilniai jis su mumis pasielgęs. Aišku, visi nusprendė, kad man nusišypojo laimė, nes juk jis toks turtingas. Ir... ir... mes priėjome šioki toki susitarimą... mes kaip ir susižadėjome... *(Ji visai išsekusį ir nebegali toliau kalbėti)*

Misis Hašebaj *(atsistoja ir pradeda žingsniuoti po kambarį)*. Nežinau, gal jūs ir susižadėjote,

bet, širdele, jūs greit jo atsižadėsite, jei tik aš paimsiu reikalą į savo rankas.

Eli (*beviltiškai*). Veltui. Laikyti žodį mane įpareigoja garbė ir dėkingumas. Aš nesitrauksiu.

Misis Hašebaj (*sustoja už sofos ir, iš viršaus į ją žiūrėdama, bara*). Tur būt, gerai suprantate, kad nėra nei garbinga, nei dora tekėti už žmogaus, kurio nemyli. Ar jūs mylite šitą Mengoną?

Eli. Taip. Bent...

Misis Hašebaj. Nenoriu žinoti jokių „bent“; noriu tik žinoti, kaip iš tikrųjų yra. Jūsų amžiaus merginos ima kartais ir įsimyli tiesiog nepakenčiamus vyrus, ypač senius.

Eli. Aš labai vertinu misterį Mengoną; ir visada būsiu...

Misis Hašebaj (*nekantraudama užbaigia sakinį ir užsukusi nosį eina į dešiniąją bortą*). „...dėkinga jam už jo gerumą mano brangiajam tėvui“. Girdejau. Kitas kas yra?

Eli. Kaip tai suprasti?

Misis Hašebaj. Kitas kas yra? Ar dar ką nors esate įsimylėjusi?

Eli. Žinoma, ne.

Misis Hašebaj. Hm!.. (*Jos žvilgsnį patraukia knyga, gulinti ant braižomojo stalo. Ji pasiima knygą ir, matyt, labai nustemba, pamačiusi antraštę. Žiūrėdama į Eli, paslaptinai klausia*) Tikrai galite patvirtinti, kad nesate įsimylėjusi kokio aktoriaus?

Eli. Ne, ne. Kodėl? Kodėl jums atėjo į galvą tokia mintis?

Misis Hašebaj. Čia jūsų, tiesa? Ko gi jūs nei iš šio, nei iš to imtumėt skaityti „Otelą“?

Eli. Tėvas išmokė mane mylėti Šekspyra.

Misis Hašebaj (*sviedžia knygą ant stalo*). To betrūko! Jūsų tėvas iš tikrųjų kažkoks nevykėlis.

Eli (*naiviai*). O jūs niekad neskaitote Šekspyro, Hesione? Tai atrodo man labai keista. Man patinka Otelas.

Misis Hašebaj. Tikrai patinka? Juk jis buvo pavydus, ar ne?

Eli. Oi, ne dėl to. Visos pavydo scenos man kelia šurpą. Bet ar jūs nemanote, kad Dezdemonai, ramiai augusiai namuose, buvo didžiausia laimė sutikti žmogų, kuris skersai ir išilgai išvagojo pasaulį, atliko drąsius žygius, turėjo baisybės nuotykių ir kuris vis tik kažką tokio joje pamatė, jeigu taip mielai su ja sėdėdavo ir šnekėdavosi, ir pasakodavo apie tai, ką jam teko pergyventi.

Misis Hašebaj. Tai šit kokios romantinės istorijos jus žavi, taip?

Eli. Gal ne visai romantinės istorijos. Taip ir tikrovėje būna. (*Eli akys rodo, kad ji neprieštarauja, o tik paskendusi savo svajonėse*)

Misis Hašebaj, smalsiai į ją žvelgdama, pamažu eina atgal prie sofos ir vėl atsisėda greta

Misis Hašebaj. Eli, brangute! Ar jūs nepastebėjote, kad kai kurios istorijos, kurias Otelas pasakoja Dezdemonai, niekad negalėjo įvykti?

Eli. O, ne. Šekspyras manė, kad jos galėjo įvykti.

Misis Hašebaj. Hm! Taip Dezdemoną manė. Bet nieko panašaus nebuvo.

Eli. Ko žiūrite taip paslaptinai? Jūs esate kažkoks sfinksas: niekad negali žinoti, ką iš tikrųjų norite pasakyti.

Misis Hašebaj. O žinote, Dezdemoną būtų sugebėjusi jį perkąsti, jei būtų likusi gyva. Aš galvoju — ar tik ne todėl jis ją pasmaugė?

Eli. Otelas nemelavo.

Misis Hašebaj. O iš kur jūs galite žinoti? -

Eli. Šekspyras būtų pasakęs, kad Otelas meluoja. Hesione, juk yra tokių vyrų, kurie daro įstabius dalykus. Jie tokie, kaip Otelas, tik, žinoma, balti, ir labai gražūs, ir...

Misis Hašebaj. Aha! Dabar mes pagaliau prieisime prie tikslo. Papasakokit man apie jį viską. Aš jaučiau, kad turi kažkas būti, kitaip jūs nesigrauztumėt dėl Mengeno. Jums net atrodytų, kad labai puikus dalykas už jo ištekėti.

Eli (*užsiplieskusi*). Hesione, jūs baisi. Aš nenoriu iš to daryti paslapties, nors, aišku, neimsiu pasakoti pirmam sutiktam žmogui. Be to, aš jo nepažįstu.

Misis Hašebaj. Nepažįstat! Ką tas turi reikšti?

Eli. Na, žinoma, tiek aš jį pažįstu, kad esame vienas su kitu kalbėję.

Misis Hašebaj. O jūs norėtumėt susipažinti daug intymiau, ką?

Eli. Ne, ne. Aš jį pažįstu visai... gana intymiai.

Misis Hašebaj. Jūs jo nepažįstate... Ir jūs jį pažįstate gana intymiai... Kaip sklandžiai išdėstyta!

Eli. Aš norėjau pasakyti, kad jis pas mus nesilanko. Aš... aš... tiesiog atsitiktinai su juo pradėjau kalbą vieno koncerto metu.

Misis Hašebaj. Atrodo, kad jūs koncertuose linksmiai leidžiate laiką, Eli.

Eli. Visai ne. Užkulisyje, belaukdami savo eilės eiti į sceną, mes visi kalbamės. Aš maniau, kad jis aktorius, taip šauniai atrodė. Bet paaiškėjo, kad jis tik komiteto narys. Aš jam kažkaip užsiminiau, kad vaikštau į Nacionalinę galeriją kopijuoti vieno paveikslo. Tuo būdu aš užsidirbu truputį pinigų. Gera! tapyti nemoku; bet kadangi dirbu vis prie to paties paveikslo, tai įgudau kopiją pagaminti gana greitai ir gaunu už ją du ar tris svarus. Tad vieną gražią dieną jis atėjo į Nacionalinę galeriją.

Misis Hašebaj. Studentų dieną*. Užmokėjo šešis pensus ir stumdėsi molbertų kamšatyje, nors kitą dieną būtų galėjęs ateiti nemokamai ir be jokios spūsties. Atėjo, žinoma, visai netyčia.

Eli (*džiūgaudama*). Ne. Tyčia atėjo. Jam patiko su manim kalbėtis. Jis turi daugybę nuostabiausių pažinčių. Didžiausios damos galvas dėl jo pametusios. Bet jis nuo jų pabėgo, kad galėtų Nacionalinėje galerijoje pasimatyti su manim. Ir dar šnekino pasivažinėti su juo taksi po Ričmond-parką.

Misis Hašebaj. O jūs, širdede, leidotės prišnekinama. Stačiai neįtikėtina, kiek daug jūs, dorosios mergaitės, galite sau leisti — ir niekas jūsų pirštais nebado.

Eli. Į salonus aš juk nepatenku, Hesione. Jei šitokiu būdu neįgyčiau pažinčių, tai aš jų visiškai neturėčiau.

Misis Hašebaj. Na, nieko blogo čia ir nėra, jei tik sugebate save apginti. O nepasakytumėte jo vardo?

Eli (*lėtai ir melodingai*). Markas Darnlis.

Misis Hašebaj (*kartodama taip pat dainingai*). Markas Darnlis. Koks puikus vardas!

Eli. O, aš taip džiaugiuos, kad jums patinka. Man irgi patinka; bet bijojau, kad tai vien kvailas įsivaizdavimas ir daugiau nieko.

Misis Hašebaj. Hm! Ar tik nebus iš tų Darnlių, kurie gyvena Eberdine?

Eli. Niekas nežino. Jūs tik įsivaizduokite. Jį rado senovinėje skrynutėje...

Misis Hašebaj. Kur?

Eli. Senovinėje skrynutėje. Tai buvo vieną vasaros rytą, sode tarp rožių. Po baisiai audringos nakties.

Misis Hašebaj. O ką jis, po galais, veikė toje skrynutėje? Ar jis ten pasislėpė nuo audros?

Eli. Oi ne, ne. Jis buvo dar kūdikis. Ant vystykliukų buvo išsiuvinėtas Marko Darnlio vardas. Ir padėta penki šimtai aukso svarų.

Misis Hašebaj (*įdėmiai į ją žiūri*). Eli!

Eli. Sodas priklausė vikontui...

Misis Hašebaj. ...de Ružemonui?

Eli (*nekaltai*). Ne. De Larošžaklenui. Prancūzų šeima. Didikai. Jo gyvenimas — tai nepabaigiama romantinė istorija. Tigras...

Misis Hašebaj. Kurį jis savo ranka nudėjo?

Eli. O ne, visai ne taip banaliai. Jis medžioklės metu išgelbėjo tigrą nuo mirties. O medžiojo tuomet karalius — karalius Edvardas, ir buvo tai Indijoje. Karalius dėl to įtūžo, ir štai kodėl Marko kariniai nuopelnai niekad nebuvo kaip reikiant įvertinti. Bet jam vis tiek. Jis socialistas, laipsnius ir titulus niekina; ir netgi dalyvavo trijose revoliucijose — mušėsi barikadose.

Misis Hašebaj. Kaip jūs šitaip galite — sėdėti ir meluoti man į akis, pasakodama panašias istorijas? Ir kas tai daro? Jūs, Eli, jūs! O aš maniau, kad esate visiškai paprasta, tiesi, gera mergaitė.

Eli (*atsistoja oriai, bet labai įširdusi*). Tai norite pasakyti, kad manim netikite?

Misis Hašebaj. Žinoma, netikiu. Sėdite ir fantazuojate nuo pradžios iki galo. Negi manote, kad aš jau visai kvaila?

Eli spokso į ją. Merginos atvirumas yra neabejotinas, ir misis Hašebaj net suglumsta

Eli. Sudie, Hesione. Labai gaila. Dabar matau, kaip neįtikimai viskas skamba, kai aš imu pasakoti. Bet čia pasilikti nebegaliu, jei šitaip apie mane galvojate.

Misis Hašebaj (*čiumpa ją už suknelės*). Niekur jūs neisite. Aš negalėjau apsigauti: per gerai žinau, kaip atrodo melagiai. Každas tikrai bus jums viską papasakojęs.

Eli (*paraudusi*). Hesione, tik nesakykit, kad jūs netikite juo. Aš to nepakelčiau.

Misis Hašebaj (*guosdama*). Zinoma, tikiu juo, brangiausioji. Bet jūs turėjote man tą pamažęle išdėstyti, o ne užgriūti iš karto. (*Tempdama ją sėsti*) Na, dabar papasakokit man apie jį viską. Ar mylite jį?

Eli. O ne. Ne tokia aš kvaila. Aš taip greit neįsimyliu. Nesu jau tokia paika, kaip jūs galvojate.

Misis Hašebaj. Štai kaip. Jūs tik radote kažką tokio, apie ką galima svajoti, kas daro gyvenimą įdomesnį ir smagesnį?

Eli. Taigi. Nieko daugiau, iš tiesų.

Misis Hašebaj. Ir tuomet valandos slenka greičiau? Nereikia nuobodžiauti vakarais ir laukti, kada ateis metas gulti; nereikia spėlioti, ar užpuls nemiga, ar kankins blogi sapnai. O kaip gera iš ryto pabusti! Geriau už patį džiaugsmingiausią sapną! Visas gyvenimas tarytum atsinaujinęs. Nebetenka ieškoti įdomios knygos, nes gyvenimas pasidaro kur kas įdomesnis už bet kurią perskaitytą knygą! Ir neturi tada jokių kitų troškimų, tik nori būti viena ir su nieku nesikalbėti; likti viena, kad galėtum galvoti tik apie tai.

Eli (*apsikabinusi ją*). Hesione, jūs burtininkė. Iš kur jūs viską žinote? Ak, jūs esate pati jautriausia moteris pasaulyje.

Misis Hašebaj (*glamonėdama ją*). Vaikeli mano, širdele! Kaip aš tau pavydžiu! Ir kaip man tavęs gaila!

Eli. Gaila! Sakykit kodėl?

•
Labai gražus penkiasdešimties metų vyras muškietininko ūsais, su dabitiška skrybėle užlenktais bryliais ir su lazduite rankoje įeina į kambarį iš vestibulio ir sustoja kaip įbestas, kai pastebi ant sofos sėdinčias moteris

Eli (pamato ją ir atsistoja, nudžiugusi ir nuste-busi). O! Hesione, čia misteris Markas Darnlis.

Misis Hašebaj (pakildama). Tai bent pokštas! Juk čia mano vyras.

Eli. Bet kaipgi tada... (staiga ji nuščiūva; paskui išblykšta ir susiūbuoja)

Misis Hašebaj (sugriebusi ją, drauge sėdasi ant sofos). Nurimkit, širdele.

Vyras (sumišęs, bet laikosi ižūliai; skrybėlę ir lazduotę pasideda ant stalelio). Tikrasis mano vardas, mis Dan, yra Hektoras Hašebajus. Palieku jums spręsti, ar subtilių jausmų žmogus gali prisipažinti turįs tokį vardą. Jei tik galiu, stengiuosi jo vengti. Buvau kone mėnesiui išvažiavęs; ir net neįsivaizdavau, kad jūs pažįstate mano žmoną ir galite čia atsilankyti. Ne-paisant visko, esu laimingas, kad jūs atvykote į mūsų namelį.

Eli (sielvartingai). Nežinau, kas man daryti. Do-vanokite, gal aš galėčiau pasikalbėti su tėte? Palikite mane vieną. Negaliu šito pakelti.

Misis Hašebaj. Eik sau, Hektorai.

Hektoras. Aš...

Misis Hašebaj. Na, greičiau, greičiau. Neš-dinkis!

Hektoras. Jeigu tau atrodo, kad taip bus ge-riau... (Išeina, pasiėmęs skrybėlę, bet palikęs ant sta-lo lazduotę)

Misis Hašebaj (paguldžiusi Eli ant sofos). Na, širdužė, jis išėjo. Neliko čia nieko be manęs. Galite atleisti vadžias. Varžytis nebėra ko. Gerai išsiverkite.

Eli (*pakeldama galvą*). Velniop!

Misis Hašebaj. Puikumėlis. Ak, kaip aš patenkinta! O juk maniau, kad imsėte verkšlenti dėl savo sudužusios širdies. Manęs nežiūrėkite. Dar sykelį pasiūskite jį velniop.

Eli. Aš ne jį siunčiu velniop. Aš save siunčiu velniop už tai, kad buvau tokia kvaila. (*Atsistoja*) Kaip aš galėjau šitaip duotis už nosies vedžiojama? (*Pradedą žingsniuoti ten ir atgal; veidas tarsi staiga apvyto, ji atrodo pasenusi ir sušiurkštėjusi*)

Misis Hašebaj (*giedriai*). O kodėl gi ne, širdele? Retai kuri jauna moteris pajėgia Hektorui atsispirti. Neatsispyriau ir aš, būdama jūsų metų. Jis, juk žinote, iš tikrųjų neapsakomai puikus.

Eli (*atsisukusi į ją*). Puikus! Taip, žinoma, pažiūrėti jis puikus. Bet kaip galima mylėti melagį?

Misis Hašebaj. Nežinau. Laimė, kad vis dėlto galima. Kitaip vargu ar daug būtų pasaulyje meilės.

Eli. Bet šitaip meluoti! Būti šitokiu pagyrūnu! Šitokiu bailiu!

Misis Hašebaj (*sunerimusi pašoka*). Širdele, susimildama taip nekalbėkite! Jeigu jūs pareikšit bent krislelį abejonės dėl Hektoro narsumo, tai jis pradės liūsti į baisiausius pavojus, norėdamas save įtikinti, kad nėra bails. Jis vis mėgsta iškrėsti šiurpų pokštą — išlenda pro vieną trečiojo aukšto langą ir įlipa pro kitą. Ir elgiasi taip vien mėgindamas savo nervus. Jis turi pilną stalčių Alberto medalių už tai, kad gelbėjo žmones nuo mirties.

Eli. Niekad jis man to nepasakojo.

Misis Hašebaj. Jis niekad nesigiria tuo, ką iš tikrųjų yra padaręs. Tiesiog negali šito pakęsti. Ir gerokai susigėsta, jeigu net kiti apie tai kalba. Visi jo pasakojimai iš piršto laužti.

Eli (*prieidama prie jos*). Tai, vadinasi, jūs norite pasakyti, kad jis iš tiesų drąsus ir iš tiesų yra turėjęs įvairiausių nuotykių, o vis tik meluoja, pasakodamas dalykus, kurių niekad nėra daręs ir kurių niekad pasaulyje nebuvo?

Misis Hašebaj. Taip, širdele. Taip jau yra. Žmonių dorybės ir ydos nesudėtos į stalčiukus. Jos visos suverstos į vieną krūvą.

Eli (*susimąsčiusi žvelgia į ją*). Šie namai kažkokie keisti, ir net jūs, Hesione, kažkokia keista. Nesuprantu, kodėl aš taip ramiai su jumis kalbu. Siurpas ima pagalvojus — juk man širdis sudužo, bet pasirodo, kad tai nėra taip baisu, kaip aš maniau.

Misis Hašebaj (*myluodama ją*). Tai tik gyvenimas jums duoda pamoką, širdele. O ką jūs dabar jaučiate Bosui Mengenui?

Eli (*ištrūksta iš jos glėbio pasibiaurėjusi*). Ak, kaip jūs galite man apie jį priminti, Hesione?

Misis Hašebaj. Dovanokite, brangioji. Rodos, girdžiu Hektoro žingsnius, jis grįžta. Dabar jūs nieko prieš, brangioji, jeigu jis ateitų?

Eli. Ne, nieko prieš. Man jau visiškai praėjo.

Iš vestibulio įeina Madzinis Danas ir Hektoras

Hektoras (*atidarydamas duris ir praleisdamas Madzinį*). Dar sekundė, ir ji būtų buvusi negyva.

Madzinis. Dieve dieve! Koks stebuklingas išsigelbėjimas! Eli, mieloji mano! Misteris Hašebajus ką tik papasakojo man neįtikimiausią...

Eli. Taip, girdėjau. (*Nueina į kitą kambario galą*)

Hektoras (*eidamas įai iš paskos*). Šitos nesate girdėjusi. Po pietų papasakosiu. Manau, kad jums patiks. Tiesą pasakius, aš jums tą istoriją ir sugalvojau; ir jau įsivaizdavau, koks malonumas bus pasakoti. Bet aš buvau išvytas iš kambario ir tą akimirką taip

įpykau, kad ryžausi ją paleisti vėjais — ir išdrožiau jūsų tėvui.

Eli (*traukiasi atatupsta, nugara į varstotą; kalba su panieka, bet stengdamasi valdytis*). Nieko jūs nepaleidote vėjais. Tėvas jums patikėjo. Aš nebūčiau patikėjusi.

Madzinis (*geraširdiškai*). Eli didelė akiplėša. Žinoma, ji visai taip negalvoja. (*Eina prie lentynos ir žiūrinėja pavadinimus knygų nugarėlėse*)

Iš vestibulio įeina Bosas Mengenas, ir jam iš paskos — kapitonas. Mengenas apsirengęs labai pedantiškai, su fraku, lyg būtų susiruošęs į bažnyčią ar į direktorių tarybos posėdį. Jis turi apie penkiasdešimt penkerius metus; atrodo susirūpinęs ir nepsitikintis. Stengiasi būti orus, bet jo pastangos per daug krinta į akis. Veidas bespalvis, plaukai tiesūs ir nublukę, o bruožai tokie blankūs, kad netgi neįmanoma jų aprašyti

Kapitonas Šotoveris (*į misis Hašebaj, pristatydamas svečią*). Sakosi esąs Mengenas. Jūros tarnybai netinkamas.

Misis Hašebaj (*mandagiai*). Laba diena, misteri Mengeni.

Mengenas (*spausdamas jai ranką*). Labai malonu.

Kapitonas Šotoveris. Raumenų Danas jau nebeturi, užtat atgavo dvasinę pusiausvyrą. Retas daiktas žmogui, pakėlusiam tris baltosios karštligės priepuolius. (*Eina į sandėliuką*)

Misis Hašebaj. Sveikinu jus, misteri Danai.

Madzinis (*apstulbęs*). Visą gyvenimą buvau blaivininkas.

Misis Hašebaj. Nesistenkite tėtei aiškinti, jums bus daug lengviau, jei leisite jam galvoti, kaip jis nori.

Madzinis. Bet spręskite patys: trys baltosios karštligės priepuoliai!

Misis Hašebaj (*Mengenui*). Leiskite jus supažindinti su mano vyru, misteriu Mengenai. (*Rodo į Hektorą*)

Mengenas (*prieina prie Hektoro, kuris ištisia jam ranką*). Labai malonu. (*Atsisukęs į Eli*) Tikiuos, panele Eli, kad kelionė jus ne per daug privargino.

Jie sveikinas

Misis Hašebaj. Hektorai, parodyk misteriumi Danui jo kambarį.

Hektoras. Gerai. Eime, misteriu Danai. (*Išsiveda Madzinį*)

Eli. Jūs dar man neparodėt mano kambario, Hesi.

Misis Hašebaj. Kokia aš kvaila! Eime. Jauškitės kaip namie, misteriu Mengenai. Jus čia užims tėtė. (*Saukia į sandėliuką kapitoniui*) Tėtė! Eikš, aprodysi misteriumi Mengenui namus. (*Išėina su Eli*)

Iš sandėliuko ateina kapitonas

Kapitonas Šotoveris. Jūs ketinate vesti Dano dukterį. Nereikia. Per senas esate.

Mengenas (*nustebintas*). Tai bent! Kertate iš peties, kapitone.

Kapitonas Šotoveris. Juk tai tiesa.

Mengenas. Ji taip negalvoja.

Kapitonas Šotoveris. Galvoja.

Mengenas. Vyrai, senesni už mane...

Kapitonas Šotoveris (*baigdamas sakinį*). ...imdavo ir sukvailiodavo. Tai irgi tiesa.

Mengenas (*pradėdamas puolimą*). Nesuprantu, kodėl jūs kišatės ne į savo reikalus.

Kapitonas Šotoveris. Tai visų mūsų reikalas. Žvaigždės iškrypsta iš savo kelio, kai tokie dalykai dedasi.

Mengenas. Vis tiek aš ją vesiu, ir gana.

Kapitonas Šotoveris. Iš kur jau esate taip tikras?

Mengenas (*vaizduoja kieto būdo žmogų*). Jei aš pasiryžau, tai ir padarysiu. Supratote? Dar nėra buvę, kad aš kam nors pasiryžčiau ir sustočiau pusiaukelėje. Toks jau esu žmogus. Ir mudu vienas kitą geriau suprasime, jeigu jūs tai išikalsite tvirtai į galvą, kapitone.

Kapitonas Šotoveris. Jūs mėgstate vaikščioti į kiną?

Mengenas. Gal ir mėgstu. Kas jums sakė?

Kapitonas Šotoveris. Kalbėkite kaip žmogus, o ne kaip ekrano lėlė. Juk norite pasakyti, kad gaunate per metus šimtą tūkstančių.

Mengenas. Girtis aš nesigiriu. Bet kai susitinku žmogų, kuris gauna šimtą tūkstančių per metus, aš nukeliu prieš jį skrybėlę, ištiesiu jam ranką ir pavadinu broliu.

Kapitonas Šotoveris. Atseit, ir jūs gaunate šimtą tūkstančių per metus, ką?

Mengenas. Ne. Tiek, sakyčiau, gal ir nebus. Tur būt, kokius penkiasdešimt tūkstančių.

Kapitonas Šotoveris. Taigi esate tik pusbrolis. (*Nelauktai, kaip visada, nusigręžia nuo Mengeno ir nurenka tuščius arbatos puodukus, dėdamas juos ant kinietiško padėklo*)

Mengenas (*suiržęs*). Klausykite, kapitone Šotoveri. Ne visai gerai suprantu savo padėtį šiuose namuose. Atvykau čia jūsų dukters prašomas. Esu jos ar jūsų namuose?

Kapitonas Šotoveris. Jūs esate po dangaus skliautu, viešpaties dievo namuose. Kas yra tei-

singa tarp šių sienų, tas yra teisinga ir už jų. Plaukit sau į jūras, kopkit į kalnus, klajokit per slėnius. Vis viena ji per jauna.

Mengenas (*atlyžęs*). Bet kiek gi čia praslinko, kai man sukako penkiasdešimt metų!

Kapitonas Šotoveris. Dar mažiau praslins — ir jums sukaks šešiasdešimt. Bose Mengenai, jūs nevesite pirato dukters. (*Išneša padėklą į sandėliuką*)

Mengenas (*eidamas jam iš paskos ligi durelių*). Kokia pirato duktė? Ką jūs čia šnekate?

Kapitonas Šotoveris (*iš sandėliuko*). Eli Dan. Jūs jos nevesite.

Mengenas. O kas man neleis?

Kapitonas Šotoveris (*pasirodydamas*). Mano duktė. (*Eina prie durų į vestibulį*)

Mengenas (*eidamas jam iš paskos*). Misis Hašebaj? Norite pasakyti, kad ji mane atsikvietė čionai, tikėdamasi viskam padaryti galą?

Kapitonas Šotoveris (*sustoja ir atsisuka į jį*). Žinau vien tai, ką išžiūrėjau jos akyse. Ji tikrai viskam padarys galą. Paklauskite mano patarimo, veskite negrę iš Vest-Indijos salų, jos būna puikios žmonos. Aš ir pats buvau vieną vedęs ir gyvenau su ja porą metų.

Mengenas. Tegul velniai mane griebia!

Kapitonas Šotoveris. Jau pagriebė. Ir mane buvo pagriebę, laikė surėmę daugelį metų. Negrė mane išvadavo.

Mengenas (*bejėgiškai*). Kažkokia painiava. Privalėčiau palikti šiuos namus.

Kapitonas Šotoveris. Kodėl?

Mengenas. Na, žinote, daugelis labai užsigautų, jei šitaip su jais būtų kalbama.

Kapitonas Šotoveris. Niekai. Kivirčiai ky-la kaip tik dėl kitokio kalbėjimo būdo. Su manim niekas nesikivirčia.

Iš vestibulio įeina džentelmenas, kurio puikiai pasiūtas kostiumas ir nepriekaištingos manieros rodo, kad tai vienas iš rafinuotųjų Vest-Endo žmonių. Pirmas išpūdis toks, kad šis malonus žmogus yra jaunas ir nevedęs, bet, atidžiau išsižiūrėjus, matyti, kad jis bent jau persiritęs per keturiasdešimt*

Džentelmenas. Atleiskite, kad šitaip įsiveržiau. Bet ant durų nėra plaktuko, o skambutis, kiek supratau, neskambina.

Kapitonas Šotoveris. O kam reikia plak-tuko? Kam reikia, kad skambutis skambintų? Durys atdaros.

Džentelmenas. Taigi. Todėl aš ir ryžausi įeiti.

Kapitonas Šotoveris. Gerai padarėt. Pa-bandysiu rasti jums kambarį. *(Eina prie durų)*

Džentelmenas *(sulaikydamas jį)*. Man rodos, jūs nežinote, kas aš toks.

Kapitonas Šotoveris. Negi manote, kad aš tokiam amžiuje matau kokį nors skirtumą tarp vienos žmogiškos būtybės ir kitos? *(Išeina)*

Mengenas ir naujai atvykęs svečias žiūri vienas į kitą

Mengenas. Keistas jis, tas kapitonas Šotoveris, sere.

Džentelmenas. Labai.

Kapitonas Šotoveris *(šaukia lauke)*. Hesione! Atvyko dar vienas, ir reikia kambario. Dabita, drabužiai pirmos rūšies, metų apie penkiasdešimt.

Džentelmenas. Įsivaizduoju, ką pagalvos Hesionė! Leiskite paklausti, ar jūs šeimos narys?

Mengenas. Ne.

Džentelmenas. Aš — taip. Bent jau susigimi-niavęs.

Įeina misis Hašebaj

Misis Hašebaj. Laba diena! Koks jūs malonus, kad atvykote.

Džentelmenas. Labai džiaugiuos, Hesione, galėdamas su jumis susipažinti, tikrai džiaugiuos. (*Užuot paspaudęs ranką, jis bučiuoja Hesionę*)

Tuo metu tarpduryje pasirodo kapitonas

Jūs, tur būt, atleisite man, kad bučiuoju jūsų dukterį, kapitone, kai pasakysiu...

Kapitonas Šotoveris. Pliurpalas! Visi bučiuoja mano dukterį. Bučiuokite ją iki valiai. (*Eina į sandėliuką*)

Džentelmenas. Dėkui. Valandėlę, kapitone.

Kapitonas sustoja ir atsisuka. Džentelmenas mandagiai prie jo prieina

Gal kartais atmenate,—bet tikriausiai nebeatmenate, nes daug metų praėjo—kad jūsų jaunesnioji duktė ištėkėjo už stuobrio.

Kapitonas Šotoveris. Taip. Ji sakė tekėsianti už bet ko, kad tik galėtų ištrūkti iš šių namų. Būčiau jūsų nepažinęs: jūsų galva jau nebepanaši į graikišką riešutą. Povyza jūsų sušvelnėjo. Metai po metų jūs buvot dilinamas kaip visi vedusieji vyrai. Vargšelis! (*Dingsta sandėliuke*)

Misis Hašebaj (*nestabtelėjusi prie Mengeno, eina prie džentelmeno ir atidžiai į jį pasižiūri*). Netikiu, kad jūs būtumėt Heistingas Atervordas.

Džentelmenas. Aš ir nesu.

Misis Hašebaj. Tai kurių galų mane bučiavote?

Džentelmenas. Nusprendžiau, kad man smagu būtų. Matote, juk aš esu Rendelis Atervordas, nevertas jaunesnysis Heistingso brolis. Kai jis vedė, aš buvau užsienyje diplomatu.

Ledi Atervord (*įsiveržia į kambarį*). Hesione, kur raktas nuo mano kambario spintos? Visi mano deimantai tebėra lagamine: reikia juos užrakinti... (*Pritrenkta atpažįsta naująjį svečią*) Rendeli! Kaip jūs išdrįsote? (*Žengia pro misis Hašebaj tiesiai į jį*)

Misis Hašebaj pasitraukia ir atsisėda ant sofos greta
Mengeno

Rendelis. Kaip išdrįsau — ką būtent? Aš juk nieko nepadariau.

Ledi Atervord. Kas jums pasakė, kad aš čia?

Rendelis. Heistingsas. Užėjęs pas Klaridžus, sužinojau, kad jūs ką tik išvykote; tad ėmiau ir nuvažiauvau paskui jus. Be galo puikiai atrodo.

Ledi Atervord. Nedrįskite šitaip su manim kalbėti.

Misis Hašebaj. Kuo misteris Rendelis nusi-kalto, Adi?

Ledi Atervord (*susitvardydama*). Ak, nieko tokio. Bet jis neturi teisės neprašytas čia atvykti ir varginti judu su tėte. (*Eina prie lango ir atsisėda tenai rūgščiu veidu, nisisukusi nuo visų ir žvelgdama į sodą, kur dabar vaikštinėja Hektoras ir Eli*)

Misis Hašebaj. Tu dar, berods, nesi pažįstama su misteriu Mengenu, Adi.

Ledi Atervord (*pasuka galvą ir šaltai linktelia Mengenui*). Prašau atleisti. Rendeli, jūs mane taip suerzinote, ir aš patekau į baisiai kvailą padėtį.

Misis Hašebaj. Ledi Atervord. Mano sesuo. Jaunesnioji mano sesuo.

Mengenas (*nusilenkdamas*). Malonu su jumis susipažinti, ledi Atervord.

Ledi Atervord (*aiškiai susidomėjusi*). Kas tas džentelmenas, kuris vaikštinėja po sodą su mis Dan?

Misis Hašebaj. Nežinau. Prieš dešimtį minučių ji mirtinai susiriejo su mano vyru. Ir aš nežino-

jau, kad dar kažkas yra atvažiuęs. Matyt, naujas svečias. (*Prieina prie lango ir žiūri*) Ak, čia Hektoras. Jiedu susitaikė.

Ledi Atervord. Tavo vyras! Šitas gražuolis?

Misis Hašebaj. Nagi, kodėl mano vyras negali būti gražuolis?

Rendelis (*priėjęs prie lango*). Žmonai vyras niekad nėra gražuolis, Ariadne. (*Atsisėda prie ledi Atervord, jai iš dešinės*)

Misis Hašebaj. Sesers vyras visada gražuolis, misteris Rendeli.

Ledi Atervord. Nebūk toks lėkštas, Rendeli. Ir tu, Hesione, ne geresnė.

Eli ir Hektoras ateina iš sodo pro dešiniojo borto duris. Rendelis atsistoja. Eli pasitraukia į kampą, arčiau sandėliuko. Hektoras išeina priekini; ledi Atervord atsikelia visoje savo grožybėje

Misis Hašebaj. Hektorai, čia Adi.

Hektoras (*aiškiai nusteбęs*). Tik ne šita ledi.

Ledi Atervord (*šypsodamasi*). Kodėl ne?

Hektoras (*perverdamas ją žvilgsniu, kuriame matomas didelis susižavėjimas ir kartu pagarba; jo ūsai pasišiaušę*). Aš maniau... (*susigriebęs*) ... prašau man atleisti, ledi Atervord. Be galo džiaugiuos, turėdamas pagaliau progos sveikinti jus mūsų pastogėje. (*Labai pagarbiai ištiesia jai ranką*)

Misis Hašebaj. Ji laukia, kada tu ją pabučiuosi, Hektorai.

Ledi Atervord. Hesione! (*Bet tebesišypso*)

Misis Hašebaj. Vadink ją Adi; pabučiuok kaip geras svainis, ir baigtas kriukis. (*Palieka juos vienus*)

Hektoras. Elkis padoriai, Hesione. Ledi Atervord nusipelno ne tik svetingumo, bet ir mandagaus elgesio.

Rendelis. Dinamitas! Ar tai ne per daug rizinga?

Misis Hašebaj. Na, mes juk nesėdime žvyrduobėje, kai perkūnija griaudžia.

Ledi Atervord. Čia jau šis tas nauja. O kam tas dinamitas?

Hektoras. Susprogdinti visai žmonių giminei, jeigu ji per daug suįžulėtų. Jis mėgina atrasti tam tikrą psichinį spindulį, kuris, Mahatmai* paliepus, susprogdintų visas sprogstamąsias medžiagas.

Eli. Kapitonas verda nuostabią arbatą, misteriai Atervordai.

Misis Hašebaj (*sustojusi tarpduryje*). Jūs norite pasakyti, kad jau ragavote mano tėvo arbatos? Kad spėjote ją suvystyti, neišbuvusi mūsų namuose nė dešimties minučių?

Eli. Taip.

Misis Hašebaj. Na ir velniūkštis! (*Išeina su Rendeliu*)

Mengenas. Ar nenorėtumėte pasivaikščioti, mis Eli?

Eli. Aš labai išvargusi. Pasiimsiu verčiau kokią knygą ir savo kambary truputį pailsėsiu. (*Eina prie knygų lentynos*)

Mengenas. Puiku. Vargu beišgalvosi geriau. Tik aš labai nuliūdintas. (*Išeina paskui Rendelį ir misis Hašebaj*)

Pasilieka Eli, Hektoras ir ledi Atervord. Hektoras stovi visai greta ledi Atervord. Jiedu žvilgčioja į Eli ir laukia, kada ji pasišalins

Eli (*žiūrėdama į vienos knygos antraštę*). Ar mėgstate nuotykių istorijas, ledi Atervord?

Ledi Atervord (*atlaidžiai*). Žinoma, brangioji.

6

Eli. Tuomet paliksiu jus misteriai Hašebajui. (*Išei-
na pro vestibulį*)

Hektoras. Ši mergina dėl nuotykių eina iš proto.
Ko tik nesu jai primelavęs!

Ledi Atervord (*Eli jos nė kiek nedomina*). Kai
mane pamatėte, jūs pasakėte: „Aš maniau...“, o pas-
kui staiga nutilote. Ką tas turėjo reikšti? Ką tokio jūs
manėte?

Hektoras (*sukryžiuavęs rankas ir žvilgsniu ją
hipnotizuodamas*). Leisite pasakyti?

Ledi Atervord. Žinoma.

Hektoras. Tai bus nelabai mandagūs dalykai.
Vos nepasakiau: „Aš maniau, kad jūs eilinė moteriškė.“

Ledi Atervord. Ak, kaip jums ne gėda, Hek-
torai! O kas jums davė teisę nustatinėti, eilinė aš ar
neeilinė?

Hektoras. Išklauskite manęs, Ariadne. Iki šios
dienos man yra tekę matyti vien tik jūsų fotonuotrau-
kas, o jokia fotonuotrauka negali perduoti to žavesio,
kuris trykšte trykšta iš šio įstabaus senio dukterų. Jos
turi kažkokią pragarišką savybę, kuri palaužia vyrų
moralinį atsparumą ir priverčia juos užmiršti, kas
yra garbinga ir kas ne. Jūs tatai žinote, ar ne tiesa?

Ledi Atervord. Gal ir žinau, Hektorai. Bet
leiskite man jus perspėti visiems laikam, kad aš be
galo griežtų principų moteris. Gal jūs manote, kad
jeigu aš iš Šotoverių giminės, tai turėčiau būti bohe-
miškai nusiteikusi, nes juk visi mes — baisiai bohe-
miški. Bet aš — ne. Aš nekenčiu, aš niekinu bohema.
Nė vienas vaikas, išaukęs griežtoje puritonų šeimoje,
niekad taip nekenčė nuo puritoniškumo, kaip aš nuo
mūsų bohemiškumo.

Hektoras. Štai ir mūsų vaikai tokie. Atostogas
jie praleidžia savo garbingų bendramokslių šeimose.

Ledi Atervord. Kalėdoms aš juos pasikviesiu.

Hektoras. Kai jie išvažiuoja, nėra kas mus pamoko ir sudraudžia.

Ledi Atervord. Vaikai tarpais iš tikrųjų didelis nepatogumas. Bet protingi žmonės visados randa išeitį, jei tik namuose neviešpatauja bohema.

Hektoras. Bohemiška jūs nesate, bet nesate ir puritonė: jūsų užburianti jėga — gyva ir nenumaldoma. Prie kokios rūšies moterų jūs pati save priskirate?

Ledi Atervord. Esu draugijos moteris, Hektorai; ir galiu jus užtikrinti, kad jei tik stengsitės visuomet daryti, kas pridera, ir sakyti, kas pridera, tai galite elgtis kaip tinkamas. Prastai išauklėta ir palaido elgesio moteris negali tikėtis pasisekimo. Prastai išauklėtam ir palaido elgesio vyrui užkirstas kelias suartėti su bet kokia moterimi, jei toji ko nors verta.

Hektoras. Suprantu. Jūs nei bohemiška, nei puritoniška moteris. Jūs pavojinga moteris.

Ledi Atervord. Priešingai, aš nepavojinga moteris.

Hektoras. Jūs velnioniškai viliojanti moteris. Įsidėmėkite, aš nežadu jums meilintis. Nemėgstu, kai mane vilioja. Bet jums ne pro šalį žinoti, ką aš jaučiu, jeigu ketinate čia pasilikti.

Ledi Atervord. Jūs neapsakomai miklus širdžių ėdikas, Hektorai. Ir baisiai gražus. Pati aš irgi neblogai moku šitaip žaisti ir vaidinti. Mes tik vaidiname, sutarta?

Hektoras. Sutarta. Aš pats leidžiuosi mulkinamas, juk esu toks menkysta.

Ledi Atervord (*atsistoja nušvitusi*). Ką gi, esate mano svainis. Hesionė prašė, kad mane pabučiuotumėt.

Hektoras stveria ją į glėbį ir stipriai bučiuoja

O, tai gal kiek daugiau negu vaidyba, svaini. (*Staiga stumia jį nuo savęs*) Daugiau šito nedarykit.

Hektoras. Tiesą pasakius, jūs suleidote į mane nagučius giliau, negu aš norėjau.

Misis Hašebaj (*įeina iš sodo*). Manęs nepaisykite, aš netrukdysiu. Atėjau tik paieškoti tėtušiu kepurės. Saulė leidžiasi, jis gali persalti. (*Eina vestibulio link*)

Ledi Atervord. Tavo vyras labai žavus, mie-loji. Galų gale jis netgi teikėsi mane pabučiuoti. Eisiu į sodą; dabar jau vėsiau. (*Išeina pro kairiojo borto duris*)

Misis Hašebaj. Saugokis, vaike. Abejoju, ar yra vyrų, kurie galėtų, pabučiavę Adi, jos neišimylėti. (*Išeina į vestibulį*)

Hektoras (*mušasi į krūtinę*). Mulkis! Ožys!

Misis Hašebaj grįžta su kapitono kepure

Tavo sesuo pasiutusiai veikli senutė. Kur mis Dan?

Misis Hašebaj. Mengenas sako, kad ji užlipo į savo kambarį nusnūsti valandėlę. Adi tau neleis kalbėtis su Eli. Ji tave nužiūrėjo ir pasisavino.

Hektoras. Ji turi tą velnišką jūsų šeimos žavesį. Nenorom pradėjau jai meilintis. Kas gi man daryti? Įsimylėti aš nesugebu; o užgauti moters jausmus ir pasakyti jai šitą, kada ji mane jau įsimylėjus — taip pat negaliu. Ir kadangi moterys nuolat įsimyli mano ūsus, aš įklimpstu į tokius nuobodžius ir siaubingus flirtus, kad apie tikrą jausmą negali būti nė kalbos.

Misis Hašebaj. Et, ir Adi tokia pati. Dar niekada gyvenime nėra mylėjusi, nors labai stengėsi iki ausų įsimylėti. Ji net už tave blogesnė, nes tu bent kartą pajutai tikrą skonį — su manimi.

Hektoras. Tai buvo kažkoks padūkimas. Negaliu patikėti, kad kiekvienam pasitaiko tokie nuosta-

būs pergyvenimai. Ir paliko labai gilius pėdsakus. Tur būt, dėl to man daugiau taip ir nepavyko šito pakartoti.

Misis Hašebaj (*juokdamasi glosto jam ranką*). Mes buvome pašėlusiai išsimylėję vienas kitą, Hektorai. Tai buvo užburtas sapnas, ir nuo to karto aš jau nebegalėjau niekad daugiau pavyduliauti nei dėl tavęs, nei dėl ko nors kito. Pasikviesdavau į mūsų namus visokiausių gražuolių su ta viltimi, kad tu vėl užsiliepsnosi. Bet ničnieko iš to neišeina.

Hektoras. Aš ir nežinau, ar tikrai noriu, kad kas išeitų. Juk tai buvo velniškai pavojingas dalykas. Tu mane suviliojai, bet aš tave mylėjau; ir tai buvo dangiškas rojus. Tavo šita sesulė pradėjo mane vilioti, bet aš jos nekenčiau; todėl dabar tikras pragaras. Aš ją užmušiu, jeigu ji nesiliaus.

Misis Hašebaj. Galas jos neims. Adi stipri kaip arklys. (*Paleisdama ją*) O dabar eisiu aš ir ką nors paviliosiu.

Hektoras. Tą Užsienio reikalų ministerijos dabitą? Rendelį?

Misis Hašebaj. Dėl dievo meilės, ką tu! Kam man jį vilioti?

Hektoras. Tikiuosi, kad ne šitą išpampusį kapitalistą, Mengoną?

Misis Hašebaj. Hm... Žinai, gal verčiau jis tegul susivilioja manim, o ne mažute Eli. (*Eina į sodą ir susitinka tarpduryje kapitoną, benešantį kažkokius pailgus daiktus*) Ką ten turi, tėtuši?

Kapitonas Šotoveris. Dinamitą.

Misis Hašebaj. Jau buvai žvyrduobėje. Tik neišbarstyk po visus namus; gerai, branguti? (*Eina į sodą, kurį saulėlydis visą nudažė raudonai*)

Hektoras. Klausykite, o išminčiau. Kaip ilgai jūs pasineriate į vieną kokį jausmą be baimės, kad tai pasiliks jūsų sąmonėje visam gyvenimui?

Kapitonas Šotoveris. Devyniasdešimt minučių. Pusantros valandos. (Eina į sandėliuką)

Likęs vienas, Hektoras suraukia antakius ir paskęsta svajonėse. Kurį laiką jis sėdi nejudėdamas. Po to sukryžiuoja rankas. Paskiau, sunėręs rankas už nugaros, ima tragiškai žingsniuoti ten ir atgal. Staiga pagriebia nuo stalelio savo lazduotę ir iš jos ištraukia špagą. Prasideda įnirtinga dvikova su įsivaizduojamu priešininku, ir po daugelio kirčių jis kiaurai persmeigia jam kūną, suleisdamas špagą iki pat rankenos. Įkišęs špagą į lazduotės makštį, jis numeta ją ant sofos ir vėl pasineria svajonėse. Įbedęs žvilgsnį į įsivaizduojamos moters akis, jis sugriebia ją už rankų ir sako dusliu, jaudinančiu balsu: „Ar myli mane?“ Tuo metu iš sandėliuko išeina kapitonas; ir Hektoras, užkluptas su ištiestomis rankomis ir suspaustais kumščiais, apsimeta atliekų mankštą ir padaro keletą pratimų

Kapitonas Šotoveris. Tokia jėga niekam tikusi. Vis viena nebūsi niekuomet toks stiprus, kaip gorila.

Hektoras. Kam tas dinamitas?

Kapitonas Šotoveris. Naikinti tokiems, kaip Mengenas.

Hektoras. Nieko nebus. Jie visada sugebės pripirkti daugiau dinamito už jus.

Kapitonas Šotoveris. Aš pagaminsiu tokią dinamitą, kurio jie negalės sprogdinti.

Hektoras. Ir kurį galėsite jūs, ką?

Kapitonas Šotoveris. Taip. Kada būsiu pasiekęs septintą koncentracijos laipsnį.

Hektoras. Kam tas vargas? Juk vis tiek to niekada nepasieksite.

Kapitonas Šotoveris. O ką daugiau veikti? Negi taip mus amžinai ir laikys įklampinę į purvą

šitie kiaulės, kuriems visata atrodo kaip edžios, į kurias jie gali kišti savo šeriais apžėlusį, nepasotinamą snukį.

Hektoras. O kuo Mengeno šeriai blogesni už Rendelio garbanėles?

Kapitonas Šotoveris. Mes turime tapti tokie galingi, kad nuo mūsų priklausytų jų abiejų gyvenimas ir mirtis. Aš nesutiksiu mirti, kol rasiu būdą tam pasiekti.

Hektoras. Kas mes tokie, kad juos teistume?

Kapitonas Šotoveris. Kas jie tokie, kad mus teistų? O juk jie teisia, ir teisia nesvyruodami. Mūsų giminė ir jų giminė amžini priešai. Jie tai žino ir daro viską, kad mus pasmaugtų. Jie savim pasitiki. Kai mes pradėsime pasitikėti savimi, tada mes juos ir pribaisgime.

Hektoras. Giminė viena. Užmirštate, kad jūsų piratas turi gražuolę dukterį. Mengeno sūnus gali tapti Platonu, o Rendelio sūnus — koku Šeliu. Kas per žmogus buvo mano tėvas?

Kapitonas Šotoveris. Biauriausias niekšas, kokį man kada nors teko regėti. *(Padeda braižomąją lentą į senąją vietą prie stalo ir ima teptuku maišyti dažus)*

Hektoras. Būtent taip. Na ką, o jūs išdrįsite užmušti nekaltus jo anūkus?

Kapitonas Šotoveris. Jie ir man anūkai.

Hektoras. Gryna tiesa. Mes sudarome vienas kito dalį. *(Nerūpestingai parvirsta ant sofos)* Pasakyčiau jums, kad aš dažnai pagalvodavau, kaip čia išnaikinus tuos žmogiškus kirminus. Daug kas apie tai galvoja. Man padorūs žmonės panašūs į Danielių, patekusį liūto guolin*: tikras stebuklas, kad jie išlieka gyvi; ir toli gražu ne visada jie lieka gyvi. Mes gyvename tarp Mengenų, Rendelių, Bilių, Danų lygiai taip, kaip jie savo ruožtu gyvena tarp ligos mikrobu

ir daktarų, advokatų ir kunigų, restoranų šefų, pirklių, tarnų ir visų kitų veltėdžių bei šantažuotojų. Kas yra mūsų baimė, palyginus su jų baime? Duokit man galią juos užmušti, ir aš jų pasigailėsiu iš gryo...

Kapitonas Šotoveris (*šaižiai įsiterpdamas*). Draugiškumo?

Hektoras. Ne. Turėčiau nusižudyti, jei taip galvočiau. Aš privalau tikėti, kad manyje rusenanti ugnelė, nors ir labai menka, bet yra dievo duota; ir kad raudonasis žiburys, degantis virš jų durų — pragaro liepsna. Aš pasigailėčiau jų tiesiog iš kilniaširdiškos užuojautos.

Kapitonas Šotoveris. Tu negali jų pasigailėti, kol neturėsi galios juos sunaikinti. Dabar jie turi galios sunaikinti tave. Už jūrų gyvena milijonai juodųjų, kuriuos jie išmankštins ir paleis ant mūsų. Jie ruošiasi tai daryti. Jie tai jau ir daro.

Hektoras. Jie per kvaili, kad išnaudotų savo galią.

Kapitonas Šotoveris (*numeta teptuką ir prieina prie sofos*). Neapgaudinėk savęs: jie šią galią jau naudoja. Mes kas dieną savyje užmušam geriausią, ką turime, kad laimėtume jų palankumą. Vien todėl, kad žinome, jog tie žmonės visada čia pat ir tyko niekais paversti visus mūsų polėkius, tie polėkiai mums ir negimsta. Ir kai mes pasiryžtame juos naikinti, jie pasiunčia prieš mus demonus, kurie gundo, užsidėję gražių dukterų, dainininkų, poetų ir panašias kaukes. Ir dėl pastarųjų labo mes pasigailime pačių šeiminių.

Hektoras (*atsisėda ir prisilenkia prie jo arčiau*). Ar nebus tik Hesionė toks demonas, kurį pagimdėt jūs, kad aš jūsų neužmuščiau?

Kapitonas Šotoveris. Galimas daiktas. Jina galutinai tave išsekino ir tau paliko tik svajones — taip daro kai kurios moterys.

Hektoras. Moterys-vampyrų, moterys-demonai.
Kapitonas Šotoveris. Vyrai mano, kad jiems gyvenimo jau nebėra — todėl iš tikrųjų jo nebetenka. Kokie vyrai ką nors dora nuveikia? Tie, kurių žmonos nesugyvenamos arba girtuoklės; vyrai, kurių kūnas pilnas rakščių. (*Išsiblaškęs eina sandėliuko link*) Reikia visa tai nuodugniai apgalvoti. (*Staiga atsisuka*) Bet prie dinamito aš vis viena dirbsiu toliau. Aš atrasiu spindulį, kuris bus galingesnis už visus rentgeno spindulius; dvasinį spindulį, kuris susprogdins šaudmenis ant priešo diržo, tam dar nespėjus į mane nušauti ginklo. Ir reikia skubėti. Esu jau senas. Neturiu laiko tuščioms šnekoms. (*Jis jau nori žengti į sandėliuką*)

Hektoras eina į vestibulį, bet grįžta Hesionė

Misis Hašebaj. Tėtušiuk! Judu su Hektoru turite man padėti — reikia užimti visus tuos svečius. Kurių galų jūs čia taip šūkavot?

Hektoras (*jau buvo bespaudžias durų rankeną*). Jis labiau pakvaišęs, kaip visada.

Misis Hašebaj. Visi mes pakvaišę.

Hektoras. Turiu persirengti. (*Jis vėl spaudžia durų rankeną*)

Misis Hašebaj. Palūkėk, palūkėk. Sugrįžkite abu atgal. Na, eikšekite.

Jiedu nenoromis grįžta

Pinigų jau nebėra.

Hektoras. Pinigų! O kur mano dividendai už balandį?

Misis Hašebaj. O kur pernykštis sniegas?

Kapitonas Šotoveris. Kur pinigai, gauti už mano išrastą gelbėjimo valtį, kai ją užpatentavau?

Misis Hašebaj. Penki šimtai svarų? Nuo pat vėlykų vien iš jų ir gyvenome!

Kapitonas Šotoveris. Nuo velykų! Vos keturis mėnesius! Siaubinga prabanga! Aš galėčiau septynetą metų gyventi iš penkių šimtų svarų.

Misis Hašebaj. Tik ne tokia atlapa ranka, kaip kad mūsų namuose gyvenama, tėtuši.

Kapitonas Šotoveris. Vos penkis šimtus svarų už tą gelbėjimo valtį! Už ankstesnį išradimą gavau dvylika tūkstančių.

Misis Hašebaj. Taip, brangusis, bet juk tu gavai už laivą su magnetiniu kiliu, įsiurbiančiu povandeninius laivus. Kai gyvename taip plačiai, kaip mes, nevalia gaisinti laiko kažkokiems gelbėjimo įtaisams. Ar negalėtum sugalvoti ką nors tokio, kas vienu smūgiu sunaikintų pusę Europos?

Kapitonas Šotoveris. Ne. Aš kasdien sensu. Mano mintys jau nebeįstengia užsiimti žudymais, kaip kitados, kai dar buvau berniukas... Kodėl tavo vyras nieko neišranda? Vaikšto tik ir meluoja moterims kiek įmanydamas.

Hektoras. Na, o tai juk irgi šioks toks išradinimas, ar ne tiesa? Bet tiek to, jūs teisis: turėčiau aprūpinti savo žmoną.

Misis Hašebaj. Nieko panašaus tu nedarysi. Juk tada nematyčiau tavęs nuo ryto ligi vakaro. Man reikia, kad vyras būtų šalia.

Hektoras (su kartėliu). Kuo gi aš tada geresnis už kambarinį šunytį?

Misis Hašebaj. Tai negi tu nori būti mano maitintojas, kaip kiti nelaimingi vyrai?

Hektoras. Ne, po perkūnais! Koks vis tik dievo prakeiktas padaras yra tas vyras!

Misis Hašebaj (kapitonui). O kaip sekasi su harpūnine patranka?

Kapitonas Šotoveris. Nekaip. Ji muša banginius, ne žmones.

Misis Hašebaj. O kodėl ne žmones? Iššaukat iš patrankos harpūną. Jis įsminga į priešo generolą; tada lynu jį prisitraukiat, ir baigtas kriukis.

Hektoras. Tu esi savo tėvo duktė, Hesione.

Kapitonas Šotoveris. Čia tikrai galima šį tą suregzti. Tik ne generolams traukti: jie nepavojingi. Bet galima būtų iššauti kabinį inkarą ir prisitraukti kulkosvaidį ar netgi tanką. Dar pergalvosiu.

Misis Hašebaj (*švelniai spausdama kapitonui ranką*). Išgelbėti! Tu iš tiesų žavus, tėtuši. O dabar tenka grįžti prie tų baisių žmonių ir kuo nors juos užimti.

Kapitonas Šotoveris. Jie dar nepietavę. Nepamiršk.

Hektoras. Aš irgi nepietavęs. O jau tamsu. Ir dievai žino, kiek dabar valandų.

Misis Hašebaj. Et, auklė jiems sulipdys šiokius tokius pietus. Tarnai tebeturi galvas ant pečių ir pasirūpina, kad namuose būtų maisto.

Kapitonas Šotoveris (*keistai dejuodamas tamsoje*). Tai bent namai! Tai bent duktė!

Misis Hašebaj (*įsisiautėja*). Tai bent tėvas!

Hektoras (*pritardamas*). Tai bent vyras!

Kapitonas Šotoveris. Nejaugi perkūno nebėra danguje?

Hektoras. Nejaugi nei grožio, nei narsos nebėra žemėje?

Misis Hašebaj. Ko tie vyrai nori? Jie pavalgę, apsirengę, turi šiltus namus ir prieš miegą dar gauda mūsų meilės. Tai ko gi jie nepatenkinti? Ko jie pavydi mums tų skausmų, per kuriuos mes atnešame juos į pasaulį, ir susigalvoja keisčiausių pavojų bei kančių, kad galėtų su mumis susilyginti?

Kapitonas Šotoveris (*užtraukia lyg koks žynys*).

Namus pastačiau aš dukroms, plačiai atkėlęs duris,
Kad vyrus abi susirastų ir gimtų vaikai geri;
Bet viena ištekėjo už stuobrio;
Hektoras (*pratęsia*).

Melagį gavo kita;

Misis Hašebaj (*užbaigdamą posmą*).

Ir guli prie vyro gražuolė, amžiams su juo surišta.

Ledi Atervord (*šaukia iš sodo*). Hesione! Hesione! Kur tu?

Hektoras. Katinas ant stogo kniaukia!

Misis Hašebaj. Einu, brangioji, einu. (*Sparčiai nužingsniuoja į sodą*)

Kapitonas grįžta į savo vietą prie stalo

Hektoras (*išeidamas į vestibulį*). Uždegti jums šviesą?

Kapitonas Šotoveris. Ne. Duokit man dar tirštesnės tamsos. Pinigai dirbami ne dienos šviesoje.

ANTRASIS VEIKSMAS

Tas pats kambarys, tik uždegta šviesa ir užuolaidos nuleistos. Įeina Eli, paskui ją Mengenas. Abu persirengę pietums. Jinai nužingsniuoja prie braižomojo stalo. Jis atsistoja tarp stalo ir pintojo krėslo

Mengenas. Na, ir pietūs! Aplamai, tai ne pietūs, pasakyčiau, privalgydino, ir tiek.

Eli. O aš prie to pripratusi, misteri Mengenai, ir labai džiaugiuos, kai mane privalgydina. Be to, kapitonas man išvirė makaronų.

Mengenas (pasipurtęs, tulžingai). Per riebu. Taip valgyti aš negaliu. Veikiausiai todėl, kad dirbu labai įtemptą protinį darbą. Biznio žmonėms tai ir yra didžiausias sunkumas: esi priverstas nuolatos galvoti, galvoti, galvoti. Beje, dabar, kai likome vienudu, gal leisite man pasinaudoti proga ir pasišnekėti su jumis, kad pradėtume geriau suprasti vienas kitą.

Eli (įsitaisydama braižytojo kėdėje). Žinoma. To noriu ir aš.

Mengenas (apstulbęs). To norite ir jūs? Aš labai nustebintas, nes, kaip man pasirodė, visą dieną jūs, kiek tik galėdama, manęs vengėte. Ir taip atsitinka nebe pirmą sykį.

Eli. Buvau labai išvargusi ir prislėgta. Labai sunku priprasti prie šitų keistų namų ir jų gyvenimo būdo. Prašau man atleisti.

Mengenas. Ak, niekis, aš dėl to nesijaudinu. Bet

apie jus su manim kalbėjo kapitonas Šotoveris. Turėkite galvoje — apie jus ir mane.

Eli (*susidomėjusi*). Kapitonas? Ką gi jis sakė?

Mengenas. Na... Na, jis pastebėjo, kad tarp mudviejų didelis amžiaus skirtumas.

Eli. Jis viską pastebi.

Mengenas. Tai jūs, vadinasi, dėl to nesijaudinate?

Eli. Žinoma, aš puikiai suprantu, kad mūsų susižadėjimas...

Mengenas. Ak! Jūs tatai vadinatė susižadėjimu?

Eli. O ką, ar aš klystu?

Mengenas. Ne, žinoma, ne. Negali būti jokios abejonės, kad tai susižadėjimas, jeigu jūs taip galvojate. Juk šį žodį išgirdau iš jūsų pirmą kartą; ligi šiol man nebuvo aišku, kokie yra mūsų santykiai. Štai ir viskas. (*Atsisėda į pintąją krėslą ir leidžia Eli toliau regėti pokalbio giją*) Jūs kažką sakėte...

Eli. Kažką sakiau? Nepamenu. Padėkite prisiminti. Ar patinka jums šios apylinkės? Girdėjau, kaip jūs per pietus klausinėjote ponią Hašebaj, ar čionai galima būtų išsinuomoti kokį gerą namą.

Mengenas. Apylinkės man patinka. Oras labai grynas. Visai galimas daiktas, kad imsiu čia ir įsikursiu.

Eli. Nieko geresnio aš ir netrokščiau. Čionykštis oras patinka ir man. Ir noriu būti arčiau Hesionės.

Mengenas (*vis labiau nerimaudamas*). Oras gal mums ir patinka, bet juk svarbiausias klausimas, ar mudu vienas kitam tinkame? Jūs pagalvojote apie tai?

Eli. Misteri Mengenai, mes privalome būti protingi. Nieko neišeis, jei pradėsime vaizduoti Romeo ir Džiuljetą. Bet mudu galime gerai sugyventi, jei kiekvienas parodysime pakankamai pastangų ir noro. Man tai žymiai palengvins jūsų gera širdis.

Mengenas (*palinksta priekin, ir jo balse girdėti*

aiškus nepasitenkinimas). Gera širdis, sakote? Juk dėl manęs subankrutavo jūsų tėvas, ar ne tiesa?

Eli. O, betgi jūs to nenorėjote.

Mengenas. Kaip tik norėjau. Tyčia padariau, kad jis subankrutuotų.

Eli. Tyčia!?

Mengenas. Na, matote, blogo aš jam nelinkėjau. Ir juk turite pripažinti, kad parūpinau jam darbo, kai su juo buvau susidorojęs. Bet biznesis yra biznesis. Ir mano interesai reikalavo, kad jis subankrutuotų.

Eli. Nesuprantu, kaip tai gali būti. Negi bandote dabar taip mane nuteikti, kad aš nesijausčiau turinti būti jums dėkinga ir galėčiau laisvai rinktis.

Mengenas (*karingai atsistoja*). Ne. Ką norėjau pasakyti, tą ir pasakiau.

Eli. Betgi kokia jums nauda, kad tėvas subankrutavo? Juk pinigai, kuriuos jis prarado, buvo jūsų pinigai?

Mengenas (*gaiziai juokdamasis*). Buvo mano! Jie ir vėl yra mano, mis Eli. Ir tie pinigai, kuriuos drauge su juo prarado kiti, šiandien taip pat mano. (*Susibruka rankas į kišenes ir prasišiepia*) Aš tiesiog išrūčiau juos, kaip išrūkomos bitės iš avilio. Ką jūs į tai pasakysite? Vis tik jums smūgis, ką?

Eli. Šį rytą man tai būtų buvęs smūgis. O dabar nei šilta, nei šalta, nors jums tai ir sunku įsivaizduoti. Bet istorija gana įdomi. Tik privalėsite man išaiškinti. Aš nesuprantu. (*Pasirėmusi rankomis ant braižomosios lentos, ji pasiruošia klausyti; žvilgsnis kupinas smalsumo, bet drauge — prieš jos valią — ir paniekos; tai vis labiau erzina Mengoną, tačiau tuo pat metu verčia jį globėjiškai viską jai išaiškinti*)

Mengenas. Žinoma, jūs nieko nesuprantate. Ir ką jūs aplamai išmanote apie biznį? Tad klausykite ir dėkitės į galvą. Jūsų tėvo įmonė buvo naujas verslas, o aš naujų verslų nepradedu, aš paprastai leidžiu ki-

tiems juos pradėti. Jie į jį sukiša visus savo ir savo draugų pinigus. Jie pasišvenčia kūnu ir siela, bebandydami pastatyti tą verslą ant kojų. Tie žmonės, kaip sakoma, entuziastai. Bet jau pirmoji nesėkmė pakerta jų jėgas. Ir jiems stinga finansinio patyrimo. Po metų kitų jie arba galutinai subankrutuoja, arba geriausiu atveju nuvertintas savo akcijas pusvelčiui išparduoda naujiems žmonėms, nors dažnai jie ir to negauna. Beveik visada panašus likimas ištinka ir naująją bendrovę. Šitie žmonės taip pat kiša pinigus, taip pat iš kailio neriasi ir pratraukia kokį dvejetą metų; o paskui ir jie turi išsiparduoti, biznis atitenka trečiajai bendrovei. Jei-
gu įmonė nemenka, tai ir trečioji bendrovė, sudėjusi savo pinigus ir triūsą, turi išsiparduoti. Štai kada ateina tikro biznieriaus eilė. Štai kada ateina mano eilė. Tik aš gudresnis už kitus: nebijau išmesti pinigų, kad ratas pradėtų suktis. Jūsų tėvą aš bematant perkandau. Supratau, kad jo idėja gera ir kad dėl jos jis eitų per ugnį ir vandenį. Pamačiau, kad biznio dalykuose jis kaip mažas vaikas: buvau daugiau negu tikras, kad jis netruks pereikvoti lėšas ir neturės kantrybės ramiai laukti, kol atsiras prekėms paklausa. Aš žinojau, kad geriausias būdas sugniuždyti žmogų, nemokantį elgtis su pinigais,— tai duoti jam pinigų. Savo idėją išdėsčiau kai kuriems bičiuliams iš Siti, ir jie reikiamus pinigus surado; nes aš nemėgstu kišti pinigų į idėjas, netgi jei tos idėjos yra mano. Jūsų tėvas ir jo draugai, kurie rizikavo savo pinigais, man buvo nelyginant krūvelė išspaustų citrinų. Todėl visai be reikalo jūs man dėkojote. Ir kalbos apie mano gerą širdį gryni plepalai. Man jau šleikštu nuo tų kalbų. Kai matau, kaip jūsų tėvas nušvitęs žiūri į mane savo drėgnomis, padėkos kupinomis akimis, kaip jis kone šliaužioja po kojomis iš dėkingumo, aš kartais pajuntu norą pasakyti jam visą teisybę — kitaip, rodos, neišlaikysiu. Ir aš to nedarau tik todėl, kad žinau — vis tiek jis manimi ne-

patikės. Jis pagaltvotų — kaip ir jūs dabar pagaltvojo-
te — kad aš taip kalbu tik iš kuklumo. Jis sutiktų su
viskuo, tik ne su teisybe. O teisybė tokia: jis kvailas
kaip aušas, o aš — žmogus, kuris moka gyventi. (*Labai
savimi patenkintas, išsitiesia krėsle*) Na, koks aš jums
dabar atrodau, mis Eli?

Eli (*nuleidusi rankas*). Kaip keista! Mama, kuri
ničnieko nenutuokė apie biznį, buvo apie jus visiškai
teisingos nuomonės. Ji nuolatos sakydavo — ne prie tė-
vo, žinoma, bet mums, vaikams, — kad jūs būtent toks
žmogus ir esate.

Mengenas (*pasikelia krėsle, gerokai įsižeidęs*).
Ak, ji taip sakė? O vis dėlto neprieštaravo, kad jūs už
manęs tekėtumėt.

Eli. Matot, misteri Mengennai, mano motina ištėkė-
jo už labai gero žmogaus; apie mano tėvą jūs galite ką
norite galvoti kaip apie biznierių, bet jo širdis auksinė.
Ir motina nelabai džiaugtųsi, jei manęs lauktų toks li-
kimas, kaip jos.

Mengenas. Šiaip ar taip, bet už manęs tekėti jūs
nebenorite, tiesa?

Eli. Taigi. O kodėl gi nenorėti?

Mengenas (*atsistoja pritrenktas*). Kodėl gi neno-
rėti?

Eli. Aš nematau, kas kliudytų mudviem gerai su-
gyventi.

Mengenas. Taip, bet paklauskite, juk supran-
tate... (*nutyla, visiškai pasimetęs*)

Eli (*kantriai*). Taip?

Mengenas. Taigi... Na, aš maniau, kad jūs žmo-
nėms labai reikli.

Eli. Jeigu mes, moterys, būtume labai reiklios vy-
rams, tai niekad neištėkėtume, misteri Mengennai.

Mengenas. Toks vaikas, o jau šnekate: „Mes,
moterys...“! Ką daugiau ir besakyti! Negi jūs rimtai
kalbėjote?

Eli. Visiškai rimtai. O jūs ne?

Mengenas. Tai jūs ketinate tvirtai manęs laikytis?

Eli. O jūs norite sprukti šalin?

Mengenas. Ak, ne. Sprukti šalin gal ir ne...

Eli. O ką gi?

Mengenas nesumeta, ką pasakyti. Giliai, garsiai atsėdęs, jis smunka atgal į krėslą ir įsmeigia akis į tuštumą, kaip visiškai prasišęs žmogus. Bet paskum jo veidu perbėga kažkoks klastos šešėlis, jis persisveria per dešiniąją krėslo atramą ir kalba ramiai ir tyliai

Mengenas. O kas būtų, jeigu pasakyčiau, kad esu įsimylėjęs kitą moterį?

Eli (atkarotoja kaip aidas). O kas būtų, jeigu aš pasakyčiau, kad esu įsimylėjusi kitą vyrą?

Mengenas (supykęs pašoka). Aš nejuokauju.

Eli. O kas jums sakė, kad aš juokauju?

Mengenas. Turėkit galvoj, aš kalbu visai rimtai. Dar per jauna esate, kad sugebėtumėte rimtai žiūrėti į reikalus, tad reikės manimi tikėti. Aš noriu būti greta jūsų draugės ponios Hašebaj. Aš ją myliu. Štai ir išdrožiau visą paslaptį.

Eli. Aš noriu būti greta jūsų draugo misterio Hašebajaus. Aš jį myliu. (Atsistoja ir, nieko neslėpdama, priduria) Dabar mudu atvirai išsiaiškinome ir galime būti tikri draugai. Ačiū, kad man išsipasakojote.

Mengenas (netverdamas pykčiu). Nejau galvojate, kad aš taip ir leisiuosi išnaudojamas?

Eli. Ramiau, misteri Mengeni! Jūs išnaudojote mano tėvą biznio reikaluose. Na, o moters biznis yra vedybos. Tai kodėl aš negalėčiau jūsų išnaudoti šeimos reikaluose?

Mengenas. Nes aš nesileisiu išnaudojamas, aišku? Nes aš nesu toks mulkis. kaip jūsų tėvas. Štai kodėl!

Eli (*ramiai, su panieka*). Jūs nesate vertas batus valyti mano tėvui, misterii Mengenai. Ir aš darau didžiausią malonę, kad teikiuosi jus išnaudoti, kaip jūs tai vadinate. Žinoma, jūsų valia panaikinti mūsų susižadėjimą, jeigu taip norite; bet, jei taip atsitiks, tai į Hesionės namus kojos daugiau nebekelsite, jau aš tuo pasirūpinsiu.

M e n g e n a s (*vos atgaudamas kvapą*). Ak jūs, velniūkšti, paguldėte mane ant menčių! (*Vos nesudrimba atgal į krėslą, bet paskutinę akimirką atsigauja*) Bet lukterkit, lukterkit. Jūs ne tokia jau gudri, kaip manote. Bosą Mengeną ne taip lengva sutriuškinti. O kas bus, jei aš dabar dumsiu tiesiai pas poniją Hašebaj ir papasakosiu, kad jūs išimylėjusi jos vyrą?

Eli. Ji tai žino.

M e n g e n a s. Jūs jai pasakėte!!!

Eli. Ji man pasakė.

M e n g e n a s (*griebiasi už galvos, suspaudžia smilkinius*). Ak, šis namas kažkoks pakvaišęs! Arba aš jau visai išėjau iš proto. Tai ką, negi judvi paprasčiausiai sulygote, kad jūsų vyras atiteks jai, o jos vyras jums?

Eli. Juk abiejų mūsų jums nereikia, tiesa?

M e n g e n a s (*apdujęs griūva į krėslą*). Mano smegenys šito nebeišneša. Man galva skyla pusiau. Padėkite! Padėkite man ją laikyti. Greičiau, laikykite, spauskite ją. Gelbėkite mane!

Eli prieina iš užpakalio, tvirtai suspaudžia jam galvą, paskui pradeda pamažu ją glostyti rankomis nuo kaktos prie ausų

Ačiū. (*Mieguistai*) Labai gaivina. (*Vėl pabusdamas*) Tik nehipnotizuokite manęs. Aš mačiau, kaip žmonės nuo hipnozės visai sukvailioja.

Eli (*ramiai*). Nesijaudinkit. Aš mačiau, kaip žmonės be hipnozės sukvailiodavo.

M e n g e n a s (*nuolankiai*). Tikiuosi, jums nėra koku-
tu mane paliesti. Juk, kiek pastebėjau, niekad anksčiau
jūs prie manęs neprisiliesdavote.

Eli. Ne, man nėra koku nuo to laiko, kai jūs pa-
prasčiausiai įsimylėjote subrendusią dailią moterį, kuri
net negalvoja, kad jūs jai meilinsitės. O aš niekad ne-
galvojau, kad jis meilinsis man.

M e n g e n a s. Bet juk taip gali atsitikti.

Eli (*ritmingai glostydama toliau*). Š-š-š. Mikite. Ar
girdite? Jūs turite užmigti, užmigti, užmigti. Nurimki-
te, visai visai nurimkite; mikite, mikite, mikite, mikite,
mikite.

*Jis užmiega. Eli tyliai nusėlina, užgesina šviesą ir išei-
na į sodą. Auklė Ginesė atidaro duris ir pasi-
rodo šviesos juostoje, kuri krinta iš vestibulio*

G i n e s ė (*kalba su kažkuo už durų*). Misterio Men-
geno čia nėra, paukštele. Čia nieko nėra. Visai tamsu.

M i s i s H a š e b a j (*už durų*). Pažiūrėk sode. Mudu
su misteriu Danu būsime mano miegamajame. Parodysi
jam, kaip praeiti.

G i n e s ė. Taip, paukštyt. (*Tamsumoje eina prie
kairiojo borto durų, užkliudo miegantį Mengoną ir su-
klykia*) Oi-oi! Dieve mano! Sere, prašau jus atleisti.
Dovanokit, bet aš tamsoje neįžiūrėjau. Kas čia toks?
(*Grižta prie durų ir uždega šviesą*) Ak, misteris Men-
genas! Tikiuos, sere, kad jūsų neužgavau, kai šitaip
plumptelėjau tiesiai jums ant kelių? (*Prieina*) O aš
jūsų ieškojau, sere. Misis Hašebaj sakė, kad gal malo-
nėtumėte. . . (*Pastebi, kad jis sėdi nejudėdamas*) Ak die-
ve brangus, bene būsiu jį užmušus?! Sere! Misteri Men-
genai! Sere! (*Papurto, ir jis, tartum koks negyvas daik-
tas, jau būtų nusiritęs nuo kėdės ant grindų, bet auklė
laiku sugriebia jį ir atremia į pagalvę*) Panele Hesi!

Panele Hesi! Greičiau, balandėle, greičiau, mieloji! Panele Hesi!

*Iš vestibulio įeina misis Hašebaj, jai iš paskos
Madzinis Danas.*

Ak panele Hesi! Aš jį, ko gero, užmušiau.

Madzinis apibėga krėslą, atsiduria Mengenui iš dešinės ir pažiūrėjęs įsitikina, kad auklė, matyt, sakė teisybę

Madzinis. Kas jus sukurstė padaryti tokį nusikaltimą, moteriške?

Misis Hašebaj (*vos nepratrūkdama juoku*). Tu nori pasakyti, kad tyčia tai padarei?

Ginesė. Argi panašu, kad aš galėčiau tyčia užmušti žmogų? Tamsoje aš griuvau ant jo, o svorio juk esu atsakančio. Jis neištarė nė žodžio. Net nepajudėjo, kol jį papurčiau. Po to vos nenusirito ant grindų — lavonas, ir tiek. Varge tu mano!

Misis Hašebaj (*eina pro auklę žiūrėti Mengenu; ji nepatiki taip lengvai, kaip Madzinis*). Nesąmonė! Visai jis ne užmuštas. Jis tik kietai įmigęs. Matau, kaip jis alsuoja.

Ginesė. Tai ko gi jis nepabunda?

Madzinis (*be galo mandagiai kalba Mengenui tiesiai į ausį*). Mengenai! Brangusis Mengenai! (*Pučia jam į ausį*)

Misis Hašebaj. Šitaip nieko nebus. (*Iš visos jėgos jį papurto*) Misteri Mengenai, pabuskite! Gir-dite!

Jis ima slinkti žemyn

Ak, aukle! Aukle! Jis griūva, padėk man!

Auklė Ginesė šoka padėti. Su Madzinio pagalba Mengenas vėl pasodinamas

Ginesė (stovėdama už krėslo, pasilenkia ir uosto, bandydama šitaip ką nors išsiaiškinti). Gal jis girtas, kaip manai, meilute?

Misis Hašebaj. Ar jis kartais neparagavo tėtės romo?

Madzinis. Ne, negali būti, jis tokių dalykų vengia. Aš manau, kad buvo laikas, kai jis gėrė per daug; užtat dabar negali paimti nė lašo. Žinote, misis Hašebaj, aš beveik tikras, kad jį užhipnotizavo.

Ginesė. Už... už... ką tokio jam padarė, sere?

Madzinis. Vieną vakarą, kai grįžome iš hipnozės seanso, vaikai namuose pradėjo panašiai žaisti; ir Eli ėmė glostyti man galvą. Patikėkite, aš beregint užsnūdau ir miegojau kaip užmuštas. Jiems teko net specialistą pasikviesti, kad mane pažadintų — po to, kai aš išmiegojau aštuoniolika valandų. Laiptais jie nešė mane į viršų; na, juk suprantate, kiek ten tos vaikiškos jėgos; tai, vargšeliai, neišlaikė manęs ir paleido. Aš ir nusiritau žemyn per visus laiptus, o vis tiek nepabudau.

Misis Hašebaj prunkštelia

Ak, misis Hašebaj, jums juokinga; o juk aš galėjau užsimušti.

Misis Hašebaj. Nebūčiau galėjusi susilaikyti nuo juoko ir tada, jeigu jūs būtumėt užsimušę. Ak, tai Eli jį užhipnotizavo. Na, ir pokštas!

Madzinis. O ne, ne, ne. Jai tai buvo baisi pamoka. Jokių būdu nepripašytum jos šito pakartoti.

Misis Hašebaj. Tai kas gi tuomet padarė? Juk ne aš.

Madzinis. Aš galvoju, gal kartais kapitonas netyčia bus tai padaręs. Jis toks pašėlusiai magnetiškas. Užtenka jam prieiti arčiau, ir aš jaučiu, kaip visas pradedu virpėti.

Ginesė. Šiaip ar taip, o jau pažadinti jį iš miego kapitonas tikrai sugebės, sere. Galvą dedu. Eisiu, pakviesiu jį čionai. (*Zengia sandėliuko link*)

Misis Hašebaj. Lukterk valandėlę. (*Madziniui*) Tai sakote, kad jis ramiai išmiegos aštuoniolika valandų?

Madzinis. Aš tai išmiegojau aštuoniolika valandų.

Misis Hašebaj. Ir jums tas nepakenkė?

Madzinis. Gerai neprisimenu. Matote, jie man pylė į gerklę brendi; ir...

Misis Hašebaj. Puiku. Kaip ten bebūtų, likote gyvas. Aukle, brangioji, nueik ir paprašyk mis Dan ateiti čionai pas mus. Sakyk, kad man labai reikia su ja pakalbėti. Tikriausiai rasi ją kur nors su misteriu Hašebajum.

Ginesė. Kažin, paukštele. Su juo panelė Adi. Bet aš ją rasiu ir atsiųsiu. (*Išeina į sodą*)

Misis Hašebaj (*rodo Madziniui krėslė susmukusią figūrą*). Na, misterį Danai, pažvelkite. Tik pažvelkite. Gerai išžiūrėkite. Negi vis dar ketinate pakukoti savo dukterį šiai žmogystai?

Madzinis. Taip sakydama, jūs visai mane sutrikdėte, misis Hašebaj. Nejaugi bent kas gali įsivaizduoti, kad aš — aš, pasišventęs laisvės karys, jei leisite man taip išsireikšti — drįsčiau kam nors Eli aukoti; kad man būtų atėję į galvą prievarta ją kam nors palenkti. Tai neapsakomai skaudus smūgis mano... na, sakytume, mano gerai nuomonei apie save patį.

Misis Hašebaj (*gana šaltai*). Dovanokite.

Madzinis (*sumišęs žiūri į miegantį*). Kodėl jūs nusistačiusi prieš tą vargšą Mengoną, misis Hašebaj? Man jis atrodo visai geras žmogus. Bet gal aš tik labai su juo susigyvenęs.

Misis Hašebaj. Nejaugi jūs neturite širdies? Neturite proto? Pažvelkite į tą galviją! Pagalvokite

apie vargšę, silpnutę, nekaltą Eli šio vergvaldžio na-
guose! Juk tai žmogus, kuris tiek tedaro visą gyvenim-
ną, kad tūkstančius šiurkščių, nesutramdomų darbi-
ninkų pajungia savo valiai ir priverčia juos lieti pra-
kaitą jo labui. Žmogus, kuris pratęs, kad iš didžiulių
geležies luitų gariniai kūjai jam kaltų įvairius daiktus!
Žmogus, kuris dėl pusės penso valandinio atlyginimo
gali rietis su moterimis ir merginomis! Rodos, jūs to-
kios vadinate gamybos kapitonais, ar ne? Tai negi
jums pakaks ryžto mesti šį trapų, švelnų, bejėgį kūdikį
į nasrus žvėriui vien už tai, kad jis, tas žvėris, sukurs
namuose neregėtą prabangą ir privers Eli apsikarstyti
brangakmeniais, idant visi matytų, koks jis turtingas?

Madzinis (spokso į ją, išvertęs akis iš nuosta-
bos). Dievaži, misis Hašebaj, jūs labai romantiškai įsi-
vaizduojate komercinį gyvenimą! Vargšelis Mengenas
visai ne toks pabaisa.

Misis Hašebaj (*paniekinamai*). Iš tikro — varg-
šelis Mengenas!

Madzinis. Betgi jis nieko nenutuokia apie ma-
šinas. Jis niekad prie žmonių neprisiartina. Jis ir ne-
galėtų su jais susitvarkyti. Jis jų bijo. Neįstengiu nie-
kad jo priversti bent truputį pasidomėti, kaip vyksta
gamyba; ir išmano jis apie gamybą ne ką daugiau už
jus. Žmonės žiauriai klysta, smerkdami Menganą. Vien
todėl, kad jis nekaip išauklėtas, jie mano, kad jis žiau-
rus galiūnas.

Misis Hašebaj. Tai, anot jūsų, Mengenas netu-
rės jėgų sutraiškyti vargšę mažutę Eli?

Madzinis. Žinoma, iš anksto labai sunku pasa-
kyti, kokia bus ta ar kita santuoka. Bet aš manau, kad
jis prieš Eli net necyptels. Eli, žinote, labai tvirto būdo.
Manau, dėl to, kad aš ją dar visai mažą išmokiau my-
lėti Šekspyra.

Misis Hašebaj (*su panieka*). Šekspyras! Dabar
belieka jums pasigirti, kad būtumėt galėjęs susikrauti

kur kas daugiau turto, negu Mengenas. (*Pasitraukia prie sofos ir atsiseda ant kairiojo jos krašto baisiai suirzusi*)

Madzinis (*eina iš paskos ir sėdasi ant kito sofos krašto*). Ne. Šito aš nemoku. Kažkaip per mažai vertinu pinigą. Aš nesu garbėtroška! Štai kur, matyt, visa paslaptis. O Mengenas — jis čia stebuklus gali rodyti. Apie nieką kitą jis ir negalvoja. Amžinai jį kankina baimė likti elgeta. O aš visuomet galvoju apie kitką; net ir fabrike galvoju apie daiktus, kuriuos gaminame, o ne apie jų kainą. Ir blogiausia, kad vargšas Mengenas neišmano, ką daryti su gautais pinigais. Jis toks kūdikis, kad net nežino, ką jam gerti ir ką valgyti. Bevalgydamas ir begerdamas ne tai, kas reikia, jis visai susigadino kepenis; ir dabar jau bemaž nieko negali valgyti. Eli mokės pasirūpinti, kad jis griežtai laikytųsi dietos. Jūs būsite nustebinta, kai arčiau su juo susipažinsite: tai iš tiesų pats bejėgiškiausias žmogus. Netgi ima noras jį ginti ir globoti.

Misis Hašebaj. Tai sakykit, susimildamas, kas gi tvarko visas įmones?

Madzinis. Aš. Ir, žinoma, kiti tokie patys, kaip aš.

Misis Hašebaj. Atseit, tokie pastumdėliai.

Madzinis. Gal mes taip jums ir atrodo.

Misis Hašebaj. O sakykit, susimildamas, kodėl jūs negalite be jo išsiversti, jeigu visi esate tokie galvočiai?

Madzinis. Ak ne, mes negalėtume: per metus iš to biznio nieko neliktų. Aš bandžiau ir žinau, kas iš to išeina. Mes sukištume pinigus ne ten, kur reikia. Mes gerintume prekių kokybę, ir jos pasidarytų per brangios. Mes jaudintumės, jei darbininkams sunku gyventi, ir kai kuriais atvejais jiems nusileistume. O Mengenas mus prilaiko. Jis plaka mus dėl kiekvieno perėikvoto penso. Niekaip mes be jo negalėtume išsiversti.

Matot, jis gali kiaurą naktį sėdėti, sukdamas galvą, kaip čia sutaupius šešis pensus. Bet Eli jį vis viena pašokdins, kai paims namus į savo rankas!

Misis Hašebaj. Tai išeina, kad šis padaras ne gamybos kapitonas, o paprasčiausias sukčius!

Madzinis. Bijau, kad visi gamybos kapitonai, kaip jūs, misis Hašebaj, išsireiškėte, paprasčiausi sukčiai. Žinoma, yra pramonininkų, kurie savo fabriką gamyboje iš tikrųjų gerai susigauja; bet jie nepasiekia tokio pelno nuošimčio, kaip Mengenas. Užtikrinu jus, kad Mengenas yra savotiškai šaunus vyrukas. Jis nieko blogo negalvoja.

Misis Hašebaj. Bet blogai atrodo. Ir jis nebe pirmos jaunystės, tiesa?

Madzinis. Pagaliau nė vienas vyras ilgai pirmos jaunystės neišsaugoja. O juk vesti, būdamas pirmos jaunystės, retas kas gali, mūsų laikais tai per didelė prabanga.

Misis Hašebaj. Na, matote, jeigu aš šitą pasakyčiau, tai skambėtų kaip sąmojis. Kodėl gi jūs negalite šito sąmojingai pasakyti? Kas jums galų gale yra? Kodėl jūs niekam nesukeliate nei pasitikėjimo, nei pagarbos?

Madzinis (*nuolankiai*). Man atrodo, visa bėda, kad aš neturtingas. Jūs nežinote, ką tai reiškia namuose. Įsidėmėkite, aš nesakau, kad jie kada nors skundėsi. Jie buvo stebuklingi: mano neturtu netgi didžiudavosi. Dažnai jie dėl jo ir pajuokaudavo. Bet mano žmonai buvo labai sunku. Ji prarado visas viltis ir pasidavė likimo valiai...

Misis Hašebaj nenoromis krūptelia

Štai matote. Ir supraskite, misis Hašebaj, aš nenoriu, kad ir Eli reikėtų pasiduoti likimo valiai ir jai nebūtų vilties...

Misis Hašebaj. Tai jūs norite, kad ji pasiduo-
tų likimo valiai ir gyventų su žmogum, kurio nemyli?

Madzinis (*liūdnokai*). Ar esate tikra, kad tai bus
blogiau, negu gyventi su žmogum, kurį ji myli ir kuris
kieno nors pastumdėlis?

Misis Hašebaj (*jos panieka dingsta, ir dabar
Madzinis net kelia jai susidomėjimą*). Žinote, o aš pra-
dedu galvoti, kad jūs tikrai Eli be galo mylite; nes da-
rotės visai protingas, kai apie ją kalbate.

Madzinis. Nežinojau, kad esu jau toks kvailas,
kai kalbu apie kitus dalykus.

Misis Hašebaj. Tarpais pasitaiko.

Madzinis (*nusisuka, nes jo akyse ašaros*). Aš la-
bai daug iš jūsų apie save sužinojau, misis Hašebaj;
vargu ar jūsų tiesi kalba suteiks man didelio džiaugs-
mo. Bet jeigu jums atrodė, kad tik taip priversite mane
galvoti apie Eli laimę, tai jūs labai ir labai klydote.

Misis Hašebaj (*švelniai, pasilenkusi prie jo*).
Aš buvau labai biauri, taip?

Madzinis (*tvardydamasis*). Dėl manęs jūs ne-
kvaršinkit sau galvos, misis Hašebaj. Matau, kad jūs
mylite Eli, ir to man pakanka.

Misis Hašebaj. Pradedu ir jus pamilti. Iš pra-
džių tiesiog nekenčiau jūsų. Man jūs atrodėt pats šlykš-
čiausias, įkyriausias, savim patenkintas šventeiva, kokį
kada nors yra tekę sutikti.

Madzinis (*susitaikęs su jos kalbėjimo būdu ir
dabar jau pralinksmedamas*). Turiu prisipažinti, kad šitoks,
tur būt, ir esu. Niekad nesužavėdavau tokių prašmat-
nių moterų, kaip jūs. Jos visada man keldavo baimę.

Misis Hašebaj (*patenkinta*). Negi aš prašmatni
moteris, Madzini? Žiūrėkite, kad tik aš jūsų neišimylė-
čiau.

Madzinis (*ramiai ir galantiškai*). Ne, jūs neiši-
mylėsite, Hesione. Bet jei taip ir atsitiktų, tai galite
nebijoti — aš visai nepavojingas. Patikėkite, daugybė

moterų su manim flirtavo kaip tik todėl, kad esu visai nepavojingas. Tačiau dėl tos pačios priežasties aš greit joms ir pabosdavau.

Misis Hašebaj. Saugokitės. Gali pasirodyti, kad jūs nesate toks nepavojingas, kaip manote.

Madzinis. Ką jūs, ne, visiškai nepavojingas. Matote, kitados aš buvau iš tikrųjų įsimylėjęs; šitokia meilė būna gyvenime tik vieną kartą. (*Švelniai*) Užtat ir Eli tokia žavi mergaitė.

Misis Hašebaj. Žinote, o aš dabar pradedu jus matyti visai kitoki. Ar jūs tvirtai tikite, kad neleisite man antrą kartą sugundyti jus — uždegti panašią aistrą?

Madzinis. Tvirtai tikiu. Tai būtų nenatūralu. Matote, jūs... na, kaip čia pasakius... jūs toks degtukas, kurio aš negaliu uždegti; o aš toks degtukas, kurio negalite uždegti jūs.

Misis Hašebaj. Suprantu. Jūs vedėte, ir degtukai beviltiškai sušlapo.

Madzinis. Bet ir sąmojingai pritaikėte mano posakį! Man niekad nebūtų atėję į galvą taip pasakyti.

Iš sodo įeina labai nusiminusi Eli

Misis Hašebaj (*pakildama*). Ak, štai pagaliau ir Eli. (*Ąpeina sofą iš kitos pusės*)

Eli (*sustojusi tarpduryje, prie dešiniojo borto*). Ginesė sakė, kad norėjote mane matyti. Jūs ir tėtė.

Misis Hašebaj. Jūs taip ilgai privertėte mus laukti, kad vos ne... tiek to, nieko nepadarysi. Jūsų tėvas stačiai nuostabus žmogus. (*Meiliai taršo jam plaukus*) Vienintelis žmogus, kuris, sutikęs mane, pajėgė atsisvirti, kai aš iš tikrųjų stengiausi patikti. (*Ji prieina prie didžiojo krėslų, Mengenui iš kairės*) Eikšėkite. Noriu jums kai ką parodyti.

Eli abejingai prieina prie krėslų iš kito šono
Žiūrėkite.

Eli (*žvelgdama į Mengeną be ypatingo susidomėjimo*). Žinau. Jis tik užmigęs. Mes čia su juo po pietų šnekėjomės, ir besikalbant jis nei iš šio, nei iš to ėmė ir užsnūdo.

Misis Hašebaj. Tai jūsų darbas, Eli. Jūs jį užmigdėte.

Madzinis (*skubotai keliasi ir prieina prie krėslo iš užpakalio*). O ne, aš tikiuos, kad ne jinai. Ar čia tavo darbas, Eli?

Eli (*išvargusi*). Jis pats prašė.

Madzinis. Bet juk tai pavojinga. Pameni, kas man buvo.

Eli (*itin abejingai*). Et, manau, kad galėsiu jį pažadinti. Jei ne, tai pažadins kas kitas.

Misis Hašebaj. Kaip ten bebūtų, jau nesvarbu, nes galų gale įtikinau jūsų tėvą, kad už Mengeno tekėti jūs nenorite.

Eli (*staiga nusipurčiusi abejingumu ir labai įširdusi*). Bet kam jūs tai padarėte, Hesione? Aš noriu už jo tekėti. Aš esu tvirtai pasiryžusi už jo ištekti.

Madzinis. Esi tuo visiškai tikra, Eli? Misis Hašebaj leido man pajusti, kad aš elgiausi kaip lengvapėdis ir egoistas.

Eli (*aiškiai ir įsakmiai*). Tėte! Kai misis Hašebaj dar sykį imsis tau aiškinti, ką aš galvoju ir ko negalvoju, tu nelaukdamas užsikimšk ausis; ir akis užmerk. Hesionė apie mane nieko nežino. Ji nė iš tolo nenučiuokia, koks aš žmogus, ir niekad negalės nutuokti. Pažaduo tau: ko nenoriu padaryti ir kas kenktų mano laimei, aš niekada nepadarysiu.

Madzinis. Tu visai visai tuo tikra?

Eli. Visai visai tikra. O dabar tu privalai išeiti ir palikti mane, kad galėčiau pasikalbėti su misis Hašebaj.

Madzinis. Bet aš norėčiau pasiklausyti. Argi trukdysiu?

Eli (*nenumaldoma*). Aš beveliju kalbėtis su ja akis į akį.

Madzinis (*meiliai*). Na gerai, gerai, brangioji, juk aš žinau, kad tėvai visados kliudo. Būsiu geras ir išeisiu. (*Eina prie durų į sodą*) Beje, ar neprisimeni, kur gyvena mane pažadinęs specialistas? Gal vertėtų nušūsti jam telegramą, kaip tau atrodo?

Misis Hašebaj (*eidama prie sofos*). Telegrafuoti šįvakar jau per vėlu.

Madzinis. Man irgi taip rodos. Tikėkimės, kad nakčia jis pabus. (*Išeina į sodą*)

Eli (*ryžtingai pasisuka į Hesionę, vos tik tėvas iš-eina iš kambario*). Hesione, kurių velnių jūs sumanėte kiršinti tėvą prieš Mengoną?

Misis Hašebaj (*beregint praradusi savitvardą*). Nedrįskite šitaip su manim kalbėti, netikusi mergiote! Atminkite, kad esate mano namuose.

Eli. Niekai! Ko jūs kišatės ne į savo reikalus? Kas jums darbo, ar aš ruošiuosi tekėti už Mengeno, ar ne?

Misis Hašebaj. Tai ką, galvojate mane įbauginti? Nuotykių ieškotoja, medžiojanti vyrus!

Eli. Kiekviena moteris, kuri neturi pinigų, yra nuotykių ieškotoja ir medžioja vyrus. Bepigu jums kalbėti: juk jūs niekad nežinojote, ką reiškia būti be pinigų. Ir jūs galite sau rankioti vyrus, kaip lankoje gėles. Aš gi neturtinga ir garbinga...

Misis Hašebaj (*pertraukdama*). Cha! Garbinga! O kaip jūs susižvejojote Mengoną? Kaip susižvejojote mano vyrą? Ir dar po to jums užtenka įžūlumo sakyti, kad aš... aš... aš...

Eli. Sirena. Štai kas jūs tokia. Jūs gimusi vedžioti vyrus už nosies. Jei tai būtų netiesa, kas žino, gal Markas būtų manęs palaukęs.

Misis Hašebaj (*staiga atlyžusi ir jau pusiau juokais*). Ak vargšele mano Eli, širdele, nelaimingas mano viščiuk! Man tikrai gaila dėl Hektoro. Bet ką aš

galiu padaryti? Aš čia nieko dėta. Būtų mano valia, tai atiduočiau jį jums.

Eli. Aš dėl to jūsų nekaltinu.

Misis Hašebaj. Kokia aš biaurybė, kad taip susiriejau su jumis ir taip plūdau. Na, pabučiuokite mane ir pasakykite, kad daugiau nebepykstate.

Eli (*su pagieža*). Ak, liaukitės šniurkšti ir verkšlenti, nebūkite sentimentali. Argi nesuprantate, kad jei nesugebėsiu būti tvirta... tvirta kaip geležis, tai išsikraustysiu iš proto. Spiaut man į tai, kad jūs mane plūdote: negi manote, kad moteris mano būklėje gali jaudintis dėl kelių šiurkščių žodžių?

Misis Hašebaj. Vargšė mano moteriškaitė! Vargšė jos būklė!

Eli. Tur būt, galvojate, kad esate labai jautri. O iš tikrųjų jūs tiktai paikas, kvailas, egoistiškas sutvėrimas. Jūs matote, kaip man smogia tiesiai į veidą, kaip tas smūgis sugriauna dalį mano gyvenimo, pačią geriausią dalį, kurios sugrąžinti nebegalima. Ir jūs manote, kad galite man pagelbėti skurdžiais paguodos žodeliais ir bučiniais. Kai man reikia sukaupiti visas jėgas, kai man būtina į kažką atsiremti — į kokią geležį ar akmenį, nors tai būtų ir labai skausminga, — jūs visai sutižote ir vien tik ašaras dėl manęs liejate. Aš nepykstu. Nejaučiu jums ir pagiežos. Bet, dėl dievo meilės, paimkite save į rankas; ir nemanykite, kad jeigu jūs lepinatės tarp pūkų, tai ir moterys, kurioms tenka kentėti tikrą pragarą, į viską žiūri taip lengvai, kaip jūs.

Misis Hašebaj (*gūžtelėjusi pečiais*). Puiku. (*Atsisėda ant sofos ten, kur sėdėjo anksčiau*) Bet turiu jus įspėti, kad kuomet nesimeilinu, nesibučiuoju ir nesisuokiu, aš galvoju tik apie vieną dalyką — ar ilgai dar ištersiu, begyvendama šiame prakeiktai žiauriame pasaulyje. Jūs nepageidaujate sirenų. Ką gi, šalin sirenas. Jūs norite savo sužeistą širdį priglausti prie

girnopusės. Gerai, prašom: (*sukryžiuoja rankas ant krūtinės*) štai jums girnopusė.

Eli (*nurimusi atsisėda šalimais*). Šitaip geriau. Jūs nuostabiai mokate prisitaikyti prie bet kurios nuotaikos. Bet suprasti jūs nieko nesuprantate, kadangi nesate iš tų moterų, kurioms gyvenime skirta tik vienas vyras ir kurioms tik vieną sykį nusišypsos laimė.

Misis Hašebaj. Aš tikrai nesuprantu, kaip, ištekęjusi už šios žmogystos (*rodydama į Mengoną*), jūs rasite paguodą, kad negalėjote tapti Hektoro žmona.

Eli. Matyt, jūs nesuprantate, kodėl šį rytą aš buvau tokia maloni mergaitė, o dabar nebesu nei mergaitė, nei ypatingai maloni.

Misis Hašebaj. O, suprantu puikiausiai. Todėl, kad nusprendėt žūt būt iškrėsti kokią nors šunybę.

Eli. Ne, Hesione, visai ne taip. Mano namas virto griuvėsių krūva, ir aš bandau dar kai ką iš po griuvėsių išgelbėti.

Misis Hašebaj. Eikit, eikit, ką jau čia. Viskas užsimirš. Ir jūsų namas visai ne griuvėsių krūva.

Eli. Žinoma, viskas praeis. Jūs, tur būt, nemanote, kad aš atsiduosiu likimo valiai ir sudaužyta širdim lauksiu mirties; arba tapsiu senmerge ir gyvensiu, remiama Neturtėlių ir paliegėlių šelpimo draugijos. Bet vis viena mano širdis sudužusi. Aš tik noriu pasakyti, kad jau žinau, jog tai, kas man atsitiko su Marku, negalės atsitikti antrą kartą. Pasaulyje aš matau Marką ir begales kitų vyrų, kurie man visiškai panašūs į vienas kitą. Na, ir jei man nebuvo lemta patirti meilės, tai iš to dar neseka, kad aš turiu skursti. Jei Mengenas neturi nieko kito, tai jis bent turi pinigų.

Misis Hašebaj. Tai negi nėra jaunų pinigų žmonių?

Eli. Tokių, kurie būtų man skirti, nėra. Be to, jaunas žmogus turėtų teisę iš manęs tikėtis meilės ir gal net pamestų mane, įsitikinęs, kad aš tos meilės duoti

jam negaliu. Turtingi jauni žmonės, kaip žinote, sugeba be didelių sunkumų ir išlaidų atsikratyti savo žmonių. O šita žmogysta, kaip jūs ją pavadinate, negali tikėtis iš manęs nei trupinio daugiau, negu aš pasiryžusi jam duoti.

M i s i s H a š e b a j. Atminkite, jūs būsite jo nuosavybė. Jeigu jau jis perka jus, tai pasistengs, kad sandėris apsimokėtų jam, o ne jums. Pasiklauskite tėvą.

E l i (*atsikelia ir prieina prie krėslų, norėdama geriau išsižiūrėti į pokalbio kaltininką*). Dėl šito nesukit sau galvos, Hesione. Aš pajėgi Bosui Mengenui duoti daugiau, nei jis man; tai aš perku ją ir, man rodos, labai gerai moku. Moterys šiuose sandėriuose apsukresnės už vyrus. Aš dabar kiaurai permatau Bosą; ir net dešimt Bosų Mengenių nesutrukdyt man, jo žmonai, daryti, ką tik noriu — daryti kur kas daugiau, negu aš galiu dabar, būdama neturtinga mergaitė. Na, Bose, ar sutrukdyt? Manau, kad ne. (*Eina prie braižomojo stalo ir, pasirėmusi ant jo, žiūri į langų pusę*) Bent nereikės nuolat sėdėti ir svarstyti, ar dar ilgai laikys mano pirštinės.

M i s i s H a š e b a j (*didingai atsistodama*). Eli! Jūs esate biaurus, niekšiškas žvėriūkštis. Ne, tik pagalvokit! Juk aš susimylėjau ir bandžiau vilioti šį sutvėrimą, kad jus nuo jo išgelbėčiau! Gerai, leiskite štai ką pareikšti: jeigu jūs neatsisakysite nuo šitos šlykščios santuokos, tai niekad daugiau nebematysite Hektoro; bent jau aš dėl to stengsiuos.

E l i (*ne kiek nesutrikusi*). Aš supančiojau Mengena, prigrasinusi, kad jeigu jis manęs neves, tai niekad daugiau nebematys jūsų. (*Pasikėlusį ant rankų, atsisėda ant stalo krašto*)

M i s i s H a š e b a j (*pasibaisėjusi*). Ak, jūs...

E l i. Taigi matote, aš tikėjau, kad jūs galite mesti man šitokią kortą. Na, tiek to, mėginkite. Aš būčiau iš Marko padariusi tikrą vyrą, o ne kambarinį šunytį.

Misis Hašebaj (*užsiplieskusi*). Kaip jūs drįsitate?

Eli (*atrodo beveik grėsmingai*). Išdrįskite ir jūs. Štai imkite ir duokite jam progos apie mane galvoti.

Misis Hašebaj. Na, kaip gyva dar nesu mačiusi tokio įžūlaus kipšiuko! Hektoras sako, kad yra riba, už kurios belieka vienas atsakymas žmogui, nepaisančiam jokių taisyklių: reikia jį pritrenkti. Kas būtų, jeigu aš dabar jums apskaldyčiau ausis?

Eli (*ramiai*). Kibčiau jums į plaukus.

Misis Hašebaj (*gudrokai*). Aš nepajusčiau jokio skausmo. Gal jie nakčiai nusiima.

Eli (*taip apstulbusi, jog nušoka nuo stalo ir bėga prie jos*). Ak, nejaugi norite pasakyti, Hesione, kad jūsų vešlūs juodi plaukai nėra tikri?

Misis Hašebaj (*glostydama plaukus*). Nesakykite Hektorui. Jis nieko nežino.

Eli (*dejuodama*). Ak! Netgi plaukai, dėl kurių jis pakliuvo į žabangas, buvo netikri! Viskas netikra!

Misis Hašebaj. Patraukite ir įsitikinsite. Kai kurios moka savo plaukais pagauti vyrus į žabangas. Aš savo plaukais galiu liūliuoti kūdikį. O jūs, auksaplauke, šito nepadarysit!

Eli (*sielvartingai*). Ne, nepadarysiu. Jūs pavogėte mano kūdikius.

Misis Hašebaj. Širdele, nereikia, aš tuoj praverksiu. Žinote, jūs buvote iš dalies teisi, sakydama, kad aš jį paverčiau kambariniu šunyčiu. Gal jam ir vertėjo palaukti jūsų. Tik ar bent viena moteris pasaulyje jums tatai atleistų?

Eli. Ak, kas davė jums teisę pasiglemžti jį sau, sau vienai? (*Tvardydamasi*) Na, tiek to! Jūsų negalima kaltinti. Nieko iš mūsų negalima kaltinti. Ir jo negalima kaltinti. Ne! Nekalbėkite daugiau nė žodžio. Aš

nebegaliu šito pakelti. Gal pažadinkime tą mūsų žmogystą. *(Ji pradeda glostyti Mengenui galvą, tik priešinga linkme — nuo ausų prie kaktos)* Pabuskite, girdite? Jūs privalote tučtuojau pabusti. Pabuskite, pabuskite, pabuskite...

M e n g e n a s *(pašoka įtūžęs iš krėslo ir užsipuola jas)*. Pabuskite! Tai jūs manote, kad aš miegojau, ar ne? *(Įsiutęs nuspiria iš kelio krėslą ir atsistoja tarp abiejų moterų)* Jūs mane taip sukaustėte, kad aš nepajėgiau pakrutinti nei rankų, nei kojų! Galėjęt mane gyvą palaidoti! Stebuklas, kad taip neįvyko. Ir po to jūs manote, kad aš buvau tik užmigęs. Jeigu būtumėt leidę nusiristi man ant grindų, kai papurtėte, tai, dievaži, būčiau visam gyvenimui nosį susiplojęs. Na, bet užtat dabar pažįstu jus kaip nuluptus. Dabar žinau, tarp kokių žmonių pakliuvau. Girdėjau kiekvieną žodį, kurį sakėte — ir jūs, ir jūsų brangusis tėvelis, ir *(į misis Hašebaj)* jūs taip pat. Vadinasi, aš esu žmogysta, taip? Aš daiktas, taip? Aš kvailys, kuris net neišmano dorai, ką jam valgyti, ar ne tiesa? Tai aš, atseit, bijau žmonių, kurie badu numirtų, jei neduočiau jiems uždirbti savo įmonėse?! Aš tik biaurus senas gobšas, kurį sugeba išnaudoti klastingos moterys ir kvaili įmonių valdytojai, taip? Aš...

M i s i s H a š e b a j *(labai grakščiai ir su dideliu savo vertės pajautimu)*. Š-š-š-š-š! Misteri Mengenai, jūsų garbė reikalauja išbraukti iš atminties visa, ką girdėjote, apsimetęs miegančiu. Tai nebuvo skirta jums klausyti.

M e n g e n a s. Apsimetęs miegančiu! Tai negi jūs galvojate, kad aš buvau tik apsimetęs, kai bejėgiškai tenai drybsojau ir klausiausi šitokio melo, šitokių šmeižtų, šitokios neteisybės! Nejau aš būčiau pakentęs šias klastingas ir biaurias apkalbas, jei būčiau galėjęs atsistoti ir išdrožti visa, ką apie jus galvoju! Stebiuos, kaip aš dar nesprogaus.

Misis Hašebaj (*saldžiu balsu*). Jums viskas prisisapnavo, misterī Mungenai. Mes tik sakėme, koks nuostabiai romus jūs atrodote miegodamas. Juk nieko daugiau nesakėme, Eli, ar ne tiesa? Patikėkite, misterī Mungenai, visi tie nemalonūs dalykai pasivaideno jums paskutinę sekundę, prieš pat nubundant. Eli ne ta kryptimi paglostė jūsų plaukus. Ir dėl nemalonaus jausmo jūs matėte nemalonų sapną.

Mengenas (*atkakliai*). Aš tikiu sapnais.

Misis Hašebaj. Tikiu ir aš. Bet kai jie pildosi, tikrovėje viskas išeina priešingai, ar ne tiesa?

Mengenas (*be galo susijaudinęs*). Niekad, ligi pat mirties, aš neužmiršiu, kad sode, žiūrėdama į mane tokiomis reikšmingomis akimis, jūs paprasčiausiai mane mulkinote. Taip elgtis yra žema ir niekinga. Jeigu aš jums šlykštus, tai nereikėjo manęs vilioti. Argi aš kaltas, kad neturiu į bronzinę žvakidę panašių ūsų, kaip jūsų vyras. Yra tokių dalykų, kurių padori moteris niekad nesiryš vyrui padaryti — lygiai taip, kaip vyras niekad nesiryš smogti moteriai į krūtinę.

Hesionė, smarkiai sugėdinta, atsisėda ant sofos ir užsidengia rankomis veidą. Mengenas irgi sėdasi į krėslą ir pradeda žliumbti kaip mažas vaikas. Eli spokso į juos abu. Išgirdusi gaudų Mengeno verksmą, misis Hašebaj atsidengia veidą ir žiūri. Paskui pašoka ir bėga prie jo

Misis Hašebaj. Neverkite. Aš negaliu šito pakelti. Nejaugi sudaužiau jums širdį? Aš nežinojau, kad jūs turite širdį. Iš kur man žinoti?

Mengenas. Žmogus aš ar ne žmogus?

Misis Hašebaj (*pusiau guosdama, pusiau juokaudama; ir labai švelniai*). Ak, ne. Jūsų aš nepavadinčiau žmogum. Jūs esate tik Bosas. Tik Bosas, ir nieko daugiau. Kam gi Bosui reikalinga širdis?

M e n g e n a s. Tai jums visai negaila, kad taip pasielgėt? Visai ne gėda?

M i s i s H a š e b a j. Man buvo gėda pirmą kartą gyvenime, kai jūs pasakėte apie tą smūgį moteriai į krūtinę, ir aš supratau, ką esu pridariusi. Paraudau net iki ausų galiukų. Jūs atsikėršijote, Bosai. Dar jums negana?

M e n g e n a s. Taip jums ir reikia! Ar girdite? Taip jums ir reikia. Jūs esate stačiai žiauri. Žiauri.

M i s i s H a š e b a j. Taip. Žiaurumas būtų smagus daiktas, jeigu pavyktų surasti tokį žiaurumą, kuris nesukeltų skausmo. Beje, *(atsisėda greta jo ant krėslo at-ramos)* kuo jūs vardu? Juk ne Bosu gi jus vadina, tiesa?

M e n g e n a s *(atrėždamas)*. Jei norite žinoti, mano vardas Alfredas.

M i s i s H a š e b a j *(pašokusi)*. Alfredas!!! Eli, jis krikštytas pagal Tenisoną*!

M e n g e n a s *(atsistojęs)*. Aš krikštytas pagal mano dėdę, iš kurio negavau nė penso, trauk jį devynios! Kas iš to?

M i s i s H a š e b a j. Man staiga dingtelėjo, kad jūs gyvas žmogus, kad jūs turėjote motiną kaip ir visi žmonės. *(Padeda jam ant pečių rankas ir žiūri į jį)* Alfuk!

M e n g e n a s. Na, ir kietą gi būdą jūs turite!

M i s i s H a š e b a j. O jūs turite širdį, Alfuk; mažytę, aimanuojančią, bet vis dėlto širdį. *(Staiga jį paleisdama)* Na, o dabar paskubėkite susitaikyti su Eli. Ji turėjo laiko apgalvoti, ką jums sakys. Aš juk tiek laiko neturėjau. *(Sparčiu žingsniu išeina į sodą pro kairiojo borto duris)*

M e n g e n a s. Ši moteris moka įlįsti tau į širdį ir viską tarsi rankomis sujaukti.

Eli. Tebemylite ją, nors mudvi tiek apie jus čia prišnekėjome?

Mengenas. Nejaugi visos moterys yra tokios, kaip jūs abi? Negi jos nieko kito apie vyrą negalvoja, išskyrus tai, ką iš jo galima ištraukti? Apie mane jūs ir šito negalvojote. Jūs galvojote vien tik apie tai, ar dar ilgai laikys jūsų pirštinės.

Eli. Kai apsisėsiu, man nebereiks apie tai galvoti.

Mengenas. Ir jūs manote, kad aš jus vesiu po viso to, ką šičia išgirdau?!

Eli. Jūs iš manęs negirdėjote nieko tokio, ko nebūčiau jums sakiusi anksčiau.

Mengenas. Gal manote, kad aš negaliu be jūsų apsieiti?

Eli. Aš manau, kad jūs jausitės be mūsų visų labai vienišas, kai taip artimai su mumis susipažinote.

Mengenas (*tarytum su nevilties šauksmu*). Negi aš taip niekad ir negausiu tarti paskutinio žodžio?

Kapitonas Šotoveris (*pasirodymas prie dešiniojo borto durų, einančių į sodą*). Kažkokia siela čia pragaro kančias kenčia. Kas yra?

Mengenas. Ši mergina nenori visą savo amžių pragyventi besvarstydama, ar ilgai laikys jos pirštinės.

Kapitonas Šotoveris (*praeidamas*). Nenešokit pirštinių. Aš niekad nenešioju. (*Ižengia į sandėliuką*)

Ledi Atervord (*pasirodo tarpduryje, prie kairiojo borto; apsivilkusi puikiai suknele pietums*). Kas nors atsitiko?

Eli. Šis džentelmenas nori žinoti, ar jis kada nors galės tarti paskutinį žodį.

Ledi Atervord (*prieina prie sofos*). Aš leiskiau jam tarti paskutinį žodį, brangioji. Svarbu ne paskutinį žodį tarti, o elgtis savo nuožiūra.

Mengenas. Ji nori ir vieno, ir kito.

Ledi Atervord. Jai nieko neišeis, misterii Mengeni. Paskutinį žodį visuomet taria dievo apvaizda.

M e n g e n a s (*beviltiškai*). Na, dabar pradėsite man brukti religiją. Žmogaus protas ir siela šiuose namuose spardomi kaip futbolas. Aš einu. (*Žengia vestibulio link, bet jį pašaukia kapitonas, kuris ką tik atsirado iš sandėliuko*)

K a p i t o n a s Š o t o v e r i s. Kur taip skubate, Bose Mengenai?

M e n g e n a s. Velniop iš šių namų. To jums ir visiems kitiems turėtų pakakti.

K a p i t o n a s Š o t o v e r i s. Duryš buvo atviros jums įeiti, jos atviros ir išeiti. Už slenksčio jūsų laukia žemės platybės, jūrų toliai ir neapbrėptos dangaus erdvės.

L e d i A t e r v o r d. Betgi jūsų daiktai, misteri Mengenai? Jūsų lagaminas, jūsų šukos ir šepečiai, jūsų pižamos...

H e k t o r a s (*kuris ką tik pasirodė kairiojo borto duryse, apsirengęs dailiu arabišku kostiumu*). Kam bėgančiam vergui tempti paskui save grandines?

M e n g e n a s. Teisingai, Hašebajau. Pasilaikykite pižamas sau, miledi. Tegul jos jums praverčia.

H e k t o r a s (*išeina į priekį ir atsistoja į kairę nuo ledi Atervord*). Išeikime visi nakties glūdumon, nieko nepasiėmę į kelią.

M e n g e n a s. Likite visi, kur esate, visa jūsų kompanija. Man draugijos nereikia, ypač moterų.

E l i. Tegul eina. Jis čia nelaimingas. Jis ant mūsų pyksta.

K a p i t o n a s Š o t o v e r i s. Eikite, Bose Mengenai, ir, kai surasite šalį, kur yra laimė ir kur nėra moterų, praneškite man koordinatas; ir aš prie jūsų prisidėsiu.

L e d i A t e r v o r d. Jums iš tiesų bus nepatogu be jūsų daiktų, misteri Mengenai.

E l i (*nekantraudama*). Eikite, eikite! Ko gi jūs neinate? Naktis tiesiog dieviška: miegoti galite pakrūmėje.

Paimkite mano lietpaltį, pasitiesite; jis kabo vestibulyje.

Hektoras. Pusryčiai devintą. Jei pageidaujate anksčiau, galite šestą pusryčiauti su kapitonu.

Eli. Labanakt, Alfredai.

Hektoras. Alfredai! (*Bėga atgal prie durų ir šaukia į sodą*) Rendeli! Mengoną vadina Alfredu.

Rendelis (*pasirodo tarpduryje, prie dešiniojo borto; apsirengęs smokingu*). Tai Hesionė lažybas laimėjo.

Pro kairiojo borto duris įeina misis Hašebaj. Kairiąja ranka ji apsikabina Hektoro kaklą ir tempia jį prie sofos, o dešiniąja ranka apsikabina ledi Atervord kaklą

Misis Hašebaj. Jie nenorėjo manim tikėti, Alfai.

Visi žiūri į jį

Mengenas. Ar dar kas nors ateis paspoksoti į mane, tarsi būčiau naujausias žvėryno gyventojas?

Misis Hašebaj. Jūs iš tikro esate naujausias šio žvėryno gyventojas.

Mengenui dar nespėjus atsakyti, iš viršaus pasigirsta bildesys, lyg būtų griuvęs baldas; paskui — pistoleto šūvis ir kažkoks klyksmas. Trijulė, įdėmiai stebėjusi Mengoną, dabar nustėrusi iškrinka

Madzinio balsas (*iš viršaus*). Gelbėkite! Vagis! Gelbėkite!

Hektoras (*degančiomis akimis*). Vagis!!!

Misis Hašebaj. Ne, Hektorai, ne, tave nušaus.

Bet jau per vėlu: jis lekia lauk pro Mengoną, kuris skubiai pasitraukia iš kelio, arčiau knygų lentynų

Kapitonas Šotoveris (*įsikiša į burną savo švilpuką ir švilpia*). Visa įgula — aukštyn! (*Nuskuba paskui Hektora*)

Ledi Atervord. Mano deimantai! (*Bėga paskui kapitoną*)

Rendelis (*dumia jai iš paskos*). Ne, Ariadne, leiskite man.

Eli. Ak, gal tėtę nušovė! (*Išbėga*)

Misis Hašebaj. Ar jūs išsigandot, Alfai?

Mengenas. Ne. Dėkui dievui, čia ne mano namai.

Misis Hašebaj. Jeigu jie sugaus vagį, tai mums teks, ko gero, stoti į teismą liudininkais? Ir mus klausinės visokiausių dalykų apie mūsų asmeninį gyvenimą?

Mengenas. Niekas jums ten nepatikės, jeigu sakysite teisybę.

Madzinis, baisiai sukrėstas, įbėga iš vestibulio, rankoje nešdamasis dvikovoms naudojamą pistoletą, ir einą prie braižomojo stalo

Madzinis. Ak, brangioji misis Hašebaj, aš vos jo nenušoviau. (*Meta pistoletą ant stalo ir, vilkdamas kojas, eina prie krėslo*) Tikiuos, jūs neįtariate, kad aš turėjau tokių kėslų.

Įeina Hektoras, už apykaklės įstumdamas senį, panašų į piktadarių. Atlydėjęs iki kambario vidurio, jis paleidžia jį

Iš paskos atėjusi Eli per visą kambarį pasileidžia prie krėslo, kur sėdi Madzinis, ir pradeda glostyti jam pečius

Rendelis (*įeina su žarstekliu*). Nenuleiskite akių nuo šių durų, Mengeni. Aš stebėsiu kitas. (*Eina prie dešiniojo borto durų ir stoja sargybon*)

*Paskui Rendelį įžengia ledi Atervord ir sustoja tarp
misis Hašebaj ir Mengeno*

*Eiseną užbaigia auklė Ginesė; ji pasilieka arčiau durų,
į kairę nuo Mengeno*

Misis Hašebaj. Kas atsitiko?

Madzinis. Jūsų ūkvedė man pasakė, kad viršuj kažkas yra, ir davė pistoletą, kuriuo misteris Hašebajus atlieka pratimus. Maniau, kad vagiui galėsiu gerokai įvartyti baimės; bet vos tik prisiliečiau, ginklas bematant ir iššovė.

Vagis. Taip, ir man ausį nudrėskė. Kad kiek, būtu tekę atsisveikinti su galva. Argi negalite įsitaisyti tikro pistoleto vietoj šitokio daikto, kuris iššaukia, gerai pūstelėjus į vamzdį.

Hektoras. Vienas iš mano pistoletų dvikovoms. Prašau atleisti.

Madzinis. Jis pakėlė rankas ir pasakė pasiduo-
das, nes esąs pagal visas taisykles sugautas nusikaltimo vietoje.

Vagis. Taip, sučiuptas pagal visas taisykles. Kvieskite policiją.

Hektoras. Ne, po perkūnais! Mes jį sučiupome ne pagal taisykles. Mūsų buvo ketvertas prieš vieną.

Misis Hašebaj. Ką jie dabar su juo darys?

Vagis. Dešimt metų. Tiesiai į vienutę. Dešimt metų šuniui ant uodegos. Visų aš ir neišsėdėsiu: esu per senas. Kojas anksčiau pakratysiu.

Ledi Atervord. Reikėjo apie tai pagalvoti, prieš vagiant mano deimantus.

Vagis. Bet, ponija, juk deimantus aš gražinau, tiesa? O jūs ar galėsite man gražinti tuos gyvenimo metus, kuriuos ruošiatės iš manęs paveržti?

Misis Hašebaj. Ak ne, negalima žmogaus gyvo palaidoti dešimčiai metų dėl keleto deimantų.

Vagis. Dešimt spindinčių deimančiukų! Dešimt ilgų niūrių metų!

Ledi Atervord. Bet jūs pagalvokite, koks siaubas mūsų laukia! Mus tampys po baudžiamuosius teismus, ir visi šeimos reikalai atsidurs laikraščiuose! Jeigu būtumėt tamsiaodis čiabuvis ir Heistingsas galėtų paliepti gerai jus nuplakti, o po to ištremti, tai aš nieko nesakyčiau. Bet čia, Anglijoje, visai nėra kas apsaugo garbingą žmogų.

Vagis. Esu jau per senas, kad mane plaktų, ponija. Kvieskite policiją, ir bus baigtas kriukis. Kitaip jūs ir negalite pasielgti. Tai būtų dora ir teisinga.

Rendelis (*matydamas, kad vagis romiai nusiteikęs, susilpnina savo budrumą ir išeina priekin, sukiodamas pirštais žarsteklį kaip neišskleistą skėtį*). Nebūtų nei dora, nei teisinga mums įsivelti į visokius keblumus vien tam, kad patenkintume jūsų atbudusią sąžinę, drauguži. Verčiau nešdinkitės, kol dar turite tokią progą.

Vagis (*nepermaldaujamai*). Aš privalau išpirkti nuodėmę, kuri guli ant mano sąžinės. Tur būt, dangus pašaukė mane tai padaryti. Nekliudykite man likusią gyvenimo dalį praleisti atgailaujant. Atpildo sulauksiu aukštybėse.

Mengenas (*iširdęs*). Net ir vagys šiuose namuose neįstengia žmoniškai elgtis.

Hektoras. Mielas pone, teks vis dėlto pasiieškoti kitų žmonių, kurių sąskaita galėtųmėt pelnytis išganymą. Čia niekas nesiruošia traukti jūsų į teismą.

Vagis. Štai kas! Jūs manęs netrauksite į teismą, taip?

Hektoras. Ne, netrauksime. Dovanokite, kad esame tokie nesvetingi; bet gal malonėsite palikti šiuos namus?

Vagis. Gera! Eisiu į policijos nuovadą ir pats pasiprašysiu suimamas. (*Ryžtingai pasisuka į duris, bet Hektoras jį sustabdo*)

Hektoras.

Rendelis.

Misis Hašebaj.

Ak, ne. Nedarykite šito.

Ne, ne. Dumkit iš čia, žmogau, ir nevaizduokite kvailio.

Nebūkite juokingas. Kodėl jūs negalite atgailauti namuose?

Ledi Atervord. Teko daryti taip, kaip jums liepia.

Vagis. Jūs dangstote nusikaltimą. Ar jums tatau žinoma?

Misis Hašebaj. Bet ir juokinga, iš tiesų. Negali priversti mus persekioti šį žmogų, jei mes to nenorime?

Vagis. Negi iš manęs paglemš išganymą todėl, kad jums per didelis vargas praleisti dieną kitą teismo posėdyje? Argi tai teisinga? Argi tai dora? Argi tai gražu mano atžvilgiu?

Madzinis (*atsistoja ir, persisvėręs per stalą taip, lyg stovėtų sakykloje ar už krautuvės prekystalio, pradeda įtikinėti*). Na jau, na jau! Leiskite, aš jums parodysiu, kad net iš savo nusikaltimų galite turėti naudos. Kodėl jums nepasidarius šaltkalviu? Juk apie spynas ir užraktus jūs tikriausiai nusimanote kur kas geriau, negu dauguma dorų žmonių.

Vagis. Teisybė, sere. Bet šaltkalvis negali pradėti be dvidešimties svarų.

Rendelis. Ką gi, dvidešimt svarų jūs galite lengvai pavogti. Rasite juos kad ir gretimame banke.

Vagis (*pasibaisėjęs*). Kaip gali džentelmenas kalti tokias mintis į galvą nelaimingam nusikaltėliui, kuris bando išsikapstyti iš nuodėmių bedugnės? Ak sere, gėda jums! Tegul dievas jums atleidžia, sere!

(Griūva į didįjį krėslą ir užsidengia rankomis veidą, tarytum melsdamasis)

Ledi Atervord. Iš tikro, Rendeli!

Hektoras. Man atrodo, kad teks padaryti rinkliavą ir sušelpiti šį nelaiku pradėjusį atgailauti nusidėjėlių.

Ledi Atervord. Bet dvidešimt svarų — tai juokinga.

Vagis *(iš karto atidengęs veidą)*. Man reikės pirk-tis daugybę įrankių, ponias.

Ledi Atervord. Kvailystė! Jūs turite savo įsilaužimo prietaisus.

Vagis. Kokia nauda iš dalbos, gręžtuvo, acetile-ninio lituoklio ir ryšulėlio visrakčių? Man prireiks dumplių, varstoto, kalvės, dirbtuvės ir visokių įren-gimų. Dar vargu ar išsiversi su dvidešimčia svarų.

Hektoras. Gerbiamasai bičiuli, mes neturime dvidešimties svarų.

Vagis *(tapęs padėties viešpačiu)*. Jūs galite juk bendromis jėgomis surinkti, ar ne tiesa?

Misis Hašebaj. Duok jam vieną svarą, Hek-torai, ir vyk jį lauk.

Hektoras *(duodamas jam svarą)*. Šekit! Dabar nešdinkitės.

Vagis *(atsikelia ir be jokio dėkingumo pasiima pinigų)*. Žadėti aš nieko jums nepažadu. Jūs tikrai turite daugiau. Noriu pasakyti — visi kartu būtumėt man dar ne vieną svarą sukrapštę.

Ledi Atervord *(energingai)*. Žinote, patrau-kime jį teisman, ir galas. Juk ir mane graužia sąžinė. Ir aš ne visai tikra, kad mes turime teisę jį paleisti, ypač jeigu jis žada būti gobšas ir akiplėša.

Vagis *(skubotai)*. Gerai, ponias, gerai. Aš visai ne-noriu daryti jums nemalonumų. Likite sveiki, ledi ir džentelmenai; ir didelis ačiū visiems. *(Skuba išeiti, bet ant slenkščio susiduria su kapitonu Šotoveriu)*

Kapitonas Šotoveris (*perverdamas vagį skvarbiu žvilgsniu*). Kas čia dabar? Iš kur dar antras išdygo?

Vagis (*nužemintai krinta ant kelių prieš kapitoną, drebėdamas iš baimės*). Ak viešpatie mielaširdingas, ką aš pridariau! Nejaugi būsiu išilaužęs į jūsų namus, kapitone Šotoveri?!

Kapitonas stveria jį už apykaklės, pastato ant kojų ir veda į kambario vidurį, prie visų. Hektoras pasitraukia prie žmonos, duodamas jiems kelią

Kapitonas Šotoveris (*atgręžia jį veidu į Eli*). Čia tavo duktė? (*Paleidžia jį*)

Vagis. Nagi, kapitone, iš kur man žinoti? Juk prisimename, koks tas gyvenimas buvo, jūsų ir mano. Tokių metų paneliukė galėtų būti mano duktė visur, kur tik buvau nusidanginęs, kaip sakoma, visame plačiajame pasaulyje.

Kapitonas Šotoveris (*Madziniui*). Jūs nesate Bilis Danas. Štai Bilis Danas. Kam gi mane apgaudinėjote?

Vagis (*pasipiktinęs, Madziniui*). Tai norėjote visus įtikinti, kad jūs — tai aš? O juk vos per plauką manęs nenudėjote. Taip išeina, jog šaudėte pats į save.

Madzinis. Brangusis kapitone Šotoveri! Nuo tos akimirkos, kai įžengiau į šiuos namus, aš visą laiką jus įtikinėjau, kad esu ne misteris Viljamas Danas, o Madzinis Danas, visai kitas žmogus.

Vagis. Jis ne mūsiškis, kapitone. Giminėje buvo dvi šakos: Danai galvočiai ir Danai girtuokliai. Ir kiekviena šaka ėjo savo keliais. Aš priklausau Danams girtuokliams, jis — Danams galvočiams. Bet tai dar nedavė jam teisės į mane šaudyti.

Kapitonas Šotoveris. Tai vagim pasidarei, ką?

Vagis. Ne, kapitone. Aš nesiryžčiau tepti jūreivio garbės tokiais dalykais. Aš nesu vagis.

Ledi Atervord. O ką veikėt su mano deimantais?

Ginesė. Ko į namus įsilaužei, jei nesi vagis?

Rendelis. Sumaišei ir palaikei savo namais, taip? Ne į tą langą pataikei, taip?

Vagis. Kam čia man jums meluoti. Aš sugebu apgauti daugumą kapitonų, bet tik ne kapitoną Šotoverį; nes jis Zanzibare velniui parsidavė ir moka atspėti, kur po žeme teka vanduo ir kur guli auksas, jis vienu savo žvilgsniu gali susprogdinti šovinį jūsų kišenėje ir pamatyti tiesą, paslėptą žmogaus širdyje. Bet vagis aš nesu.

Kapitonas Šotoveris. Tai gal esi doras žmogus?

Vagis. Aš nesistengiu elgtis geriau už kitus žmones, ir jūs puikiai žinote, kapitone, kad angelas niekuomet nebuvau. Bet mano amatas yra nekaltas, dievobaimingas. Aš susižinau, kuriuose namuose gyvena geri žmonės. Ir po to imu darbuotis, kaip ir čia va darbavausi. Prasiskverbčiau į namus, susigrūdau į kišenes keletą šaukštų ar deimantų, paskui pakeliu didelį triukšmą, leidžiuosi sugaunamas — ir paprašau rinkliavos. Tik jūs nepatikėsite, kaip sunku padaryti, kad tave sugautų, kai šito trokšti. Kartą aš visas kėdes kambaryje ištrankiau, ir kad bent kas būtų įkišęs nosį pasižiūrėti! Galų gale teko mesti viską ir išeiti nieko nepešus.

Rendelis. Kai šitaip atsitinka, jūs šaukštus ir deimantus grąžinate į vietą?

Vagis. Na, jeigu apvaizda nori man gero, tai aš nespriešinu; jūs šito klausiate?

Kapitonas Šotoveris. Ginese, ar prisimeinate šį žmogų?

Ginesė. Kur tau neprisiminsi, jei buvau už jo ištekęjusi, už nevidono tokio!

Hesionė. { sušunka kartu } Už jo ištekęjusi!
Ledi Atervord { Ginese!!!

Vagis. Vedybos nebuvo teisėtos. Tokių žmonių esu turėjęs gyvą galą. Šitaip manęs prie sienos neprisiremsite.

Kapitonas Šotoveris. Išveskite jį į baką*.
(*Stumia jį prie durų su tokia jėga, kad sunku patikėti, jog kapitonas jau senis*)

Ginesė. Tur būt, norėjote pasakyti — į virtuvę. Bet kas jį ten laikys? Negi manote, kad tarnai priims į savo draugiją visokius plėšikus ir perėjęnus?

Kapitonas Šotoveris. Sausumos plėšikai ir jūros plėšikai — vienas kūnas ir kraujas. Nepakęsiu, kad man po laivagalį maišytusi kažkoks bocmanas. Na, dinkite abu man iš akių.

Vagis. Taip, kapitone. (*Nuolankiai pasišalina*)

Madzinis. Ar nepavojinga, kad jis šitaip sau vaikščios laisvai po namus?

Ginesė. Kodėl jūs jo, sere, nenušovėte? Gaila, nežinojau, kas jis toksai; būčiau pati jį nudėjusi. (*Išeina*)

Misis Hašebaj. Prašom visus sėstis. (*Atsisėda ant sofos*)

Kiekvienas susieško sau vietą, išskyrus Eli. Madzinis grįžta kur sėdėjęs. Rendelis įsitaiso prie lango netoli dešiniojo borto durų, vėl paversdamas žarsteklį savotiška švytuokle ir stebėdamas jį taip, kaip tai veikiau-siai darė Galilėjus. Jam iš kairės, viduryje, sėdi Hektoras. Kairiajame kampe, visų užmirštas, susigūžė Mengenas. Ledi Atervord pasirenka didįjį krėslą. Kapitonas Šotoveris, giliai susimąstęs, eina į sandėliuką. Visi žvelgia jam įkandin; ir ledi Atervord reikšmingai kostelia

Vadinas, vargšė mūsų auklė turėjo romaniuką su Biliu Danu. Aš žinojau, kad turėjo būti kažkas panašaus.

Rendelis. Jie atgaivins senus vaidus ir be galo smagiai praleis laiką.

Ledi Atervord (*susierzinusi*). Jūs nevedęs; ir nieko apie tai neišmanote, Rendeli. Nelaidykite liežuvio.

Rendelis. Tirone!

Misis Hašebaj. Na, o vakaras buvo labai jaudinantis. Dabar jau nieku mūsų nenustebinsi. Eikime verčiau visi gult.

Rendelis. Kitas vagis gali įsilaužti.

Madzinis. O ne, tai neįmanoma. Tikiuos, kad ne.

Rendelis. Kodėl ne? Vagių Anglijoje ne vienas ir ne du.

Misis Hašebaj. O jūs ką pasakysite, Alfai?

Mengenas (*užsigavęs*). Et, ar čia rūpi kam mano nuomonė. Mane užmiršo. Vagis mane išstūmė. Grūskit mane kur nors į kertę, ir baigtas reikalas.

Misis Hašebaj (*pašoka, aiškiai sumaniusi kažką gudraus, ir prieina prie jo*). Ar nenorėtumėt pasivaikščioti ligi viržynų, Alfredai? Su manim?

Eli. Eikit, misteri Mengenai. Jums bus naudinga. Hesionė jus paguos.

Misis Hašebaj (*įsikabinusi į parankę, kelia jį*). Eime, Alfredai. Mėnesiena. Naktis visai kaip „Tristane ir Izoldoje“.* (*Glosto jam ranką ir tempia prie durų, einančių į sodą*)

Mengenas (*priešinasi, bet pasiduoda*). Kaip jums ne gėda... Kaip jūsų širdis... (*Jis nebesusivaldo ir, Hesionės išvestas už durų, ima kūkčioti*)

Ledi Atervord. Kaip keistai jis elgiasi! Kas darosi su tuo žmogum?

Eli (*neįprastai ramiu balsu, įbedusi akis į kažkokias įsivaizduojamas tolumas*). Jo širdis dūžta, štai ir viskas.

Iš sandėliuko pasirodo kapitonas ir klausosi

Tai labai keista būseną: skausmas yra, bet jis švelnus, jūs jo nė kiek nejaučiate. Kai jūsų širdis sudužusi, tai visi tiltai sudeginti, ir niekas neberūpi. Lai mei atėjo galas, ir prasideda ramybė.

Ledi Atervord (*staiga įtūžusi pakyla ir tuo nustebina visus*). Kaip jūs drįstate?

Hektoras. Dėl dievo meilės! Kas yra?

Rendelis (*įspėjamai sušnibždėdamas*). Š-š-š! Tyliau!

Eli (*nustebinta ir pasipūtusi*). Aš ne jums asmeniškai kalbėjau. Ir aš nesu pratusi, kad manęs klausytų, kaip aš drįstu.

Ledi Atervord. Žinoma, nesate pratusi. Bet kiekvienam aišku, kad jūs blogai išauklėta.

Madzinis. Ak ne, tikiuos, kad ne, ledi Atervord. Iš tikrųjų!

Ledi Atervord. Aš puikiai supratau, ką jūs norėjote pasakyti. Na, ir įžūlumas!

Eli. Bet ką, po galais, jūs norėjote pasakyti?

Kapitonas Šotoveris (*eidamas prie stalo*). Ji nori pasakyti, kad jos širdis nesuduš. Visą gyvenimą ji laukė, kad kas nors sudaužytų jos širdį. Dabar ją ima baimė, kad nėra kas daužyti.

Ledi Atervord (*krinta ant kelių ir apsikabiną tėvą*). Tėte, tik tu nesakyk, kad aš neturiu širdies.

Kapitonas Šotoveris (*pakeldamas ją su rūščiu švelnumu*). Jeigu neturėtum širdies, tai kaipgi tu, vaikelį, galėtum trokšti, kad ji sudužtų?

Hektoras (*staigiai pašoka*). Ledi Atervord, jums negalima tikėti. Štai padarėte sceną. (*Išbėga į sodą pro dešiniojo borto duris*)

Ledi Atervord. Ak Hektorai Hektorai! (*Išbėga paskui jį*)

Rendelis. Čia tik nervai, užtikrinu jus. (*Atsikelia ir taip pat nuseka įkandin, iš susijaudinimo mojuodamas žarstekliu*) Ariadne! Ariadne! Dėl dievo meilės, būkite atsargi... Jūs... (*Dingsta*)

Madzinis (*atsistodamas*). Kokie liūdni dalykai! Gal aš galėčiau kuo nors padėti, kaip jums atrodo?

Kapitonas Šotoveris (*staigiu judesiu prisistumia kėdę prie braižomojo stalo ir imasi darbo*). Ne. Eikit gult. Labanakt.

Madzinis (*sumišęs*). O! Gal jūs ir teisus.

Eli. Labanakt, brangusis. (*Bučiuoja jį*)

Madzinis. Labanakt, meilute. (*Eina link durų, bet pakeliui stabtelia prie lentynų*) Tik pasiimsiu kokią knygą. (*Pasiima knygą*) Labanakt. (*Išėina, palikdamas Eli vieną su kapitonu*)

Kapitonas įnikęs į savo brėžinius. Eli, stovėdama už jo nugaros tartum sargybinis, kurį laiką žvelgia į jį, netardama nė žodžio

Eli. Argi jūsų niekuomet niekas neišmuša iš vėžių, kapitone Šotoveri?

Kapitonas Šotoveris. Man tekdavo, siaučiant taifūnui, išstovėti ant tiltelio aštuoniolika valandų. Čia audros didesnės. Bet aš pakeliu.

Eli. Kaip manote, ar turėčiau tekėti už misterio Mengeno?

Kapitonas Šotoveris (*nepakeldamas galvos*). Tas pats, ar į vieną uolą suduši, ar į kitą.

Eli. Aš jo nemyliu.

Kapitonas Šotoveris. O kas gi sako, kad mylite?

Eli. Ir jums tai nenuostabu?

Kapitonas Šotoveris. Nuostabu! Mano amžiuje?

Eli. Man tai atrodo visai padoru. Aš jam reikalinga dėl vieno dalyko, jis man — dėl kito.

Kapitonas Šotoveris. Dėl pinigų?

Eli. Taip.

Kapitonas Šotoveris. Ką gi, jinai atkiša skruostą, jis jį pabučiuoja. Jisai parūpina pinigus, jinai juos leidžia.

Eli. Įdomu, kam šis sandėris naudingesnis?

Kapitonas Šotoveris. Jums. Šitie žmonės visą dieną tūno kontoroje. Jums teks jį kęsti tik nuo vakaro ligi ryto; bet didesnę dalį šito laiko abu praleisite miegodami. Visą dieną būsite nuo jo laisva; ir jo pinigus galėsite leisti, kaip panorėsite. Jeigu net ir tai per daug jus varžo, tekėkite už jūreivio. Jis jus vargins tik kokią trejetą savaitių per metus, ne daugiau.

Eli. Tai, man rodos, būtų geriausia.

Kapitonas Šotoveris. Labai pavojingas dalykas iki ausų įklimpti į vedybinį gyvenimą, kaip tai atsitiko mano žentui. Kiaurą dieną jis riogso namuose, lyg dvasia, nugramzdinta į pragarą.

Eli. Man tai anksčiau nebuvo atėję į galvą.

Kapitonas Šotoveris. Jeigu vedybos jums biznesis, tai ir elgtis privalote kaip biznio žmogus.

Eli. Kodėl moteris visada geidžia prisivilioti svetimus vyrus?

Kapitonas Šotoveris. Kodėl arkliavagiai mieliau čiumpa prajodinėtą arklį, o ne laukinį?

Eli (*prunkštelėjęs*). Nagi tikrai, teisybė. Koks vis dėlto niekšingas pasaulis!

Kapitonas Šotoveris. Aš sau dėl to galvos nekvaršinu. Netrukus aš iš jo pasišalinsiu.

Eli. O aš vos tik spėjau į jį ateiti.

Kapitonas Šotoveris. Taip. Todėl būkit įžvalgi.

Eli. Na, man rodos, aš elgiuosi labai išmintingai.

Kapitonas Šotoveris. Aš nesakiau — išmintingai. Aš sakiau — įžvalgiai.

Eli. Koks gi skirtumas?

Kapitonas Šotoveris. Labai išmintingas dalykas laimėti visą pasaulį ir prarasti savo sielą. Bet atminkit, kad jūsų siela tvirtai laikosi prie jūsų, jeigu jūs stengiatės tvirtai ją prie savęs laikyti; o pasaulis visada bando išslysti jums pro pirštus.

Eli (*nuvargusi palieka jį ir neramiai žingsniuoja po kambarį*). Dovanokit, kapitone, bet, šitaip su manim kalbėdamas, jūs nieko nepešit. Seno galvojimo žmonės manęs negali įtikinti. Seno galvojimo žmonės mano, kad galima turėti sielą ir be pinigų. Jie mano, kad kuo mažiau žmogus turi pinigų, tuo jo didesnė siela. Jaunimas šiais laikais labiau išmano. Siela brangiai kainuoja; kur kas daugiau, negu automobilis.

Kapitonas Šotoveris. Nejaugi? Tai kiek jūsų siela surija?

Eli. Ak, aibes visko. Ji ryja ir muziką, ir paveikslus, ir knygas, ir kalnus, ir ežerus, ir dailius drabužius, ir šaunių žmonių draugiją. Visa tai šiame krašte jūs galite gauti, tik turėdami marias pinigų. Štai kodėl mūsų sielos taip siaubingai išbadėjusios.

Kapitonas Šotoveris. Mengeno siela maitinasi kiaulių ėdalu.

Eli. Taip. Jo pinigai, galima sakyti, eina perniek. Tur būt, jo siela per daug išbadėjo, kai jis dar buvo jaunas. Bet aš neleisiu, kad pinigai eitų perniek. Būtent dėl to, kad noriu išsaugoti savo sielą, aš ir išteku dėl pinigų. Visos moterys, kurios turi galvoje bent kiek proto, šitaip daro.

Kapitonas Šotoveris. Yra kiti būdai gauti pinigų. Kodėl jums jų nepasivogus?

Eli. Nes aš nenoriu atsisėsti į kalėjimą.

Kapitonas Šotoveris. Ar tai vienintelė priežastis? Ar esate tikra, kad dorumas čia niekuo dėtas?

Eli. Ak, jūs esate labai ir labai seno galvoji-
mo, kapitone. Argi daug šiandien liko mergaičių, ku-
rios tebetiki, kad teisėti ir neteisėti būdai pinigams
gauti — tai dori ir nedori būdai? Mengenas apiplėšė
mano tėvą ir mano tėvo draugus. Aš apiplėščiau Men-
geną ir atsiimčiau visus tuos pinigus, jeigu man leis-
tų policija. Bet kadangi policija neleisdžia, turiu pini-
gus atgauti, ištekdama už jo.

Kapitonas Šotoveris. Aš negaliu ginčytis,
esu per senas, mano smegenys susigulėjo ir apkerpėjo.
Tiek tegaliu jums pasakyti: galvokite, kaip norite,
senoviškai ar naujoviškai, bet jeigu jūs save parduo-
date, tai smogiate sielai tokį smūgį, kad net ir visos
knygos, visi paveikslai, visos gamtos grožybės pasau-
lyje nepajėgs jos pagydyti. (*Staiga atsistojęs skuba
į sandėliuką*)

Eli (*bėga įkandin ir griebia už rankovės*). Tai ko-
dėl jūs Zanzibare pasidavėte velniui?

Kapitonas Šotoveris (*sustoja pritrenktas*).
Ką?

Eli. Neleisiu jums pasprukti, kol atsakysite. Ši-
tuos jūsų pokštus gerai žinau. Jeigu jūs pasidavėte,
tai kodėl aš negaliu?

Kapitonas Šotoveris. Man teko turėti rei-
kalo su tokiais išgverusiais žmonėmis, kad jie klau-
sydavo tik tuomet, jeigu aš juos keikdavau, spardy-
davau ir daužydavau kumščiais. Kvailiai prirankiojo
gatvėse jaunų vagių, sukišo į mokomąjį laivą ir,
užuot pratinę bijoti dievo, įpratino juos bijoti lazdų. Ir
nusprendė, kad šitokiu būdu padarys juos vyrais ir
jūrininkais. Aš griebiausi gudrumo: įtikinau tuos va-
gišius, kad esu velniui pasidavęs. Tai padėjo man
apsieiti be spardymo ir keiksmų, kurie mano sielą
žingsnis po žingsnio stūmė pragaran.

Eli (*paleisdama jį*). Aš apsimesiu, kad parsiduo-
du Bosui Mengenui, ir tuo būdu išvaduosiu savo sielą

nuo skurdo, kuris žingsnis po žingsnio mane pačiąstumia pragaran.

Kapitonas Šotoveris. Turtai įstums jus pragaran dešimteriopai giliau. Turtai nepagailės net jūsų kūno.

Eli. Vėl senoviškos mintys. Mes dabar žinome, kad siela — tai kūnas, o kūnas — siela. Mums tik sakoma, kad tai skirtingi dalykai; mat, norima įtikinti mus, kad galime išsaugoti savo sielas, jei leisime pavergti savo kūnus. Bijau, kad jūs man nieko doro nepasakysite, kapitone.

Kapitonas Šotoveris. O ko jūs laukėte? Išganytojo, ar ko? Negi jūs dar tokių senoviškų pažiūrų, kad šituo tikite?

Eli. Ne. Bet aš maniau, kad jūs išmintingas ir galite man padėti. Dabar aš jus perkandau. Jūs nuodate labai užimtą žmogų, prigalvojate visokių puikių pasakymų, įlekiate ir vėl išlekiate, apstulbindamas žmones tuo ar kitu posakiu, o paskui sprunkate anksčiau, negu jums suskumba kas atsikirsti.

Kapitonas Šotoveris. Aš susimaišau, kai man atsikerta. Man tai numūša ūpą. Aš nepernešu nei vyrų, nei moterų. Man būtina sprukti šalin. Man ir dabar štai būtina sprukti šalin. (*Bando tai padaryti*)

Eli (*vėl griebdama jį už rankos*). Nuo manęs nepaspruksite. Aš galiu jus užhipnotizuoti. Jūs vienintelis žmogus šiuose namuose, kuriam galiu sakyti visa, ką tik širdis geidžia. Aš žinau, kad patinku jums. Sėskitės. (*Traukia jį prie sofos*)

Kapitonas Šotoveris (*pasiduodamas*). Saugokitės; aš juk suvaikėjęs. Sėniai pavojingi žmonės: jiems nerūpi, kas ištiks pasaulį.

Jiedu susėda šalimais ant sofos. Ji meiliai prisiglaudžia, padėjusi galvą jam ant peties ir primerkusi akis

Eli (*svajingai*). O aš maniau, kad seniams tai tik ir terūpi. Juk jiems negali būti labai įdomu, kas ištiks juos pačius.

Kapitonas Šotoveris. Žmogus domisi pasauliu tik tada, kai jo dėmesys pačiam sau ima lieti per kraštus. Kol esate vaikas, jūs tartum indas, kuris dar nepripildytas iki kraštų; todėl rūpinatės vien tik savo reikalais. Kada pavirstate suaugusiu žmogum, indas jūsų nebesutalpina, ir jūs tampate politiku, filosofu, tyrinėtoju arba nuotykių ieškotoju. Į senatvę indas išdžiūva, per kraštus niekas jau nebesilieja, jūs vėl pavirstate vaiku. Aš dar galiu dalintis savo senosios išminties prisiminimais — tai liekanos ir trupiniai. Bet man iš esmės jau, be mano smulkių užgaidų ir poreikių, niekas neberūpi. Štai sėdžiu ir dirbu prie savo senų projektų, ieškodamas būdų išnaikinti žmonių giminei. Aš matau, koks kvailas yra mano dukterų ir žentų gyvenimas: kupinas romantikos, jausmingumo ir snobizmo. Aš matau, kaip jūs, jaunesnioji karta, nusigręžiate nuo romantikos, jausmingumo, snobizmo ir pasukate prie pinigų, prabangos ir nenumaldomo blaivumo. Aš buvau dešimteriopai laimingesnis, negu kad esate buvę kada nors jūs arba jie, kai, taifūnui siaučiant, stovėjau ant tiltelio, arba kai laivas buvo įstrigęs Arktikos leduose ir mes ištisus mėnesius tūnojome tamsoje. Jūs ieškote turtingo vyro. Aš, jūsų metų būdamas, ieškojau sunkumų, pavojų, siaubo ir mirties, kad galėčiau pajusti tikrą gyvenimo skonį. Aš neleidau, kad mirties baimė nulemtų mano gyvenimą, ir buvau atlygintas: gyvenau kaip reikiant. Jūs leidžiate skurdo baimei nulemti jūsų gyvenimą, ir jūs būsite atlyginta — valgsysite, bet negyvensite.

Eli (*netekusi kantrybės, išsitiesia*). Bet ką aš galiu daryti? Aš nesu jūrų kapitonas. Aš negaliu stovėti, taifūnui siaučiant, ant tiltelio arba mušti ruonius ir

banginius Grenlandijos ledynuose. Moterims kelias į kapitonus užkirstas. Negi norite, kad tapčiau stiuardese?

Kapitonas Šotoveris. Yra ir blogiau gyvenančių. Stiuardėsės galėtų išlipti į krantą, jeigu norėtų; bet jos plaukioja, plaukioja ir plaukioja...

Eli. O kas joms belieka daryti ant kranto, jei ne tekėti dėl pinigų? Aš nenoriu būti stiuardėsė; ne koks iš manęs jūreivis. Sugalvokite man ką nors kita.

Kapitonas Šotoveris. Aš neįstengiu taip ilgai ir įtemptai galvoti. Esu per senas. Esu privers-tas kartas nuo karto išeiti ir grįžti. (*Bando stotis*)

Eli (*tempdama jį atgal*). Niekur jūs neisite. Juk čia jums gera, ar ne?

Kapitonas Šotoveris. Sakau gi, kad sulai-kyti mane pavojingas dalykas. Aš negaliu visą laiką budėti ir likti žvalus.

Eli. Tai ko jūs vis bėgate? Miegoti?

Kapitonas Šotoveris. Ne. Išgerti stiklą romo.

Eli (*neapsakomai nusivylusi*). Ak, šitaip? Kaip šlykštu! Ir jums smagu pasigerti?

Kapitonas Šotoveris. Ne. Pasigerti aš bi-jau labiau nei ko nors kito pasaulyje. Kai pasigeri, pradedi svajoti, daraisi ištižęs, tave lengva patenkinti ir nesunku apgauti, tu iš karto pakliūvi moterims į na-gus. Štai ką padaro gėrimas, kai dar esi jaunas. Bet kuomet esi senas, labai labai senas, kaip, pavyzdžiui, aš,—tada svajonės ateina neprašomos. Jūs neįsivaiz-duojate, kaip tat baisu. Jūs jauna; ir miegat jūs tik naktį, kietai miegate. Tačiau su laiku žmogų pradeda imti miegas ir po pietų. Paskui miego norisi netgi rytais. Ir pabundi nuvargęs, iškamuotas gyvenimo. Ta-da jau nebegali pabėgti nuo snaudulio ir sapnų; tu dirbi, o miegas vogčia atsėlina kas dešimt minučių, ir tik romas padeda juo nusipurtyti. Aš dabar geriu,

kad likčiau blaivus. Bet sapnai vis dažniau nugali. Romas dabar nebe toks, kaip seniau. Nuo to laiko, kai jūs šiandien atėjote, aš išgėriau dešimt stiklinių; o nieko nejaučiu, lyg būčiau tyrą vandenį gėręs. Eikite, atneškite man dar stiklinę; Ginesė žino, kur viskas yra. Galėsite pati įsitikinti, kaip siaubingai atrodo senis, kuris geria.

Eli. Jūs negersite. Svajokite. Man patinka, kai jūs svajojate. Jums visai ir nereikia gyventi realia-me pasaulyje, kai mudu kalbamės.

Kapitonas Šotoveris. Aš per daug nuilšęs, kad priešinčiaus; o gal per silpnas. Juk dabar mano antra vaikystė. Aš nematau, kokia jūs iš tikrųjų esate. Aš negaliu prisiminti, kas aš toks iš tikrųjų esu. Aš jaučiu vien tik tą nelemtą laimę, kurios visą gyvenimą labiausiai bijojau. Tai laimė, kuri ateina, kuomet gyvenimas slysta iš po kojų — laimė viskam nusilenkti ir paskęsti svajonėse, užuot priešinusis ir veikus. Tai pūvančio vaisiaus saldumas.

Eli. Jūs jaučiate kone tokią pat baimę, kokią jaučiau aš, kai bijojau prarasti savo svajones, kai bijojau, kad būsiu priversta kovoti ir veikti. Bet dabar viskas praėjo. Mano svajonės subiro į šipulius. Norėčiau ištekti už labai seno, labai turtingo žmogaus. Norėčiau ištekti už jūsų. Mieliau tekėčiau už jūsų, negu už Mengeno. Ar esate labai turtingas?

Kapitonas Šotoveris. Ne. Vos galą suduriu su galu. Ir, be to, Jamaikoje turiu žmoną — juodaodę. Mano pirmoji žmona. Jei tik nepasimirė.

Eli. Kaip gaila! Su jumis aš jaučiuosi taip laiminga. *(Beveik nesąmoningai paima jo ranką ir glosto)* O maniau, kad jau niekada nebesijausiu laiminga.

Kapitonas Šotoveris. Kodėl?

Eli. Argi nežinote?

Kapitonas Šotoveris. Ne.

Eli. Sudužo širdis. Įsimylėjau Hektorą, nežinodama, kad jis vedęs.

Kapitonas Šotoveris. Širdis sudužo? Tai negi jūs iš tų žmonių, kurie taip pasikliauja savimi, kad yra tik tuomet laimingi, kai iš jų atimta viskas, net jų viltys?

Eli (*suspaudžia jam ranką*). Atrodo, kad taip yra. Štai dabar jaučiu: nėra tokio dalyko, kurio nesiryžčiau padaryti, nes pati nieko nebetrokštu.

Kapitonas Šotoveris. Štai kur vienintelė tikra jėga. Štai kur tikras genialumas. Tai geriau už romą.

Eli (*atstumdama jo ranką*). Už romą! Kam jūs viską sugadinote?

Iš sodo pro dešiniojo borto duris įeina Hektoras ir Rendelis

Hektoras. Prašom atleisti. Mes manėme, kad čia nieko nėra.

Eli (*atsistodama*). Vadinasi, norite papasakoti misteriiui Rendeliui istoriją apie tigrą. Eime, kapitone. Aš noriu pasikalbėti su tėvu, ir būtų gera, kad jūs eitumėt su manim.

Kapitonas Šotoveris. Kvailystė! Jis gi nuėjo gulti.

Eli. Aha! Štai aš jus ir pagavau. Tikrasis mano tėvas nuėjo gulti; bet tėvas, kurį man davėte jūs, sėdi virtuvėje. Jūs nuo pat pradžios viską gerai žinojote. Eime. (*Tempia jį į sodą pro kairiojo borto duris*)

Hektoras. Na ir nuostabi mergina! Vedžiojasi Senąjį Jūreivį* kaip koki kambarinį šuniuką ant virtutės.

Rendelis. Na, dabar, kai jie išėjo, gal mudu draugiškai pasišnekėtume?

Hektoras. Jūs atvykote į namus, kurie laikomi mano namais. Prašom, aš jūsų paslaugoms.

*Hektoras sėda į kėdę prie braižomojo stalo, atgręžęs
ją Rendelio pusėn. Pastarasis lieka stovėti, atsišliejęs
į varstotą*

Rendelis. Man rodosi, kad galėtume būti visiškai atviri. Aš kalbu apie ledi Atervord.

Hektoras. Jūs galite būti atviras. Aš net neturėčiau ką slėpti. Aš niekad ligi šios dienos nebuvau jos sutikęs.

Rendelis (*išsitiesdamas*). Kaip? Juk esate jos sesers vyras.

Hektoras. Na, jeigu jau pradėjote tokią kalbą, tai jūs — jos vyro brolis.

Rendelis. Bet atrodo, kad jūsų santykiai su ja gana glaudūs.

Hektoras. Jūsų taip pat.

Rendelis. Taip, bet mano santykiai su ja iš tikro labai glaudūs. Aš ją pažįstu ilgus metus.

Hektoras. Vadinas, prireikė ilgų metų, kad ji su jumis suartėtų taip, kaip su manim suartėjo per penketą minučių.

Rendelis (*širsdamas*). Ariadnė iš tiesų nepakenčiama! (*Labai užsigavęs pasitraukia prie lango*)

Hektoras. Ji yra, kaip esu sakęs Hesionei, nepaprastai veikli moteris.

Rendelis (*grįžta labai susirūpinęs*). Matote, Hašebajau, tokius vyrus, kaip jūs, moterys vadina gražuoliais.

Hektoras. Šitaip aš stengiausi atrodyti tais laikais, kai dar ieškojau tuščios garbės; o Hesionė nori, kad ir dabar išsaugočiau anų dienų išvaizdą. Ji verčia mane rengtis šiais juokingais daiktais (*rodo į arabišką kostiumą*), nes laiko, kad atrodau kvailai su smokingu.

Rendelis. Tikrai, jūs puikiai išsisaugojote, seni. Taigi. Leiskite užtikrinti jus, kad aš jums nejaučiu nė kruopelytės pavydo.

Hektoras. Man atrodo, klausimas kitoks: ar ką nors panašaus jaučia jūsų brolis?

Rendelis. Ką? Heistingsas? Et, jūs Heistingsu nesirūpinkite. Jis sugeba šešiolika valandų per dieną kankintis dėl kokios nuobodžiausios smulkmenos, ir jam tai, be abejo, patinka. Todėl jis, kur benuvykty, greit iškopia į viršūnes. Tol, kol Ariadnė žiūri, kad jis laiku gautų valgyti, jis visada pasiryžęs tik sakyti ačiū kiekvienam, kurio dėka ji namie gerai nusiteikusi.

Hektoras. Ir kadangi ji turi begales to šoto-veriško žavesio, tai norinčių šį darbą atlikti netrūksta, ką?

Rendelis (*piktai*). Jinai juos kursto. Jos elgesys stačiai skandalingas. Užtikrinu jus, mielas bičiuli, kad mano požiūryje nėra ir menkiausios dalelės pavydo; bet savo lengvapėdiškumu ji priverčia visus apie save kalbėti, kur nepasirodytų. Nieko rimto čia nėra: jai nė kiek nerūpi tie vyrai, kurie aplink ją zuja. Bet iš kur visuomenė gali žinoti? Tai labai negražu Heistingso atžvilgiu. Labai negražu ir mano atžvilgiu.

Hektoras. Ji įrodinėja, kad jos elgesys be priekaištų, ir todėl...

Rendelis. Be priekaištų! Ji nieko daugiau neveikia, tik nuo ryto iki vakaro daro scenas. Saugokitės, seni. Jinai įklampins jus į bėdą; tai yra, ji įklampintų, jeigu tikrai būtumėt jai įdomus.

Hektoras. Tai aš jai neįdomus?

Rendelis. Nė trupučio. Gal ji užsigeidė pridėti prie savo kolekcijos ir jūsų skalpą; bet tikrasis jos jausmas atiduotas seniai, prieš daugelį metų. Tad žiūrėkit, būkit atsargus.

Hektoras. Ar pavydas labai jus kankina?

Rendelis. Pavydas! Atseit, aš pavyduliauju! Bičiuli mielas, juk sakiau, kad nejaučiu nė kruopelytės...

Hektoras. Taip. O ledi Atervord man sakėsi niekad nedaranti scenų. Na, pakaks jums eikvoti savo pavydą mano ūsams. Niekad neeikvokite pavydo tikram vyrui. Galų gale visus išstumia įsivaizduojamas didvyris. Ir dar jums pasakysiu. Vaizduojate jūs nerūpestingą, salonų išprusintą vyrą, ir šita rolė jums neblogai išeina, bet pavydas prie tokios rolės visiškai nedera.

Rendelis. Na, pasakysiu jums, Hašebajau, kad, mano nuomone, galima leisti žmogui būti džentelmenu ir neapkaltnus jo vaidybą.

Hektoras. Tai irgi rolė, kaip ir bet kuri kita. Mes šiuose namuose gerai pažįstame visokias roles. Toks mūsų žaidimas — įspėti, kas per žmogus slapstosi už vienokios ar kitokios rolės. Žmogus, kuris slapstosi už jūsų rolės, tai Eli numylėtinis — Otelas.

Rendelis. Leiskite pareikšti, kad kai kurie jūsų žaidimai šiuose namuose velnioniškai pykina.

Hektoras. Taip, aš ir pats daugelį metų būdavau jų auka. Iš pradžių nuo jų norėdavosi kaukte kaukti, bet paskui pripratau. Dabar pagaliau ir pats išmokau žaisti.

Rendelis. Jeigu jums nesudarytų sunkumų, tai pageidaučiau, kad su manim šitaip nežaistumėt. Jūs, matyt, ne visai gerai suprantate mano charakterį ir ne visai įsivaizduojate, ką aš laikau geru tonu.

Hektoras. O apkalbėti ledi Atervord jūs laikote geru tonu?

Rendelis (*užsigavęs, su kažkokia vaikiškai graudžia gaidėle*). Aš nė vieno blogo žodžio apie ledi Atervord nesakiau. Vėl prieš mane kažkoks suokalbis.

Hektoras. Koks suokalbis?

Rendelis. Jūs puikiai žinote, sere. Suokalbis, kuris turi tikslą pavaizduoti mane smulkmenišką, pavydų, vaikišką, priskirti man įvairias kitokias savybes, kurių taip pat neturiu. Visi žino, kad esu kaip tik gryna priešingybė.

Hektoras (*keldamasis*). Tur būt, mūsų namų atmosfera kažkodėl jus prislėgė. Tai dažnai atsitinka. (*Eina prie durų ir įsakomu balsu šaukia ledi Atervord iš sodo*) Ariadne!

Ledi Atervord (*tolumoje*). Einu!..

Rendelis. Kam jūs ją šaukiate? Aš noriu pasikalbėti...

Ledi Atervord (*įleikia uždusęs*). Štai ir aš. Jūs baisiai valdingas žmogus, iš tikrųjų! Kas nutiko?

Hektoras. Nemoku sutramdyti jūsų bičiulio Rendelio. Jums, tur būt, pavyks.

Ledi Atervord. Rendeli, jūs ir vėl, kaip paprastai, pridirbote kvailysčių? Iš jūsų veido matau. Klausykite, jūs priekabiausias sutvėrimas pasaulyje.

Rendelis. Jūs labai gerai žinote, Ariadne, kad mano charakteryje nėra nė kruopelytės priekabumo. Aš čia buvau labai mandagus ir meilus. Buvau visiškai ramus ir šaltakraujiškas vagies akivaizdoje. Aš, gal būt, net per daug šaltakraujiškas. Bet (*treptelia koja ir pradeda piktai žingsniuoti po kambarį ten ir atgal*) aš reikalauju, kad man būtų reiškiami pagarba, kad su manim skaitytųsi. Aš neleisiu Hašebajui storžieviškai su manim kalbėti. Nepakęsiu, kad jūs šitaip kurstytumėt vyrus ir verstumėt paskui jus laskyti.

Hektoras. Šio žmogaus smegenyse giliai įsišaknijęs apgaulingas įsitikinimas, kad jis esąs jūsų vyras.

Ledi Atervord. Žinau. Jis pavyduliauja. Lyg kas būtų jam davęs šitą teisę! Jis visur mane kompromituoja. Visur daro scenas. Rendeli, aš šito neleisiu! Neleisiu, ir viskas. Jūs neturėjote teisės kivirčytis dėl manęs su Hektoru. Aš nenoriu, kad vyrai dėl manęs kivirčytųsi.

Hektoras. Būkite protinga, Ariadne. Jūsų nelemto grožio dovana verčia vyrus dėl jūsų kivirčytis.

Ledi Atervord. Ak, šit kaip! O ką pasakysite apie savo nelemtą grožio dovaną?

Hektoras. Bet ką aš galiu padaryti?

Ledi Atervord. Galėtumėt nusikirpti ūsus. Aš gi nosies nusipiauti negaliu. Visas mano gyvenimas virsta aukštyn kojomis, nes vyrai nuolatos mane įsimyli. Ir dar Rendelis sako, kad aš lakstau paskui vyrus.

Rendelis. Aš...

Ledi Atervord. Taip, sakote. Štai ir dabar ką tik sakėte. Kodėl apie nieką negalite galvoti, vien tik apie moteris? Napoleonas teisingai sakė, kad moterys — tik dykūnų užsiėmimas. Na, o jeigu jau žemėje ieškotume dykūnų, tai pirmasis būtų Rendelis Atervordas.

Rendelis. Ariad...

Ledi Atervord (*nustelbdama jį žodžių sriautu*). Taip, taip, toks ir esate. Nėra ko čia stoti piestu. Ką jūs esate nuveikęs? Kokia iš jūsų nauda? Su jumis namuose tiek pat vargo, kiek su trejų metų vaiku. Be tarno jūs ir žingsnio nežengtumėt.

Rendelis. Tai...

Ledi Atervord. Tinginystė! Jūs įsikūnijusi tinginystė. Jūs kraštutinis egoistas. Jūs pats nuobodžiausias žmogus pasaulyje. Net ir apkalboms jūs negabus: tokiais atvejais šnekate vien tik apie save, apie savo rūpesčius ir ligas, apie žmones, kurie jus nuskriaudė. (*Pasisukusi į Hektorą*) Ar žinote, kaip jis pravardžiuojamas, Hektorai?

Hektoras.	} kalba kartu	{	Prašau man nesakyti. . .
Rendelis.			Aš nepakęsiu. . .

Ledi Atervord. Rendelis Ištižėlis — štai kaip jis vadinamas geroje draugijoje.

Rendelis (*šaukdamas*). Šito aš nepakęsiu, kar-toju! Paklauskite manęs, jūs, pragariškoji. . . (*Dusdamas*)

Ledi Atervord. Na, kalbėkite, kalbėkite. Kaip norėjote mane pavadinti? Pragariškoji — kas? Kokiu šlykščiu gyviu žadate mane šį sykį paversti?

Rendelis (*net apsiputojęs*). Nėra pasaulyje tokio biaueraus gyvio, koku gali pavirsti moteris. Jūs tikras velnias, jūs iš proto galite išvaryti. Hašebajau! Nepatikėsite, jei pasakysiu, kad visą gyvenimą aš mylėjau šitą demoną. Bet mato dievas, kokią aš baisią kainą už tai moku. (*Atsisėda braižytojo kėdėn ir verčia*)

Ledi Atervord (*sustoja prie jo ir žiūri žemyn pergalingai ir su panieka*). Žliumbis!

Hektoras (*prieidamas prie jo, rimtai*). Drauguži, šitos Šotoverių seserys turi dvi keistas galias prieš vyrus. Jos sugeba priversti juos įsimylėti ir sugeba juos pravirkdyti. Būkite dėkingas savo laimės žvaigždei, kad nei viena, nei kita ne jūsų žmona.

Ledi Atervord (*pasipūtusi*). Prašau jus, Hektorai...

Hektoras (*staiga griebdamas ją už pečių, atitraukia nuo Rendelio ir, pasukęs į save, kita ranka sugriebia jai už gerklės*). Ariadne! Jei pabandysite kėsintis į mane, aš jus pasmaugsiu. Girdite? Žaisti katę ir pelę su kita lytimi — smagus dalykas; bet bežaisdamas aš galiu jums sprandą nusukti. (*Stumia ją — anaip tol ne švelniai — į didįjį krėslą, po to kalba nebe taip įsitarščiaęs, bet griežtai*) Teisybę Napoleonas sakė, kad moteris — dykūnų užsiėmimas. Bet jis dar pridūrė, kad ji — kario pramoga. Na, aš ir esu tas karys. Tad saugokitės.

Ledi Atervord (*nė kiek nesupykusi, dargi patenkinta jo smarkumu*). Brangusis Hektorai, aš padariau vien tai, ko jūs prašėte.

Hektoras. Kaip jus reikėtų suprasti? Malonėkite paaiškinti.

Ledi Atervord. Jūs pašaukėte mane, kad sutramdyčiau Rendelį. Sakėte, kad pats jo sutramdyti nepajėgiate.

Hektoras. Na ir kas, jei sakiau? Juk aš neprašiau, kad išvartumėt žmogų iš proto.

Ledi Atervord. Jis visai neišėjęs iš proto. Tik šitaip jį ir galima sutramdyti. Jei būtumėt motina, tai suprastumėt.

Hektoras. Motina! Ką čia dar išgalvojote?

Ledi Atervord. Labai paprasta. Kai mano vaikai užsiožiuodavo ir neklausydavo, aš juos prilupdavau, kad jie iki valiai išsiverktų ir, gavę gerą nervinį sukrėtimą, aprimtų. Po to jie užmigdavo ir kitą rytą vėl būdavo geručiai. Na, o Rendelio prilupti aš negaliu, jis per didelis. Todėl, kai jis užsiožiuoja ir neklauso, aš jį erzinu tol, kol jis pradeda verkti. Dabar viskas bus gerai. Pažvelkite, jis jau beveik ir miega. *(Taip ir yra)*

Rendelis *(pabunda ir piktinasi)*. Aš nemiegu. Jūs nežmoniškai žiauri, Ariadne. *(Jausmingai)* Bet aš manau, kad turiu jums, kaip visada, atleisti. *(Nori žiovauti, bet susigriebia)*

Ledi Atervord *(Hektorui)*. Ar patenkina jus paaiškinimas, baisingasai kary?

Hektoras. Vieną gražią dieną, kai jūs nueisite per toli, aš jus užmušiu. O galvojau, kad jūs kvailė.

Ledi Atervord *(juokdamasi)*. Iš pradžių visi taip galvoja. Bet aš nesu tokia kvaila, kaip atrodau. *(Atsistoja labai patenkinta)* Na, Rendeli, o dabar gult. Rytą būsite visai geras berniukas.

Rendelis *(vos vos tesipriešindamas)*. Aš eisiu gult, kada panorėsiu. Dar nėra nė dešimtos.

Ledi Atervord. Seniai po dešimtos. Žiūrėkit, Hektorai, kad jis tučtuojau eitų gulti. *(Išėina į sodą)*

Hektoras. Ar yra pasaulyje šlykštesnė vergija, negu toks vyrų vergavimas moterims?

Rendelis (*ryžtingai atsistodamas*). Aš su ja rytoj nekalbėsiu. Visą savaitę su ja nekalbėsiu. Aš ją taip pamokysiu! Eisiu gulti tuoj pat ir net nepasakysiu jai labanakt. (*Eina prie vestibulio durų*)

Hektoras. Jūs apkerėtas, žmogau. Senis Šotoveris pasidavė velniui Zanzibare. Velnias jam davė į žmonas juodą raganą; ir šios dvi demoniškos dukros — mistiški jų palikuonys. Aš pririštas prie Hesionės sijono. Bet aš esu jos vyras. Ir jei kažkada dėl jos buvau pametęs galvą, tai mudu bent tapome vyras ir žmona. Bet kam gi jūs leidžiate, kad Ariadnė jus tąsytų ir daužytų, kaip mažas vaikas žaislinį asi-liuką? Ką jums tatau duoda? Argi esate jos meilužis?

Rendelis. Tik nesupraskite manęs klaidingai. Aukštesne prasme... platoniška prasme...

Hektoras. Pche! Platoniška prasme! Jūs prie jos nelyginant tarnas; o kada ateina laikas algą mokėti, jinai jus apstato. Šitai jūs norėjote pasakyti?

Rendelis (*silpnu balsu*). Na, jei aš tam neprieštarauju, tai nesuprantu, kam jūs turite kištis. Be to, aš juk sakiau, kad nubausiu ją. Pamatysite. Aš su moterimis tvarkytis moku. Labai ima miegas. Pasakykit nuo manęs labanakt poniai Hašebaj, būkite toks geras. Labanakt. (*Skubiai išeina*)

Hektoras. Vargšelis nelaimingas! Ak moterys! Moterys! Moterys! (*Pakelia kumščius, tarsi šaukdama sis dangaus*) Užgriūk! Užgriūk ir sugniuždyk! (*Išeina į sodą*)

TREČIASIS VEIKSMAS

Pro stiklines laivagalio duris į sodą išeina Hektoras. Hamake, kabančiame į rytus nuo laivo stiebo, ilgesingai guli Ledi Atervord. Nuo lankinės lempos, kuri po matiniu gaubtu panaši į mėnulį, ant hamako krinta šviesos pluoštas. Šalia hamako — sulankstoma kėdutė. Kitapus stiebo, ant ilgo suolo, miega kapitonas Šotoveris, o jam iš dešinės sėdi Eli, meiliai atsišliejusi į jo petį. Dar kairiau stovi krėslas, kokie paprastai būna laivo denyje. Už jų, tamsoje, vaikštinėja Hesionė su Mengenu.

Naktis tyki ir giedra, be mėnesienos

Ledi Atervord. Kokia graži naktis! Atrodo, lyg ji būtų mums sutverta.

Hektoras. Nakčiai mes visai nerūpime. Kas mes nakčiai? (*Paniūręs sėda į krėslą*)

Eli (*svajingai, glausdamasi prie kapitono*). Jos grožis sunkte sunkiasi į mano esybę. Naktis seniems teikia ramumo, o jauniems vilties.

Hektoras. Jūs pati šitai sugalvojote?

Eli. Ne. Tai paskutiniai žodžiai, kuriuos kapitonas sakė prieš užmigdamas.

Kapitonas Šotoveris. Aš nemiegu.

Hektoras. Rendelis miega. Ir misteris Madzinis Danas taip pat. Gal, ko gero, ir Mengenas.

Mengenas. Ne.

Hektoras. Ak, jūs tenai! Aš galvojau, kad Hesionė jau nusiuntė jus gulti.

Misis Hašebaj (*prieina prie suolo iš užpakalio ir kartu su Mengenu pasirodo šviesos ruože*). Matyt, dabar tai padarysiu. Jis be perstojo tvirtina turįs nujautimą, kad netrukus mirsiąs. Dar niekuomet nebuvau sutikusi žmogaus, kuris taip trokštų užuojautos.

Mengenas (*graudulingai*). Bet aš tikrai turiu nujautimą. Patikėkite, nemeluojau. O jūs nenorite klausyti.

Misis Hašebaj. *Aš ko kito klausiausi. Danguje kažkas nuostabiai gaūdė. Jūs nė vienas negirdėjote? Garsas atėjo iš toli, o paskui nutilo.

Mengenas. Sakiau gi jums, kad tai buvo traukinys.

Misis Hašebaj. O aš jums sakau, Alfai, kad tokią valandą jokių traukinių nėra. Paskutinis ateina devintą keturiasdešimt penkios.

Mengenas. Galėjo būti prekinis traukinys.

Misis Hašebaj. Tik ne mūsų mažoje atšakoje. Jie prikabina prie keleivinio traukinio prekių vagoną, ir viskas. Hektorai, kas čia tokio galėjo būti?

Hektoras. Grėsmingas riaumojimas, kuriuo dangus parodė, kad šlykštisi mumis, nereikalingais ir bevaisiais sutvėrimais. (*Rūsčiai*) Sakau jums, kad turi kas nors įvykti. Viena iš dviejų: arba iš tamsos išnirs kokios naujos būtybės ir mus išstums, kaip mes kitados išstūmėme gyvulius, žvėris; arba dangus grius su perkūnais ir mus sunaikins.

Ledi Atervord (*šaltai ir pamokomai, patogiausiai įsitaisydama hamake*). Mes neišstūmėme gyvulių ir žvėrių, Hektorai. Kodėl jūs šaukiatės į dangų, kad jis sugriautų šiuos namus, kuriuose galima buvo sukurti visai patogų gyvenimą, jei tik Hesionė bent kiek būtų išmaniusi, kaip reikia gyventi? Argi nesuprantate, kur slypi šių namų yda?

Hektoras. Mes ir esame šių namų yda. Mes visai beprasmiški. Mes nereikalingi, pavojingi ir turime būti sunaikinti.

Ledi Atervord. Plepalai! Heistingsas dar prieš dvidešimt ketverius metus, kai pirmą kartą čionai apsilankė, man pasakė, kokia šių namų yda.

Kapitonas Šotoveris. Kaip? Tas stuobrys pasakė, kad mano namai turi kažkokią ydą?

Ledi Atervord. Aš sakau, kad Heistingsas tai pasakė, o jis anaip tol ne stuobrys.

Kapitonas Šotoveris. Tai kokia yra mano namų yda?

Ledi Atervord. Ta pati yda, kurią turi laivas, tėtė. Ar Heistingsas ne gudruolis, kad tai pastebėjo?

Kapitonas Šotoveris. Jis kvailys. Laivas jokių ydų neturi.

Ledi Atervord. Ne, turi.

Misis Hašebaj. Bet kas gi tai? Nekamuok, Adi.

Ledi Atervord. Įspėkite.

Hektoras. Demonai. Dukros, kurias pagimdė ragana iš Zanzibaro. Demonai.

Ledi Atervord. Visai ne. Užtikrinu jus, viešintelis dalykas, kuris reikalingas, kad šie namai pavirstų protingais, sveikais, maloniais namais, kad žmonės juose valgytų su apetitu ir gerai miegotų,—tai arkliai.

Misis Hašebaj. Arkliai! Kas per nesąmonės!

Ledi Atervord. Taip, arkliai. Kodėl mums niekad nepavykdavo gauti šiems namams nuomininko? Nes neturime dorų arklidžių. Keliaukite į bet kurią Anglijos dalį, kur gyvena normalūs, sveiki, patenkinti ir tikrai malonūs anglai — ir ką jūs rasite? Jūs

pamatysite, kad arklidės yra visų namų stuburas; ir jei svečias užsimano paskambinti fortepijonu, tai, prieš atidarant instrumentą, tenka apverstį aukštyn kojom visą kambarį, tiek daug ten visokių daiktų prikrauta ant viršaus. Aš nejutau tikro gyvenimo skonio, kol išmokau jodinėti. Ir niekad aš nebūsiu gera jojikė, nes vaikystėje manęs jodinėti niekas nemokė. Geroji draugija Anglijoje skyla į dvi dalis: į arklininkus ir neurotikus. Ir tai ne koks nors sąlygiškumas. Kiekvienas puikiai supranta, kad tikri ir garbingi žmonės yra tie, kurie medžioja, o tie, kurie nemedžioja, nėra nei tikri, nei garbingi.

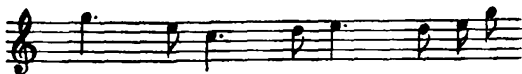
Kapitonas Šotoveris. Čia yra tiesos. Mane vyru padarė mano laivas, o laivas juk yra jūrų žirgas.

Ledi Atervord. Būtent todėl, anot Heistingso, tu ir tapai džentelmenu.

Kapitonas Šotoveris. Išeina, kad stuobrys ne toks jau kvailas. Kitąsyk atsivežk ir jį kartu. Reikia su juo pasišnekėti.

Ledi Atervord. Kodėl Rendelis toks aiškus ištižėlis? Jis gerai išauklėtas. Jis lankė mokyklą ir universitetą. Dirbo užsienio reikalų ministerijoje. Jis pažįstamas tik su rinktinių žmonių draugija ir visą gyvenimą vien su jais bendrauja. Kodėl gi jis toks nesusitupėjęs, toks niekingas? Kodėl tarnas išbūna pas jį vos keletą mėnesių? Tik todėl, kad Rendelis tinginys, smaližius ir nenori būti nei medžiotoju, nei šauliu. Jis daužo fortepijoną, piešinėja, laksto paskui ištekęsias moteris, skaito beletristikos knygas ir eiles. Jis net ir fleita groja; bet aš jo niekuomet su fleita neįsileidžiu į namus. Jei tik jis... (*Ją pertraukia melancholiškai fleitos garsai, kurie sklinda iš praviro langų viršutiniame aukšte. Pasipiktinusi ji pasikelia hama-*) Rendeli! Jūs dar nenuėjote gulti? Jūs klausėtės, ką mes šnekėjome?

Linksmai atsiliepia fleita

Kaip banalu! Tučtuojau eikite gult, Rendeli! Kaip jūs drįstate!

Langas užsitrenkia

(*Ji vėl gulasi*) Kaip dar gali kas nors domėtis tokiu padaru?

Misis Hašebaj. Adi, kaip tu manai: ar dera, Eli tekėti už vargšo Mengeno vien dėl jo pinigų?

Mengenas (*labai sunerimęs*). Kas čia dabar? Misis Hašebaj, negi pradėsite dabar, visiems girdint, svarstyti mano reikalus?

Ledi Atervord. Manau, kad Rendelis jau nebesiklauso.

Mengenas. Visi klausosi. Taip negerai.

Misis Hašebaj. Bet juk tamsu, tai argi ne vis tiek? Eli nieko prieš. Teisybė, Eli?

Eli. Teisybė. Kokia jūsų nuomonė, ledi Atervord? Juk jūs turite tiek sveiko proto.

Mengenas. Bet šitaip negalima. Tai... (*Misis Hašebaj ranka užčiaupia jam burną*) Ką gi, labai gerai.

Ledi Atervord. Kiek turite pinigų, misteri Mengenai?

Mengenas. Na, žinote, iš tikro! Ne, tai nepakenčiama.

Ledi Atervord. Kvailystės, misteri Mengenai! Juk viskas priklauso nuo jūsų pelno, tiesa?

Mengenas. Na, jeigu jau pradėjome kalbą, tai kiek pinigų turi jinai?

Eli. Nieko neturiu.

Ledi Atervord. Štai į jūsų klausimą ir atsakytą, misterį Mengenai. O dabar, kadangi priverstėte panelę Dan mesti savo kortas ant stalo, tai ir savo kortas privalote atskleisti.

Misis Hašebaj. Na, Alfai! Drožkite! Kiek turite?

Mengenas (*taip įsiutęs, kad užmiršta bet kokį apdairumą*). Ką gi, jei taip norite žinoti, aš neturiu jokių pinigų ir niekad neturėjau.

Misis Hašebaj. Alfredai, kas per nevykusios istorijos?

Mengenas. Čia jokios istorijos. Sakau jums gryną tiesą.

Ledi Atervord. Tai iš ko tuomet gyvenate, misterį Mengenai?

Mengenas. Iš lėšų, kurias gaunu kelionėms. Ir dar komisinių nutrupa.

Kapitonas Šotoveris. O ką mes visi dar turime be lėšų mūsų gyvenimo kelionei?

Misis Hašebaj. Bet jūs gi turite fabriką, kapitalo ir visokių kitokių daiktų?

Mengenas. Žmonės galvoja, kad aš turiu. Žmonės galvoja, kad aš esu kažkoks pramoninis Napoleonas. Štai kodėl ir mis Eli nori už manęs tekėti. Bet sakau jums, kad aš neturiu nieko.

Eli. Tai jūs norite pasakyti, kad tie fabrikai yra nelyginant Marko tigrai? Kad iš tikrųjų jų nėra?

Mengenas. Jie yra, ką čia šnekėti. Bet priklauso jie ne man, o sindikatams, akcininkams ir visokiems aptingusiems dykaduoniams kapitalistams. Iš tokių žmonių aš gaunu pinigų, kad galėčiau fabrikus paleisti į darbą. Susirandu žmones, panašius į panelės Dan tėvą, kurie tvarko gamybą, o aš tvirtai laikau vadžias ir žiūriu, kad būtų pelno. Žinoma, aš priverčiu juos gerai man atlyginti. Bet tai šuniškas gyvenimas. O nuosavybės jokios neturiu.

Misis Hašebaj. Alfredai, Alfredai! Jūs gi tyčia vaizduojate vargšą, kad išsisuktumėt nuo vedybų su Eli.

Mengenas. Pirmą kartą gyvenime aš sakau tiesą apie savo pinigus. Ir pirmą kartą mano žodžiais niekas nenori tikėti.

Ledi Atervord. Kokie liūdni reikalai! O kodėl jūs negalėtumėt užsiimti politika, misteri Mengenai?

Mengenas. Užsiimti politika! Jūs iš dangaus nukritote? Aš užsiimu politika!

Ledi Atervord. Tada prašau man atleisti. Niekad apie jus neteko girdėti.

Mengenas. Tebūnie jums žinoma štai kas. Mūsų šalies ministras pirmininkas paprašė, kad sutikčiau įeiti į vyriausybę — ir dargi be jokių ten rinkiminių kvailysčių — kaip vienos stambios žinybos valdytojas.

Ledi Atervord. Kaip konservatorius ar kaip liberalas?

Mengenas. Kam čia reikia šitų kvailysčių! Kaip praktiškas biznio žmogus.

Visi pratrūksta juokais

Ko jūs visi juokiatės?

Misis Hašebaj. Ak Alfredai Alfredai!

Eli. Jūs! Jūs, kurs negalite apsieiti be mano tėvo, nes jis viską už jus padaro!

Misis Hašebaj. Jūs, kurs bijote savo paties darbininkų!

Hektoras. Jūs, su kuriuo trys moterys visą vakarą žaidžia kaip katės su pele!

Ledi Atervord. Jūs, tur būt, paaukojote didžiulę pinigų sumą partijai, kuri jus iškėlė, misteri Mengenai?

Mengenas. Iš savo kišenės — nė vieno penso. Pinigus parūpino sindikatas. Jie žino, kiek naudos gali iš manęs turėti, kai esu vyriausybėje.

Ledi Atervord. Tai nepaprastai įdomu ir netikėta, misteri Mengenai. O kokie buvo jūsų administraciniai pasiekimai?

Mengenas. Pasiekimai? Taigi... Nežinau, ką jūs vadinate pasiekimais. Bet aš mitriai pakišau koją vyrukams iš kitų žinybų. Kiekvienas jų tikėjosi pats vienas, be pašalinės pagalbos, išgelbėti kraštą, paveržti šlovę iš manęs ir užkirsti man kelią į titulų. O aš taip viską sutvarkiau, kad jeigu jie ims man kliudyti, tai ir patys nieko nepeš. Gal aš ir nieko neišmanau apie savo mašinas, bet užtat gerai išmanau, kaip įkišti pagalių į svetimus ratus. Ir jie liko didžiausi kvailiai.

Hektoras. O koks gi jūs, dėl dievo meilės, likote?

Mengenas. Aš — vyrukas, kurio visi kiti nepajėgė suraityti, ar ne tiesa? Kas tai, jeigu ne praktiško biznio pergale!

Hektoras. Kur mes gyvename — Anglijoje ar beprotnamyje?

Ledi Atervord. Tai jūs pasišovėte išgelbėti šalį, misteri Mengenai?

Mengenas. Na, o kas gi daugiau ją išgelbės? Negi tai padarys jūsų misteris Rendelis?

Ledi Atervord. Rendelis Ištizėlis? Žinoma, ne.

Mengenas. Tai gal jūsų svainis — savo ūsais ir gražiomis kalbomis?

Hektoras. Taip, jeigu man leistų.

Mengenas (*tyčiodamasis*). Cha! Bet ar jie leis?

Hektoras. Ne. Jūs jiems labiau tinkate.

Mengenas. Taigi. Labai gerai. Kadangi gyvenate pasaulyje, kur mane vertina, o jūsų nevertina, tai nepakenktų, jei elgtumėtės su manim mandagiau, ar ne? Kas, be manęs, dar yra?

Ledi Atervord. Dar yra Heistingsas. Meskit šalį savo juokingą, nevykusią demokratiją, duokite Heistingsui reikiamą galią ir gerą bambuko lazdu

atsargą, kad jis galėtų Britanijos čiabuvius atvesti į protą,—ir jis be didelių pastangų išgelbės šalį.

Kapitonas Šotoveris. Tegul ji tuomet vėčiau žūva. Lazda valdyti gali kiekvienas kvailys. Galėčiau ir aš taip valdyti. Tai nėra dieviškas kelias. Tas vyras stuobrys.

Ledi Atervord. Tas vyras vertas daugiau, nei jūs visi sudėti į krūvą. Ką jūs pasakysite, mis Dan?

Eli. Aš manau, kad ir mano tėvui visai gerai sektųsi, jeigu žmonės jo neapgaužinėtų, nemulkintų ir neniekinėtų už tai, kad jis toks geras.

Mengenas (*paniekinamai*). Aš jau galiu įsivaizduoti, kaip Madzinis Danas kopia į parlamentą ar prasiiria į vyriausybę. Ačiū dievui, ligi šito mes dar nepriėjome! O jūs ką pasakysite, misis Hašebaj?

Misis Hašebaj. Na, aš sakau, kad nėra jokio skirtumo, kas valdo kraštą, kol mes valdome jus.

Hektoras. Mes? Pasakyk, susimildama, kas gi tie mes?

Misis Hašebaj. Velnio anūkės, brangusis mano. Gražiosios moterys.

Hektoras (*vėl keldamas rankas į dangų*). Užgriūk, sakau, ir išvaduok mus nuo šėtono kerų!

Eli. Atrodo, kad pasaulyje nebėra nieko tikro, be mano tėvo ir Šekspyro. Marko tigras netikri. Mengeno milijonai netikri. Hesionė neturi nieko tvirto ir nedirbtinio, išskyrus savo puikius, juodus plaukus. O ledi Atervord yra per daug graži, kad būtų tikra. Vienintelis dalykas, kuriuo aš dar tikėjau, buvo kapitono septintasis koncentracijos laipsnis; bet ir tas pats, kaip aiškėja, tėra...

Kapitonas Šotoveris. Romas.

Ledi Atervord (*ramiai*). Didesnė dalis mano plaukų nėra dirbtinė. Hercogienė Ditering pasiūlė man už tai (*priliečia kaktą*) penkiasdešimt svarų. Ji buvo

įsitikinusi, kad čia perukas. Bet jie natūralūs, išskyrus spalvą.

Mengenas (*įdūkęs*). Klausykite! Aš bematant nusesių visus savo drabužius. (*Pradedą plėsti nuo savęs švarką*)

Ledi Atervord.	{ visi kartu, pasibaisėję }	{ Misteri Mengeniai! Čia dabar kas? Cha-cha! Plėskite. Lupkite. Prašau jus, nereikia.
Kapitonas		
Šotoveris.		
Hektoras.		
Eli.		

Misis Hašebaj (*sugriebia jo ranką ir jį sulauko*). Alfredai! Gėda! Negi jūs iš proto išėjote?

Mengenas. Gėda! Ar šiuose namuose kas moka gėdytis? Nusirenkime nuogai, ir baigta. Jeigu jau pasiryžome, tai varykime iki galo. Morališkai mes jau apsiuoginome. Ką gi, apnuoginkime ir savo kūną. Pažiūrėsime, kaip mums tat patiks. Sakau jums, kad nebegaliu šito iškęsti. Nuo mažens mane mokė, kad turiu būti garbingas. Nieko baisaus, kai moterys dažosi plaukus ir vyrai geria; tokia jau žmogaus prigimtis. Bet pasakoti apie tai visiems — priešinga žmogaus prigimčiai. Kiekvieną kartą, kuomet kuris nors iš jūsų prasižioja kalbėti, aš darau šitaip (*susigūžia, tarsi bandydamas išvengti lekiančio akmens*), nes bijau, kad po to seks dar baisesnį dalyką. Kaipgi mes galime patys save gerbti, jei nesistengiame pasirodyti geresni, negu iš tikrųjų esame.

Ledi Atervord. Aš visiškai palaikau jus. Esu ir pati visa tai pergyvenusi. Ir žinau iš patyrimo, kad vyrai ir moterys — gležni augalai, kurie turi būti puoselėjami po stiklu. Mūsų šeimoje įprasta svaidyti akmenis kur pakliūva ir daryti didžiausius skersvėjus; šitie įpročiai ne tik nepakenčiamai grubūs, bet ir aiškiai grėsmingi. Vis tik, jeigu jus kankina moralinė sloga, tai dar nereikia, kad būtina gauti ir fizinę slogą. Tad būkite geras, pasilikite su drabužiais.

M e n g e n a s. Elgsiuos, kaip man patinka, o ne taip, kaip jūs man liepiate. Vaikas aš ar suaugęs žmogus? Aš nepakęsiu šitos motiniškos tironijos. Aš grįšiu į Siti, kur mane visi gerbia ir kur su manim skaitosi.

M i s i s H a š e b a j. Sudie, Alfai. Pagalvokite apie mus kai kada tarp Siti mūrų. Pagalvokite apie Eli jaunystę!

E l i. Pagalvokite apie Hesionės akis ir plaukus!

K a p i t o n a s Š o t o v e r i s. Pagalvokite apie šį sodą, kur jums nebuvo reikalo šunim kaukti, kad neįsileistumėt tiesos.

H e k t o r a s. Pagalvokite apie ledi Atervord grožį! Apie jos sveiką protą! Apie jos eleganciją!

L e d i A t e r v o r d. Pataikūnas. Pagalvokite, misteri Mengenai, ar kur nors kitur jūs rasite geriau. Štai koks klausimas svarbiausias, ar ne tiesa?

M e n g e n a s (*pasiduodamas*). Gerai, gerai. Pribai-gėte mane. Elkitės, kaip jums patinka. Tik mane pali-kite ramybėje. Aš imu nebesusivokti, ar aš stoviu ant galvos, ar ant kojų, kai jūs šitaip visi mane užsipuolate. Aš pasiliksiu. Aš ją vesiu. Aš bet ką padarysiu, kad tik galėčiau ramiai gyventi. Dabar jūs patenkinti?

E l i. Ne. Aš niekad rimtai ir neketinau padaryti jus savo vyru. Širdies gilumoje — niekada. Aš tik troškau pajusti savo galią, įsitikinti, kad jūs negalėtumėt pasprukti, jei sumanyčiau jus pasirinkti.

M e n g e n a s (*piktindamasis*). Kaip? Tai norite pa-sakyti, kad ruošiatės mane mesti dabar, kai aš taip kil-niai pasielgiau?

L e d i A t e r v o r d. Aš, jums dėta, per daug nesi-skubinčiau, mis Dan. Misterį Mengeną jūs galite pa-mesti bet kuriuo metu, net pačią paskutinę akimirką. Jo padėtyje retas žmogus subankrutuoja. Jūs galėtu-mėt gyventi prabangiai, nes jis garsėja kaip neapsa-komas turčius.

Eli. Aš nenoriu nusikalsti dvipatyste, ledi Atervord.

Misis Hašebaj.	} <i>šaukia visi kartu</i>	Dvipatystė! Apie ką jūs kalbate, Eli?
Ledi Atervord.		Dvipatystė! Ką jūs tuo norite pasakyti, mis Dan?
Mengenas.		Dvipatystė! Argi jūs norite pasakyti, kad jūs jau ištekėjusi?
Hektoras.		Dvipatystė! Čia kažkokia paslaptis.

Eli. Vos prieš pusvalandį aš tapau kapitono Šotoverio baltąja žmona.

Misis Hašebaj. Eli! Kas per nesąmonės! Kur? Eli. Danguje, kur įvyksta visos tikros jungtuvės.

Ledi Atervord. Iš tikrųjų, mis Dan! Iš tikrųjų, tėtė!

Mengenas. Jis mane tikino, kad aš per senas! O jis kas? Mumija!

Hektoras (*cituodamas Šelį*).

„Altorius jiems buvo žemė žalia,
O laimino vėjo dvelkimas.“*

Eli. Taip. Aš, Eli Dan, atiduodu savo sudužusią širdį ir savo stiprią, sveiką sielą jos natūraliam kapitonui, savo dvasiškam vyrui ir antrajam tėvui. (*Įsikabina kapitonui į ranką ir glosto ją*)

Kapitonas kietai miega

Misis Hašebaj. Ak, kaip gudriai jūs viską padarėte, širdėle! Labai gudriai. Alfredai, niekad gyvenime jūs negalėtumėt su ja susilyginti. Jums teks pasitenkinti nedidele dalelyte manęs.

M e n g e n a s (*šniurkšdamas ir šluostydamasis akis*). Tai negailestinga... (*Jausmų antplūdis neleidžia jam kalbėti*)

L e d i A t e r v o r d. Jums pavyko sveikam išnešti kailį, misterii Mengesai. Grįžusi į Angliją, dar nebuvo sutikusi kitos tokios išpuikusių moters, kaip panelė Dan.

M i s i s H a š e b a j. Ak, Eli neišpuikusi. Tiesa, širdelė?

E l i. Aš dabar žinau savo galią, Hesione.

M e n g e n a s. Begėde — štai kaip aš jus pavadinau. Begėde!

M i s i s H a š e b a j. Cit, cit, Alfredai! Nebūkite įžūlus. Argi jūs nejaučiate, kokia puiki ši dangujė įvykusių vestuvių naktis? Argi judu nesidžiaugiate, jūs ir Hektoras? Atverkite akis. Adi ir Eli pakankamai gražios, kad patenkintų net labiausiai rafinuotą vyriškį. Mes gyvename ir mylimės ir niekuo pasaulyje nesirūpiname. Mes, moterys, visa tai jums paruošiame. Vardan sveiko proto, kam gi jūs elgiatės taip, lyg būtumėt du nelaimingi ir užmiršti žmonės?

K a p i t o n a s Š o t o v e r i s. Sakau jums, kad laimė mažai ką duoda. Laimingi jūs galite būti tik tada, kai esate pusiau gyvi. Aš dabar, kai esu pusiau miręs, kur kas laimingesnis, negu buvau jaunystėje. Bet mano laimėje nėra tikros palaimos.

E l i (*visa nušvitusi*). Gyventi palaimoje! Štai ko man reikia. Dabar aš suprantu, kodėl negalėjau tekėti už misterio Mengeno: mūsų santuokoje nebūtų palaimos. Yra palaimos mano sudužusioje širdyje. Yra palaimos jūsų grožyje, Hesione. Yra palaimos jūsų tėvo sieloje. Net ir melaginguose Marko pasakojimuose yra palaimos. Bet nėra jokios palaimos Mengeno piniuose.

M e n g e n a s. Aš nė vieno žodelio nesupratau.

Eli. Aš taip pat. Bet žinau, kad čia slypi kažkokia prasmė.

Mengenas. Tik nepradėkite pasakoti, kad būtu buvę sunku gauti palaiminimą. Aš buvau pasiruošęs mūsų jungtuvėms kviestis netgi vyskupą.

Misis Hašebaj. Na, ar ne kvailys įsiai, širdele!

Hektoras. Neūdykite žmogaus. Visi mes kvailiai.

Madzinis, apsirengęs pižama ir apsisiautęs ryškių spalvų šilko chalatu, pasirodo iš namo ir prieina prie ledi Atervord

Misis Hašebaj. A! Štai vienintelis žmogus, kuris įstengė prieš mane atsisirti. Kas atsitiko, misteri Danai? Gaisras, ar kas?

Madzinis. Ak, ne! Nieko neatsitiko. Tik visai neįmanoma užmigti, jei po tavo langu vyksta tokie įdomūs pokalbiai, ir dar šitokią gražią naktį. Nebegalėjau išverti ir ryžausi prisidėti prie jūsų. Apie ką čia buvo šnekama?

Misis Hašebaj. O, vis be galo nuostabūs dalykai, laisvės kary.

Hektoras. Pavyzdžiui, Mengenas, būdamas praktiškas biznio žmogus, bandė išsirengti. Bet jo gėdai tenka pasakyti, kad jam nepavyko. O jūs, būdamas idealistas, puikiai su tuo susidorojote.

Madzinis. Tikiuos, jūs nepykstate, kad aš pasirodžiau tokiu pavidalu, misis Hašebaj. *(Atsisėda ant sulankstomos kėdutės)*

Misis Hašebaj. Priešingai. Norėčiau, kad tokiai jūs būtumėte visada.

Ledi Atervord. Iširo jūsų dukters vedybos, misteri Danai. Pasirodo, kad misteris Mengenas, kurį visi mes laikėme stambiu savininku, ničnieko neturi.

Madzinis. Na, aš visa tai, suprantama, gerai žinojau, ledi Atervord. Bet jei žmonės juo pasitiki ir višados jam duoda pinigų, kai tuo tarpu manim jie nepa-

sitiki ir pinigų man neduoda, tai kaip aš galėjau reikalauti, kad vargšė Eli gyventų iš to, ką aš jai galiu suteikti?

M e n g e n a s. Jau dabar visi įsikandote, kad aš nieko neturiu. Aš...

H e k t o r a s. Ak, kam jūs aiškinate. Mes suprantame. Jūs turite porą tūkstančių svarų valstybės paskolų lakštais, penkiasdešimt tūkstančių akcijų, už kurių tuziną duoda po dešimt pensų, ir pustuzinį kalio cianido tablečių, kad galėtumėt nusinuodyti, jei būsite priširtas prie sienos. Štai ir visi jūsų milijonai.

M a d z i n i s. O ne, ne, ne! Jis visai doras, garbingas žmogus. Visos jo įmonės tikros ir veikia pagal įstatymus.

H e k t o r a s (*šlykštėdamasis*). Še tau! Net ir sukčius jis ne koks!

M e n g e n a s. Taip jums atrodo. Bet vis dėlto aš buvau neįveikiamas kai kuriems garbingiems žmonėms.

L e d i A t e r v o r d. Niekaip jums neįtiksi. Jūs nusprendėte nebūti nei turtingas, nei vargšas, nei garbingas, nei sukčius.

M e n g e n a s. O jūs težinote kartoti vieną ir tą patį. Nuo tos akimirkos, kai įžengiau į šiuos kvailus namus, mane kiekviename žingsnyje bando vaizduoti kaip mulkį, nors šiuose namuose esu toks pat, kaip ir vaikščiojdamas po Siti.

E l i (*melodingai*). Taip. Tai kvaili namai. Keistos laimės namai. Kančių ir skausmo namai. Namai be jokių pagrindų. Aš juos vadinsiu namais, kuriuose dūžta širdys.

M i s i s H a š e b a j. Liaukitės, Eli. Arba aš pradėsiu staugti kaip žvėris.

Mengenas ima tyliai kūkčioti

Štai matote! Alfredą jūs jau sugraudinote.

E l i. Jis man labiausiai patinka, kada kaukia.

Kapitonas Šotoveris. Tylos!

Mengenas nuščiūva

Tegul, sakau, širdys dūžta patylomis.

Hektoras. Ar sutinkate, kad šitaip vadintų jūsų namus?

• Kapitonas Šotoveris. Tai ne mano namai. Tai tik mano būda.

Hektoras. Mes per ilgai čia užsibuvome. Šiuose namuose mes negyvename, mes čia tik kaip vaiduokliai.

Ledi Atervord (*sielvartingai*). Baisu pagalvoti, kad visus tuos metus, kol aš keliavau per pasaulį, jūs čia tupėjote. Aš pabėgau dar jauna būdama, bet namai vis viena traukė mane sugrįžti. Tie namai nori sudaužyti ir mano širdį. Bet šito padaryti jiems nepasiseks. Aš atsiskyrčiau nuo jūsų ir nuo jų. Grįžti buvo kvailystė. Kažkoks jausmingumas mane apėmė, kai pagalvojau apie tėtę, Hesionę ir gimtąją pastogę. Man pasirodė, lyg jie mane šauktų.

Madzinis. Betgi koks tai natūralus, koks taurus ir stebuklingai žmogiškas jausmas! Ar ne tiesa, ledi Atervord?

Ledi Atervord. Ir aš taip maniau, misterį Dainai. Bet dabar matau, kad taip atsitiko tik dėl mano ne visai praėjusios ligos. Aš įsitikinau, kad niekas čia manęs neprisimena ir niekam nesu reikalinga.

Kapitonas Šotoveris. Tu išvykai, nes mes tau nebuvo reikalingi. Argi tai ne smūgis tavo tėvo širdžiai? Tu išrovei save su šaknimis, ir žemė užgydė žaizdas, išaugino naujus želmenis, o tavo pamiršo. Tad kokią teisę turėjai sugrįžti ir aitrinti senas žaizdas?

Misis Hašebaj. Iš pradžių tu buvai man visai kaip svetima, Adi. Bet dabar man rodosi, kad niekad ir nebuvai išvykusi.

Ledi Atervord. Ačiū, Hesione, bet nuo ligos aš jau visai išsigydžiau. Jums, mis Dan, ir šiam džen-

telmenui iš Siti, kuris taip nemoka tvardyti, šitie namai gal ir yra sudužusių širdžių namai. Bet man jie — tik blogai tvarkoma ir smarkiai sujaukta vila, neturinti net arklidžių.

Hektoras. O gyvena joje...

Eli. Senas pamišęs jūrų kapitonas ir jauna dainininkė, kuri jį dievina.

Misis Hašebaj. Nevalyva moteriškė, kurią vis labiau baugina dviguba pasmakrė ir senatviškas nutukimas ir kuri veltui bando suvilioti prisiekusį laisvės karį.

Madzinis. Ką jūs, misis Hašebaj...

Mengenas. Jo didenybės vyriausybės narys, kurį visi laiko vėpla. Neužmirškite jo, ledi Atervord.

Ledi Atervord. Ir begaliniai žavus džentelmenas, kurio svarbiausias užsiėmimas — būti mano sesers vyru.

Hektoras. Būrys gležnapročių sudužusiomis širdimis.

Madzinis. O ne! Tebūnie leista man pareikšti, kad čia gyvena labai šaunūs, neabejotinai pavyzdingi žmonės, kurie įkūnija visa, kas mūsų Anglijos kultūroje yra geriausia. Jūs esate nepaprastai žavingi žmonės, labai pažangūs, be prietarų, atviri, žmoniški, nepaisantys sąlygiškumų, demokratiški, laisvamaniai, — žodžiu, jūs turite visa, kas taip džiugina mąstantį žmogų.

Misis Hašebaj. Jūs darote mums pernelyg daug garbės, Madzini.

Madzinis. Ne, aš tai sakau visai nepataikaudamas. Kur aš kitur galėčiau taip smagiai jaustis, atėjęs su pižama? Kartais susapnuoju, kad patekau į kilnią draugiją, ir staiga susigriebiu: esu apsilkęs vien tik pižama! Kartais net ir pižamos nėra. Ir visada tokiais atvejais tiesiog nežinau, kur akis dėti iš gėdos. O šiuose namuose aš nė kiek nesivaržau; atrodo, kad taip ir turi būti.

Ledi Atervord. Neginčijamas įrodymas, kad jūs dabar nesate tikroje kilnioje draugijoje, misteri Danai. Jei būtų mėt mano namuose, tai net labai varžytumėtės.

Madzinis. Aš pasisaugosiu, kad prie jūsų namų net arti nepriečiau, ledi Atervord.

Ledi Atervord. Ir padarytumėt didžiausią klaidą, misteri Danai. Aš galėčiau pasirūpinti, kad jūs jaustumėtės labai patogiai. Ir jums nereikėtų kvaršinti sau galvos, kuri chalata čia užsidėjus pietums — purpurinį su auksu arba žalsvai avietinį. Kada paisote tokių dalykų, tai, užuot paprastinę gyvenimą, jūs darote jį sudėtingesnę.

Eli. Jūsų namuose širdys nedūža, ar ne tiesa, ledi Atervord?

Hektoras. Užtat ji pati daužo kitų širdis, nors jos namai ir labai patogūs. Tas vargšelis ten viršų su savo fleita kaukte kaukia, kai ji pradeda maigyti jo širdį — kaip kaukia Mengenas, kai jam tą patį daro mano žmona.

Ledi Atervord. Taip atsitinka todėl, kad Rendelis neturi daugiau ką veikti, kaip tik laukti, kad jam kas sudaužytų širdį. Jam tai tas pat, kas gerai ištrinkti galvą. Bet pabandykite surasti žmogų, kuris galėtų sudaužyti širdį Heistingsui!

Kapitonas Šotoveris. Išeina, kad vis tik laimi stuobrys.

Ledi Atervord. Su didžiausiu pasitenkinimu aš grįšiu pas savo stuobrį, kai jūs visi, nors ir dideli išminčiai, man įgrisite.

Mengenas (*užsigavęs*). Aš niekad ir nesistengiau rodytis išminčium.

Ledi Atervord. Jus buvau užmiršusi, misteri Mengennai.

Mengenas. Na, aš ir šito nepasakyčiau.

Ledi Atervord. Gal jūs ir nesate didelis išminčius, misterį Mengenai, tačiau gyvenime jums gerai klojasi.

Mengenas. Bet aš nenoriu, kad į mane žiūrėtų tik kaip į žmogų, kuriam gerai klojasi. Aš turiu vaizduotę, kaip ir visi kiti. Turiu nujautimą...

Misis Hašebaj. Ak, jūs visiškai neišmanomas žmogus, Alfredai. Štai aš visą vakarą skiriu jums vienam, o jūs tegalvojate apie savo kvailą nujautimą. Tai įkyrėjo. Eime, paskaitysite man po žvaigždėtų dangumi kokias eiles. (*Nusitempia jį į tamsą*)

Mengenas (*pranykdamas tamsoje, verksmingai*). Taip. Bepigu iš manęs tyčiotis. Bet jeigu tik žinotumėt...

Hektoras (*nekantriai*). Kuo visa tai baigsis?

Madzinis. Tai nesibaigs, misterį Hašebajau. Gyvenimas nesibaigia. Jis eina ir eina.

Eli. Ak, amžinai taip eiti jis negali. Aš visuomet kažko laikiu. Pati nežinau ko. Bet gyvenimas turi kada nors prieiti kokį tikslą.

Ledi Atervord. Jaunai jūsų metų moteriai tikslas yra kūdikis.

Hektoras. Taigi, velnias griebtų, bet juk ir aš jaučiu tą patį. O aš kūdikio gimdyti negaliu.

Ledi Atervord. Susiraskite talkininką, Hektorai.

Hektoras. Be to, juk aš turiu vaikų. Man visa tai jau praeitis, kuri nebegriš. Ir vis dėlto aš jaučiu, kad taip toliau negali tęstis. Mes čia sėdime sau, plepame, o viską pasaulyje tvarkyti paliekame Mengenui, atsitiktinumui ir nelabajam. Pagalvokite, kokias pragariškas jėgas turi savo rankose Mengenas ir jo gauja, kurie visi dievina vienas kitą! Tai beprotystė. Tai tas pat, kas duoti išdykusiam vaikui torpedą, kad jis vaizduotų žemės drebėjimą.

•

Madzinis. Taip, teisybė. Aš dažnai apie tai galvodavau, kai buvau jaunas.

Hektoras. Galvodavote! Kas iš to, kad jūs galvodavote? Kodėl gi nieko nedarydavote?

Madzinis. O ne, aš darydavau. Aš priklausiau įvairioms draugijoms, sakydavau prakalbas, rašinėdavau atsišaukimus. Tai buvo visa, ką leido mano jėgos. Bet galiu jums pasakyti štai ką: nors tų draugijų nariai manė, kad jie žino daugiau už Mengeną, didesnė jų dalis nebūtų prisidėjusi prie sąjūdžio, jei būtų žinojusi bent tiek, kiek jis. Matot, juk jie niekad neturėjo reikalo su pinigais ir niekad nevadovavo žmonėms. Kas metai aš laukdavau revoliucijos arba kokios šiurpios katastrofos: atrodė neįtikima, kad mes galėtume toliau šitaip painiotis ir klaidžioti. Bet nieko neįvykdavo — aišku, be tų dalykų, prie kurių buvome pratę: skurdo, nusikaltimų, girtuokliavimo. Niekas niekados ir neįvyksta. Turint galvoje visas aplinkybes, tiesiog nuostabu, kaip dar mes ramiai ir taikiai sau gyvename.

Ledi Atervord. Gal kas nors protingesnis už jus ir misterį Mengeną visą tą metą tvarkė pasaulį?

Madzinis. Gal ir taip. Nors mane nuo mažens mokė niekuo netikėti, bet aš dažnai jaučiu, kad daug kur tenka galų gale pritarti tiems, kurie įrodinėja, jog yra visagalingi apvaizda.

Ledi Atervord. Apvaizda! Aš turėjau galvoje Heistingsą.

Madzinis. Ak, atleiskite, kad ne taip supratau, ledi Atervord.

Kapitonas Šotoveris. Kiekvienas girtas škipers pasikliauja apvaizda. Bet apvaizda nekaip elgiasi su girtais škiperiais — leidžia jiems užplaukti ant uolos.

Madzinis. Jūroje, be abejonės, taip ir būna. Bet politikoje, užtikrinu jus, jie užplaukia tik ant sekluomos. Ir niekas neatsitinka.

•

Kapitonas Šotoveris. Jūroje niekas neatsitinka jūrai. Niekas neatsitinka ir dangui. Saulė kyla rytuose ir leidžiasi vakaruose. Mėnulis iš piautuvo pavirsta didžiule lempa ir išlenda kasdien vis vėliau, kol pagaliau išnyksta dienos šviesoje. Skraidančios žuvys žėri saulėje po taifūno kaip paukščiai. Turint galvoje visas aplinkybes, tiesiog nuostabu, kaip šitos žuvys gyvena. Nieko neatsitinka, išskyrus smulkmenas, kurių neverta nė minėti.

Eli. Kas gi tai, o kapitone, mano kapitone?*

Kapitonas Šotoveris (*šiurkščiai*). Nieko to. Tiktai girtas škiperis sudaužo savo laivą į uolas, sutrūnijusios lentos skyla į šipulius, užrūdijusios plokštės sulinksta ir lekia į visas puses, o įgula prigeria kaip žiurkės spąstuose.

Eli. Moralas: nereikia gerti romo.

Kapitonas Šotoveris (*ugningai*). Tai melas, vaikuti. Tegul žmogus per dieną išgeria kad ir dešimt statinių romo, jis dar negirtas škiperis, jei neatsiduoda bangų valiai. Kol jis neiškrypsta iš kelio, kol sugeba stovėti ant tiltelio ir laikyti rankose vairą, tol jis dar nėra girtuoklis. O žmogų, kuris drybso ant narų ir geria, pasikliaudamas apvaizda,— štai šitokį žmogų aš vadinu girtu škiperiu, nors jis, gal būt, gėrė vien tik švento vandens iš Jordano upės.*

Eli. Puiku! Ir jūs ištisą valandą negėrėt nė lašo. Matote, jums visai nereikia romo. Jūsų dvasia tebėra gyva.

Kapitonas Šotoveris. Aidas. Vien tik aidas. Paskutinis sūvis nugriaudėjo prieš daugelį metų.

Hektoras. O šis laivas, kuriuo visi mes plaukiame? Šitas sielų kalėjimas, kuris vadinamas Anglija?

Kapitonas Šotoveris. Kapitonas drybso ant narų, iš butelio siurbdamas balos vandenį; o įgula ant bako pliekia kortomis. Laivas atsitrenks, suduš ir nugrims į dugną. Argi manote, kad dievo įstatymai bus

atšaukti priėjus Anglijos eilei vien todėl, kad jūs čia gimę?

Hektoras. Ką gi, aš neketinu nusibaigti kaip žiurkė spąstuose. Aš dar trokštu gyventi. Kas man daryti?

Kapitonas Šotoveris. Kas daryti? Nieko nėra paprastesnio. Išmok daryti tai, kas būtina tikram anglui.

Hektoras. O sakykit, susimildamas, ko gi būtinai privalo išmokti tikras anglas?

Kapitonas Šotoveris. Navigacijos. Išmok navigacijos ir gyvenk. Arba spiauk į ją ir eik skradžiais.

Eli. Ramiau, ramiau. Jūs labai pervargsite.

Madzinis. Kažkada aš apie visa tai galvojau, kapitone. Bet patikėkite, niekas neivyko.

Iš toli pasigirsta duslus sprogimas

Hektoras (*pašokęs*). Kas čia buvo?

Kapitonas Šotoveris. Kažkas įvyko. (*Švilpia savo švilpuku*) Banga ateina!

Užgęsta šviesa

Hektoras (*įtūžęs*). Kas užgesino šviesą? Kas drįso užgesinti šviesą?

Iš namų į aikštelės vidurį išbėga auklė

Auklė Ginesė. Aš, sere. Paskambino iš policijos ir pasakė, kad būsime patraukti atsakomybėn, jei neužgesinsime šviesos. Ji matoma už kelių mylių.

Hektoras. Ji bus matoma už šimto mylių. (*Įlekia į namus*)

Auklė Ginesė. Sako, klebonija pavirtusi plytų krūva. Jei neduosime kunigui nakvynės, tai jis šią naktelę neturės kur galvos priglauti.

Kapitonas Šotoveris. Bažnyčia atsitrenkė į uolas ir jau grimzta. Aš sakiau jam, kad taip bus, jeigu ji neišplauks į atvirą dievo jūrą.

Auklė Ginesė. O jums visiems prisakė leistis į rūšį.

Kapitonas Šotoveris. Eik ten pati, ir visa įgula tegul eina. Užtrenkite liukus.

Auklė Ginesė. Tai man, atseit, pasislėpti šalia to bailio, už kurio buvau ištekėjusi! Verčiau jau užsirioglinti ant stogo.

•
Vėl užsidega lempa

Štai! Misteris Hašebajus vėl bus įjungęs.

Vagis (*įbėga tekinas ir maldauja auklę Ginesę*). Na, kur čia kelias į žvyrduobę? Berniūkštis virtuvėje sakė, kad žvyrduobėje esąs kažkoks urvas. Iš rūsio po namu nėra jokios naudos. Kur žvyrduobė, kapitone?

Auklė Ginesė. Eik pro stiebą nosies tiesumu. Kad tu prasmegtum toj duobėj ir sprandą nusisuktum, nevidone! (*Paniekinamai stumia ją vėliavos stiebo link, o pati eina prie hamako ir sustoja kojūgalyje kaip kitados prie Ariadnės lopšio*)

Pasigirsta dar vienas, smarkesnis sprogimas. Vagis sustoja ir stovi drebėdamas

Eli (*keliasi*). Šitas buvo arčiau.

Kapitonas Šotoveris. Sekantis kliudys mus. (*Atsikelia*) Įgula, stot! Ruoškis paskutiniam teismui!

Vagis. Ak viešpatie dieve visagalis! (*Pasimetęs bėga pro vėliavos stiebą į tamsą*)

Misis Hašebaj (*uždususi išneria iš tamsos*). Kas čia nubėgo? (*Prieina prie Eli*) Ar girdėjote sprogimus? Ir tas garsas danguje! Stebuklinga! Lyg koks orkestras. Lyg Bethovenas.

Eli. Po perkūnais, Hesione, tikrai Bethovenas.

*Šėldamos iš džiaugsmo, puola viena kitai į glėbį.
Šviesa darosi ryškesnė*

Madzinis (nerimaudamas). Pasidarė šviesiau.

Auklė Ginesė (žvilgterėjusi į namą). Tai misteris Hašebajus dega šviesas visuose kambariuose ir plėšo užuolaidas.

Rendelis (įbėga apsirengęs vien pižama, sumišęs mosuoja fleita). Ariadne, mieloji mano, brangioji mano! Leiskitės į rūšį. Aš jus prašau, aš maldauju: leiskitės į rūšį!

Ledi Atervord (ramiausiai gulėdama sau hame). Gubernatoriaus žmona — rūsyje su tarnais? Žinote, Rendeli!

Rendelis. Bet ką aš darysiu, jeigu jus užmuš?

Ledi Atervord. Jus, tur būt, irgi užmuš, Rendeli. O dabar pagrokite fleita, parodykite, kad jūs nebijote; ir būkite gerutis. Pagrokite mums „Kurkit ugnį gimtam židiny...“

Auklė Ginesė (niūriai). Jie tai jau pasirūpins užkurti mums ugnį židiny. Tie va, kur aukštai.

Rendelis (pabandęs groti). Man lūpos tirta. Negaliu išgauti jokio garso.

Madzinis. Aš tikiuosi, kad vargšas Mengenas saugioje vietoje.

Misis Hašebaj. Jis slapstosi žvyrduobės urve.

Kapitonas Šotoveris. Mano dinamitas jį ten pritraukė. Tai dievo pirštas.

Hektoras (išeina iš namo ir plačiu žingsniu grįžta į savo ankstesnę vietą). Šviesos nė pusės tiek, kiek reikia. Turėtume liepsnoti ligi pat dangaus.

Eli (virpėdama iš susijaudinimo). Padekite namus, Markai.

Misis Hašebaj. Mano namus? Ne.

Hektoras. Aš apie tai buvau pagalvojęs. Bet dabar jau per vėlu.

Kapitonas Šotoveris. Artėja teismo valanda. Drąsumas jūsų neišgelbės. Bet jis parodys, kad jūsų sielos dar gyvos.

Misis Hašebaj. Ts-s-s! Klausykite! Ar dabar girdite? Tai stebuklinga.

Visi nususuka nuo namo ir klausosi, žvelgdami aukštyn

Hektoras (*griežtai*). Mis Dan, jums neverta čia pasilikti. Mes visi iš šių namų esame tik peteliškės, lekiančios į žvakės liepsną. O jums geriau nusileisti į rūšį.

Eli (*su panieka*). Visai ne.

Madzinis. Eli, brangioji, nusileisti į rūšį — jokia gėda. Karininkas kareiviams iš karto lieptų ieškoti priedangos. Misteris Hašebajus elgiasi kaip mėgėjas. Mengenas ir vagis elgiasi išmintingai; jie, ne kas kitas, ir liks gyvi ir sveiki.

Eli. Tegul sau lieka. Aš elgsiuos kaip mėgėja. Bet kam gi tu rizikuoji?

Madzinis. O tu pagalvok, kaip rizikuoja tie vargšai vyrukai ten aukštai!

Auklė Ginesė. Rado apie ką galvoti! Žudikai jie ir niekšai. Būta čia ko!

Baisus sprogimas sudrebina žemę. Visi kriste krinta į savo vietas, kai kas, ieškodamas atramos, nusitveria pirmo pasitaikiusio daikto. Girdėti, kaip iš langų byra sukulti stiklai.

Madzinis. Niekas nesužeistas?

Hektoras. Kur pataikė?

Auklė Ginesė (*piktai džiūgaudama*). Tiesiai žvyrduobėn. Pati mačiau. Taip jam ir reikia. (*Bėga prie žvyrduobės, šaižiai juokdamasi*)

Hektoras. Vienu vynu mažiau.

Kapitonas Šotoveris. Trisdešimt svarų ro dinamito kaip į balą.

Madzinis. Ak, vargšas Mengenas!

Hektoras. O jūs ką, nemirtingas esate, kad galvojote jo gailėtis? Dabar mūsų eilė.

Jie laukia tyliai ir baisiai įsitempę. Hesionė ir tvirtai spaudžia vieną kitai ranką. Pasigirsta toli sprogimas

Misis Hašebaj (paleisdama Eli ranką). Ak, praskrido pro mus!

Ledi Atervord. Pavojus praėjo, Rendeli. I gult.

Kapitonas Šotoveris. Įgula, miegot! Lai nebegresia pavojus. (Atsisėda ir užsnūsta)

Eli (Nusivylusi.) Nebegresia pavojus!

Hektoras (šlykštėdamasis). Taip. Nebegresia pavojus. Ir koks staiga pasaulis vėl pasidarė velniškai nuobodus! (Atsisėda)

Madzinis (prisėsdamas). Tai aš, pasirodo, rimt suklydau, juk štai mes išlikome gyvi. O Mengenas vagis...

Hektoras. ...du vagys...

Ledi Atervord. ...du praktiškai biznio žmonės...

Madzinis. ...abudu žuvo. O vargšas kunigas turės statydintis naujus namus.

Misis Hašebaj. Betgi kokie stebuklingi per gyvenimai! Aš turiu vilties, kad jie kitą naktį vėl atskris.

Eli (nušvinta, apie tai pagalvojusi). Ir aš taip tikiuosi.

Rendeliui galų gale savo fleita pavyksta „užkurti ugnį gimtam židiny“